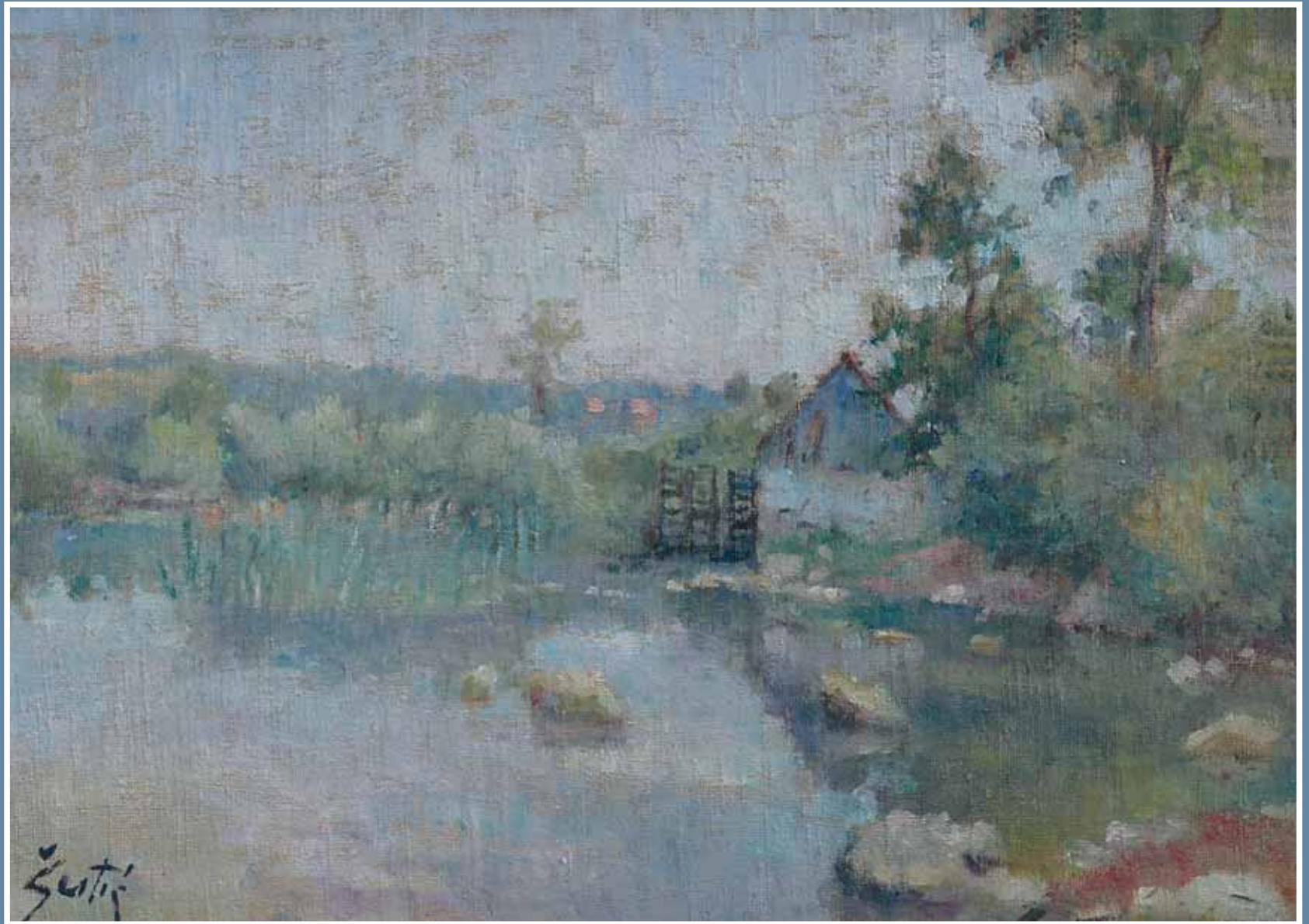

Š E S T I Ć

Galerija Mona Lisa
Zagreb
izložba deveta, svibanj i lipanj 2005.

Nikola Albanež, povjesničar umjetnosti i muzeolog, rođen je 1960. u Zagrebu. Radio kao kustos Odjela kulturne povijesti i Galerijskoga odjela Gradskoga muzeja Karlovac od 1994. do 2000. godine, a zatim kao viši kustos u Kabinetu grafike HAZU do 2002. Zaposlen u Aukcijskoj kući Kontura, suradnik u Art magazinu Kontura, gostujući predavač kolegija Muzejske izložbe na studiju Muzeologije Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Među više desetaka izložbenih projekata - pored ostalih i izložbe umjetnika *Blaža Ćuka* (retrospektiva), *Krune Zubčića*, *Mile Kumbatović*, *Otona Glibe*, *Bogumila Cara*, *Višnje Ercegović* (retrospektiva), *Josipa Vanište*, *Mladena Pejakovića*, kao i brojnih recentnih autora mlađih generacija - pripremio i retrospektivne izložbe slikara *Ljudevita Šestića* i *Vjekoslava Karasa* u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, bio u ulozi tajnika i urednika kataloga *1. hrvatskog trijenala akvarela* (Karlovac i Slavonski Brod) 1998., koncipirao

i kustoski proveo *3. hrvatski trijenale crteža* u organizaciji KG HAZU (Klovićevi dvori 2002.), autor poglavlja *Karlovačka graditeljska i likovna baština* u monografiji *Karlovac*, izdanoj 1998. godine. Trenutačni izbornik *ZILIK-a*, *Zimske likovne kolonije* Doma za djecu Vladimir Nazor u Karlovcu. Objavljuje likovne osvrte te stručne i znanstvene članke iz područja hrvatske povijesti umjetnosti i muzeologije.

Susret sa Šestićevom slikom je uvijek ugodan. Čovjek se, naime, osjeti duboko sretnim, otprilike onako kao kad izade iz sužanstva nekog stilskog stana i nađe se pred ljepotom obične prirode ili kad se osloboди društva neke ličnosti i desi se pred dobrotom jednostavnog čovjeka. Šestićeva slika je govor čovjeka čovjeku: linijama i bojama - u ljudskim dimenzijama.

Matko Peić

Ljudevit Šestić

Galerija Mona Lisa, Zagreb

NAKLADNIK
Galerija Mona Lisa, Zagreb

ZA NAKLADNIKA
Zlatko Henc

UREDNIK EDICIJE
Martin Henc

TEKST I IZBOR SLIKA
Nikola Albaneža

ŽIVOTOPIS
Marija Gelo

FOTOGRAFIJE
Martin Henc
Boris Krstinić

PRIJEVODI
engleski Sanda Stepinac
njemački Ljiljana Albaneža
francuski Vera Vujović
talijanski Morana Čale

LEKTURA I KOREKTURA
Marija Gelo

TISAK I UVEZ
Kratis, Zagreb

SKENIRANJE I OBRADA KOLORA
Mato Jonjić

NAKLADA
1 000 primjeraka

Zagreb, 2005.

www.galerija-mona-lisa.com

ISBN 953-99419-7-0

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 75 Šestić, Lj.

ŠESTIĆ, Ljudevit : život i djelo / <tekst, izbor djela> Nikola Albaneža ; <životopis Marija Gelo>. - Zagreb : Galerija Mona Lisa, 2005.

ISBN 953-99419-7-0

1. Albaneža, Nikola
I. Šestić, Ljudevit -- Život i djelo
II. Slikari -- Hrvatska -- Biografije

450502144

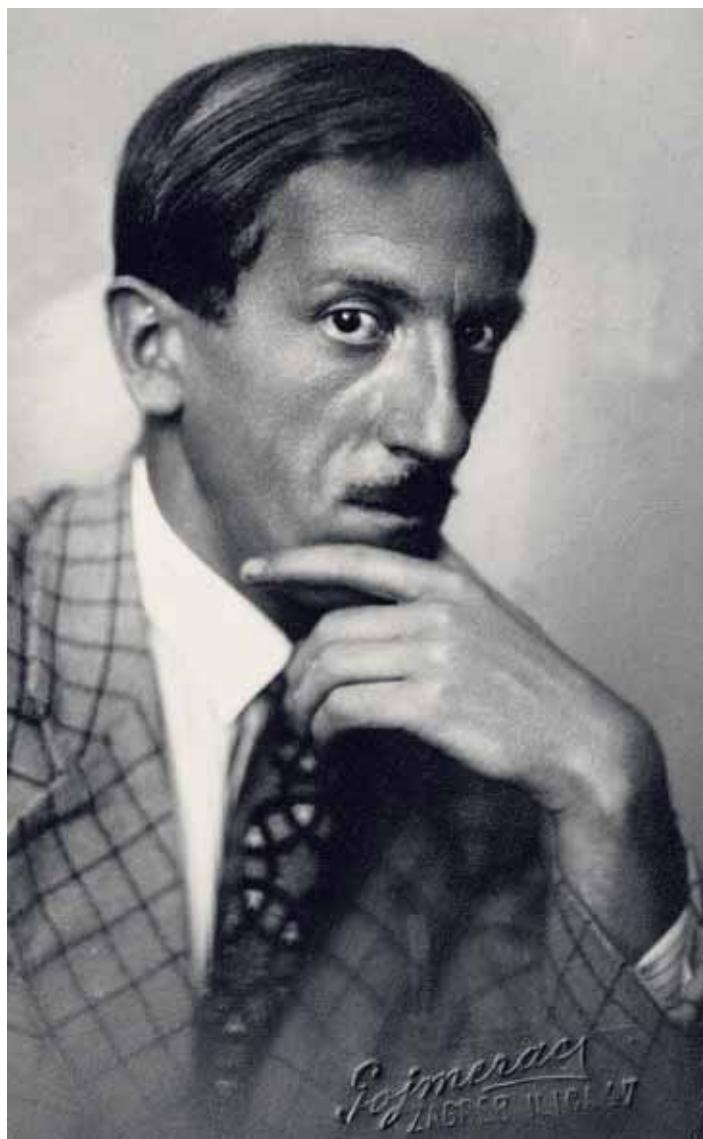
Nikola Albaneže

Ljudovit Šestić

ulja
crteži
akvareli
pasteli
1913-1961

Galerija Mona Lisa, Zagreb

Zagreb, 2005.

Ljudevit Šestić 1900-1962.

Nekoliko pogleda na slikarstvo Ljudevita Šestića

O veličini opusa

Četiri godine nakon retrospektivne izložbe Ljudevita Šestića, održane u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu od 30. siječnja do 11. ožujka 2001. godine, galerija Mona Lisa organizira novu prezentaciju slikareva stvaralaštva. U prethodnom je navratu okupljeno 159 eksponata, od čega su 131 bile slike - uglavnom ulja i poneki akvarel, a ostatak crteži olovkom, ugljenom, tušem. Sada pak, kataloški popis dopunjuje se sa čak osamdesetak novih, prije neizlaganih radova. Jesmo li se time približili poznavanju cjelokupna Šestićevo opusa?

Šestić je počeo veoma rano likovno se izražavati (najraniji sačuvani rad je iz 1913. godine), pa premda je riječ o dječjem izrazu, za nas zanimljivom ponajviše kao uvod u jednu slikarsku karijeru, njegov likovni talent - što ga je dijelio s glazbenim tijekom čitava života, dvoumeći se kao mladić čemu bi dao prvenstvo - poduprt stvaralačkim erosom nagonio ga je na neprekidan rad (time bismo mogli objasniti rano stečeno iskustvo i zrelost koju iščitavamo iz riječi Ferde Kovačevića kada se 1921. na prijamnom obraća kandidatu za Kraljevsku akademiju za umjetnost i umjetni obrt: "Mladi gospodine, ja ne znam što bih s vama, vi ste gotovi slikar.").

Iz vremena studija poznate su nam nekolike kreacije (poneke samo kao fotografski dokumenti). Sa svoga drugog boravka u Parizu donio je barem desetak kopija starih majstora (danas znamo tek za dvije slike; kopije po Rembrandtu i Tizianu).

Tempo kojim je producirao slike s vremenom se pojačavao. Postoji tek jedno razdoblje - a to je od 1932. do 1935. - iz kojega nam je poznato upadljivo manji broj radova. Manira koju usvaja sredinom četvrтoga desetljeća pogodovala je lakoći izvedbe te se do kraja 1940. može govoriti o desecima radova posvećenima pojedinim predodžbama. U nepunu godinu dana koliko je boravio u Mostaru izveo je brojan ciklus hercegovačkih i mostarskih motiva (prema vlastitim riječima "sve slobodno vrieme iskoristio sam podpuno za rad"). Kada po treći put boravi u Karlovcu (od ljeta 1943. do ljeta 1944.) nastaju varijante po omiljenim predlošcima - ponajviše pogledi na Gazu s Banijanske strane. Kao član likovne grupe kulturno-umjetničkog odsjeka ZAVNOH-a, Šestić boravi tijekom godinu dana u Topuskom, Šibeniku i Zadru. Neumorno radi, s obzirom na okolnosti ponajviše crta (tako ga bilježi na svojem crtežu i njegov kolega Nikola Reiser), tek na obali dolazi u priliku ponovno koristiti akvarelne i uljne boje na malim formatima. Po povratku u Zagreb nakon završetka II. svjetskog rata, intenzivnost postaje upravo zadržujuća, a prema nekim sjećanjima izvodio bi i više slika dnevno. Nedvojbeno, suočeni smo s jednim od većih opusa u povijesti hrvatskoga modernog slikarstva.

Nameće se pitanje potrebe sustavnoga arhiviranja; uostalom ne samo Šestićeva, nego i drugih opusa, relevantnih za našu povijest umjetnosti.

O temama i motivima

Kao da je predestiniran da postane pejzažist i to upravo riječnoga krajolika, na čijim je motivima izgradio neke od najuspjelijih

Skice djevojke, olovka, školski radovi

kompozicija, već na prvim Šestićevim sličicama nalazimo *Vrbe*, odnosno *Stari čamac*, obje iz 1913. Protežu se pejzaži kao dominantna likovna tema kroz sva razdoblja njegove karijere (tek su iz vremena studija nešto rjeđi; pretežu akademski zadaci - mrtve prirode, aktovi): od, primjerice, *Motiva iz Požege*, 1926., na kojem zahvaća svojim kadrom dominantan brijež u toplosmeđim tonovima, do *Grma uz riječni rukavac*, 1961. ili 1962., možda i posljednje majstorove slike.

Paralelno s prirodnim krajolicima izvodi i urbane vedute: mladenački svježu njavu nalazimo na malom akvarelu *Ilica*, 1916. i već iznimno zrelu na *Zagrebačkom krajoliku*, 1918., (Matko Peić zapisao je, nazvavši je "fugom zelenila", pohvalne misli o toj minijaturi koja se nalazi u njegovoj zbirci); kasnije su mu karlovačke ulice, zakutci i trgovi pružili niz poticaja, mostarski Stari most našao se na seriji ulja, a brojni su i zagrebački motivi: osobito pak katedrala te gornjogradske arhitektonske scene. Specifičnu, doista šestićevsku podvarijantu čine vrtni krajolici na kojima spaja provincijske ili seoske građevine s voćnjacima kao fragmentima prirode - upravo takva je slika *Provincijski vrt*, 1937., koja je izborila mjesto na stalnom postavu zagrebačke Moderne galerije. Relativno rijetko na Šestićevim slikama pojavljuju se i ljudi; riječ je o štafažnoj figuraciji koja se potpuno uklapa, dapače utapa, ni po čemu se ne ističući, u opći ton djela - osunčanog ili omagljenog - što vidimo, primjerice, na *Karlovačkoj tržnici*, nastaloj poslije 1935. (Izuzetak predstavlja jedan raniji rad pod nazivom *Pogreb na selu*, reproduciran 1932. u časopisu "15 dana", na kojemu je prikazao pogrebnu povorku na

Skice glave konja, olovka, školski radovi

snijegu gledanu s kraja kolone, a koji se nalazi u privatnom vlasništvu u Beogradu. Tom se je kompozicijom možda najviše približio socijalnoj, "zemljaškoj", tematici. Možda još izrazitiju iznimku predstavlja i slika velikih dimenzija koja prikazuje grupu likova što okružuju skulpturu Venere. Budući da je kompozicija nastala u vrijeme kada je Šestić bio suradnik Gipsoteke - od 13. X. 1945. do 4. II. 1947. - vjerojatno je prikazao djelatnike te ustanove. Jedini njen trag - crno-bijela fotografija - nalazi se u Arhivu za likovne umjetnosti HAZU.) Nemali je broj i otočnih i obalnih marina, većinom sjevernoga dijela Jadranske obale. Šestić povremeno radi i panoramske prikaze, a na formatima velikih dimenzija - 1,5 do 2 metra - najčešće radi po narudžbi.

Prizora unutarnjega prostora, interijera, kod Šestića skoro pa i nema. Unutrašnjost *Karadžosbegove džamije u Mostaru*, reproducirana u listu Hrvatski narod 1943. godine, potpuno je usamljeni primjer, ali gdje se danas slika nalazi nije poznato. No Šestić je i vrstan portretist. Potvrđuju nam to *Portret oca*, 1928. (danас su nam nepoznati radovi izlagani na drugoj izložbi kod Ulricha: *Portret majke* i *Portret studentice*), *Portret dječaka*, oko 1937., portreti *Augusta Cesarca*, *Huge Sedlačeka*, članova obitelji *Marić* te niz autoportreta (osobito su zanimljiva rješenja na *Autoportretima* iz 1927. i 1951. godine). Dapače, čak je i Ivo Franić, inače kritizerski raspoložen prema drugoj samostalnoj Šestićevoj izložbi, ustvrdio: "Portreti su mu dobri. (...) Kad bi htio, mogao bi se bolje afirmirati kao portretista od figuralnih kompozicija i pejsažnog projiciranja".

Umorna mati od puta u Karlovac, crtež olovkom, 1960.

Premda nije izradio, po svemu sudeći, mnogo aktova, jedan je odigrao važnu ulogu u Šestićevoj karijeri. *Ženski akt* (srećemo ga još i pod nazivom *Ciganka*), izveden na završnoj godini studija 1925. godine, donio mu je stipendiju u Parizu. Grupa pripremnih crteža rađena je prema istome modelu. Za razliku od njih, studije aktova iz Pariza 1930. oblikovane su neprekinutom linijom koja sažeto definira formu. Svojom kontinuiranom siluetom, voluminoznom stilizacijom predstavljaju vrlo zanimljiva rješenja. (Nedavno sam imao priliku vidjeti Šestićev *Ležeci ženski akt*, koji bih datirao u razdoblje nakon 1935., što ukazuje na mogućnost postojanja još ponekog rada s motivom akta.)

Razmjerno rijetko Šestić nam se predstavlja kao slikar mrtvih priroda, opet s veoma dobrim i kvalitetnim ostvarenjima. Postoji nekoliko verzija na kojima vidimo cvijeće u zemljanom loncu postavljeno na stolicu preko koje je prebačena tkanina (morphološki i po plasticitetu blisko mrtvim prirodama Karla Mijića) što su zapravo akademski zadaci, ali riješeni na način karakterističan za stil Nove stvarnosti tih godina. *Mrljasti Prozor* (još i *Interieur*), iz 1936., *Mrtva priroda s igračkama* (za koju Grgo Gamulin piše: "fina slika, koja je, sudeći prema maloj reprodukciji, izuzetna vrijednost u njegovu opusu") te *Lutkica i kišobran*, obje iz oko 1942. te *Ribarska večera*, *Mrtva priroda s*

Skica muške glave, olovka

Skica djevojke, olovka

fazanom kao i kasniji stručkovi poljskoga cvijeća proširuju motivske raspone i ove likovne teme.

O stilu i metodici

Mali krajolik *Pejzaž oko Kupe*, iz 1928. godine, nastao je u vrijeme prvoga karlovačkog boravka Ljudevita Šestića. To je uravnotežena kompozicija na tragu neoklasicizma, na kojoj slikar motiv tretira kao zatvorenu formu što prekrivena velom poprima 'omekšane volumene'. Pa ipak plastičnost nije ostvarena u mjeri kako su takvo očvršćivanje strukture provodili Vladimir Becić - pod čijim nedvojbenim utjecajem tada radi i ovaj njegov učenik - ili Karlo Mijić, a da o stupnju kristalizacije u djelu Vladimira Varlaja i ne govorimo. Razlog je u tome što Šestić nije mogao nametati heroizaciju odabranom motivu s immanentnom tendencijom prema simboličkim vrijednostima, niti suviše isticati tek jedan njegov karakter na uštrb neposrednosti doživljaja.

Karlovačka Školska ulica - nastala iduće godine tijekom istoga razdoblja kojemu pripada i prethodna slika - opustjela poput kulisa, bez i jednoga prolaznika, s dubokim sjenama te snažnim, ali zaklonjenim izvorom svjetla, možda je i najdalje što je Šestić otišao u stvaranju magičnosti očudena ugodaja, premda je i ovdje vjeran faktografskim podacima što mu ih pruža predložak.

Na *Portretu slikareva oca*, iz 1928.,

dominira impostacija reljefno prikazane mase koja se pomoću tonske modelacije nameće svojom monumentalnom težinom i čvrstom konstrukcijom ritmički ponovljenih ovala što ih tvore ramena modela, okrugli stol u perspektivnom skraćenju, te njihov odjek u formi pepeljare.

Navedena tri primjera (a osobitu pozornost zaslužuje i *Autoportret* iz 1927.) svjedoče nam ne samo o Šestićevu uključivanju u tada aktualan izraz na domaćoj sceni, već i o kvaliteti kojom je to ostvario.

Nasuprot ovakvim značajkama i odlikama, Šestić je u četvrtom desetljeću razvio potpuno različit stil: umjesto jasno označene forme ocrtane ispred pozadine - ista se počinje rastakati, umjesto širokih ploha tonski usklađena kolorita - primjenjuje sve kraći slobodni potez kojim nanosi mrljastu čistu boju.

Do prelaska dolazi relativno naglo, negdje oko 1934/35., nipošto ne neposredno nakon pariških iskustava 1926. i 1930. kako bi se to možda moglo očekivati, već s određenom vremenskom zadrškom. Pa ipak, valja naglasiti kako se Šestićev prelazak na impresionizam slutio već na izložbi u Salonu Ulrich, održanom 1932. godine. Dvojica likovnih kritičara - Ž. M. H. u 15 dana i Ivo Franić u Narodnim novinama - to zamjećuju i konstatiraju "on se, očito, nalazi na prelazu impresionizmu", odnosno "najprije bi mogao doći do svog izraza na putu impresionizma".

Zapažanja su se, dakle, pokazala točnima i Ljudevit Šestić započinje razvijati stilski izraz utemeljen na točnoj opservaciji empatijski doživljenih predložaka, na brzom bilježenju izvedenom laganim potezima kista, ali i na promišljenim kompozicijskim sažimanjima.

Ukratko, tehnička strana Šestićeva slikarstva zaslužuje posebnu pozornost. On pripada onim slikarima koji uzdižu pikturnalnu tehniku s njene podređene uloge i daju joj autonomiju označenu rukopisnom slobodom, jer im ne služi samo kao sredstvo za predočavanje, dakle za reprezentaciju, već i za - u slučaju našeg slikara tiho i nenametljivo, suzdržano - izražavanje osobnosti.

Odmor, crtež olovkom

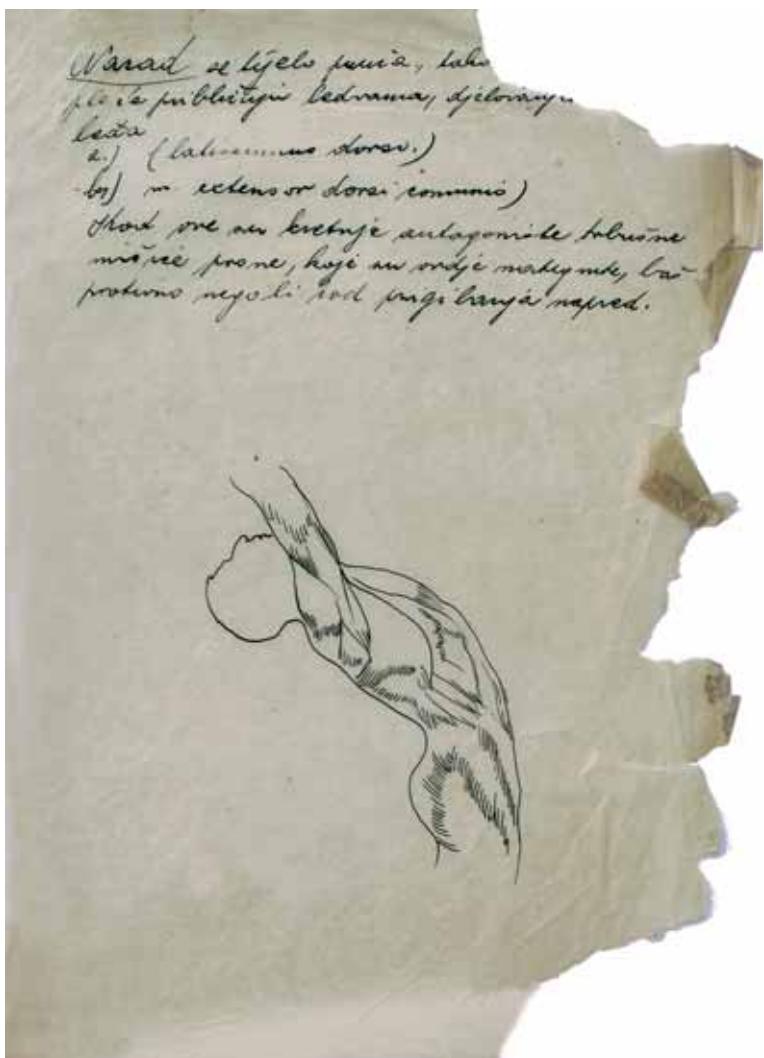
O koloritu i kompoziciji

Na Šestićevim slikama nalazimo gotovo monokromne izvedbe (*Zima* oko 1938.), ali i bogatu kolorističku orkestraciju (*Pejzaž* oko 1937/38.). Na Šestićevim slikama nalazimo i planove prikazane paralelno s površinom platna (*Čamac na Gazi* iz 1937.), ali i iluzije dijagonalno osvojenih perspektiva (*Motiv iz Zvečaja* oko 1939.) kao i njihove raznovrsne kombinacije. Prostor je to ispunjen atmosferom, ponajviše treperenjem zraka koji zamagljuje obrise i sve je dano u mrljama, kromatskim krpicama. Tako već neizoštreno, odnosno nejasno pročelje kuće dodatno još rastvara (slikarskim rječnikom), odnosno zamučuje (kolokvijalnim jezikom) u riječnome odrazu.

Nižu se prizori zasnovani ne samo na neposrednom odnosu s motivom, nego doista na živome dodiru s njime, kao da ulazi u nj slikar ostvaruje sveobuhvatnu viziju u kojoj je "od prve do zadnje mrlje sve u jednoj vezi" (izjava je to samoga Šestića iz jedinoga intervjeta što ga je dao, a da ne bude zabune na drugom mjestu još dodaje "radi se o tome kako će slikar dobiti život na samom platnu").

Skicozna spontanost - vidljiva s jedne strane u precizno postavljenim prostornim odnosima, na pravo mjesto nanijetim laganim potezima ili njihovim izostavljanjima čime oživljuje nepokriveno platno, a s druge strane i u nepogrešivom odabiru boja (jer ne nanosi pokrivne slojeve

Studija anatomije, tuš na paus papiru

Pod stablom, tuš, oko 1944.

kojima bi ih korigirao), pretežno svijetle kromatike - proizašla je iz nataloženoga iskustva slikanja u otvorenom prostoru (nije riječ tek o literarnoj efektnosti kada se naglašava kako je neko polje u predgrađu ili riječni rukavac Šestićevo najdraži atelje, jer on doslovno nije imao vlastiti studio).

Ovakvo *prima vista* hvatanje trenutačnih ugodaja, upravo brzopisno bilježenje te potenciranu prozračnost nalazimo tek kod još jednoga hrvatskog slikara iz iste generacije - kod Antuna Motike (Šestić i Motika održavali su kontakte; Šestić je uostalom preuzeo zaposlenje profesora crtanja na gimnaziji u Mostaru gdje je čitavo desetljeće radio Motika, a portretirao je i njegova nećaka). No dok je Motika ekspresivniji ("razvija kaligrafski i stenogramske slikarske rukopise kao potpuno samosvojnu inačicu 'postimpresionističkog intimizma'" - Darko Glavan, u katalogu retrospektive 2002.) i dopušta si fantastične uzlete mašte, Šestić je isključiv u svojoj vezanosti za konkretan motiv, dosljedan u postavljanju problema prikazivanja i njegova rješavanja.

O suvremenom kontekstu i aktualnosti

Može li slikar biti dugi niz desetljeća prisutan - isprva svojom djelatnošću, zatim pak posredstvom svojih slika, dakako - u određenoj sredini, a ipak još nepoznat, odnosno, neprepoznat po kvalitativnoj razini koja bi za

njegov opus trebala biti reprezentativna? Slučaj slikara Ljudevita Šestića, čini se, mogao bi biti primjerom potvrđnog odgovora na postavljeno pitanje. Međutim, objašnjenje razloga zašto je tome tako zahtijeva složeno tumačenje raznih uzroka koji su do toga doveli, a pritom bismo morali uzeti u obzir marginalnu poziciju na kojoj se našao djelujući u provinciji (čak se i Miroslav Krleža, obaviješten u enciklopedijskoj širini, pita 1977.: "Šestić, tko je to? Nisam čuo za njega." - Josip Vaništa, Knjiga zapisa), karakter njegove produkcije koja se bitno razlikovala od prevladavajućih tendencija, ocjene suvremenika koje su uglavnom izostale ili u određenom trenutku nisu bile dobromjerne.

No, obratimo se samome djelu. Sudeći po vjernosti odabranome motivu - prenijetom, dakako, uvijek kroz vlastitu individualnu optiku - i iskrenosti kojom je prikazivao, najčešće, krajolike na svojim platnima, uvidamo kako je Ljudevit Šestić gajio potpuno nesentimentalan pristup i neliteraran odnos u vlastitom slikarstvu. Bez izmišljanja i pretjerivanja, bez simbolističkih implikacija i ekspresionističkih akcenata, u odsustvu vezanosti za bilo kakav program ili ideologiju, njegovo je djelo odličan primjer "slikarskog slikarstva" - upravo u smislu i značenju kako je tu sintagmu primjenjivao Camille Pissarro, slikar čija je poetika odigrala jednu od ključnih uloga u stvaralačkom zaokretu našeg slikara. Šestić, dakle, nikad nije ilustrirao političke teze već mu je čin samoga slikanja uvijek bio ispred svega ostalog. Odatle i povjerenje u slikarski rad koji će mu održati moral i u razdobljima iznimno nesigurnih finansijskih prilika.

Zato bi umjesto osude što je usvojio anakroni način rada i poetike, primjerenoje bilo istaći njegovu hrabrost i umjetničku iskrenost kada je odlučio ostaviti stil realizma dvadesetih godina - a slike iz toga razdoblja nedvojbeno potvrđuju da je njime ne samo ovladao već i ostvario odlična djela koja ne bi trebalo zanemarivati u pregledima - i prijeći na način rada kojim se u domaćoj sredini bitno izdvojio. Razlog te stilske usamljenosti leži u činjenici da niti jedan od vodećih umjetnika toga razdoblja nije razmišljao na taj način, što znači da Šestić u domaćoj sredini doista nikoga nije slijedio.

Šumarak, skica tušem

O svevremenom slikarskom užitku

Povijest umjetnosti ne može razmatrati djelo van konteksta vremena i prostora u kojima se odvijalo određeno stvaralaštvo, međutim s pozicije ljubitelja, zastalog pred slikom, sve izvan okvira povlači se i ustupa mjesto bezvremenoj refleksiji. Barem na trenutak, takav pretpostavljeni ljubitelj, to si može dozvoliti; piktura postaje samodostatna činjenica u koju uranjamo uživajući u njenim specifičnim kvalitetama. Dakako, koneserska selektivnost se podrazumijeva i na njenim temeljima ćemo odabirati kvalitetne kreacije, zapažajući uvijek posebne slikarske vrline, jedinstvene za svaku pojedinu realizaciju: tu raspored elemenata, tamo koloristički sklad.

Kada tako, vanlikovnim kontekstom neopterećeni, pristupimo Šestićevu slikarstvu, naći ćemo mnogo razloga za zadovoljstvo, kao što je uostalom njegova publika uvijek i nalazila.

Varijacije svjetla - upravo njegove emanacije kao izrazi i odsjevi najtankočutnijih očitovanja u prirodi - kao i vremenskih efekata odraženih na pojavnostima ovoga svijeta, predstavljale su neiscrpan izvor pobuda za Šestićevo likovno stvaralaštvo. Odnjegovano i oštros zapažanje omogućilo mu je da slika blistave predodžbe, ali i one sive, u neutralnim bojama, čime je potvrdio kako je psihološki otvoren za različite stimulacije; kako vedre i radosne, tako i sjetne. Šestićev rad odlikuje i sigurnost izvedbe raznolikim duktusom što znači da je tehniku poteza kista odredivao uprizoreni sadržaj kojemu je Šestić prilagođavao svoj pristup u rasponu od, primjerice, delikatnih i mirnih međuodnosa na *Rukavcu Save kod Zaprešića*, 1958. do robusnosti i razbacanosti, prave rukopisne razbarušenosti, *Seoskog dvorišta*. Tu su zatim fine gradacije u dugačkim perspektivama od prvog do dubokih, horizontalnih planova kamo oko vode staze,drvoredi ili riječni tokovi. Sve to pridonosi uvjerljivim i zaokruženim cjelinama zbog čega među gore navedenim primjerima nalazimo epite te kojima promatrači (kao i slikaru skloni likovni kritičari) opisuju njegove slike. No udivljenja i prateća nadahnuća su vrlo osobna stvar, pogodna dakako i za beletrizaciju, te se ovdje njima nećemo više baviti.

O kvaliteti opusa

Primjedba Grge Gamulina kojom izražava zamjerku Šestićevu opusu jer u njemu nalazi "odviše sličnih i monotonih" radova, rezultat je posljedice što je njegovo slikarstvo poznato razmjerno daleko više po nižoj razini od one koja bi za njegove mogućnosti trebala biti reprezentativna. Daleko češće po prodajnim galerijama srećemo njegovu prekobrojnu produkciju nastalu tijekom pedesetih godina, a vrsna djela još nam uvijek valja otkrivati čega je spomenuti povjesničar umjetnosti bio svjestan i vrlo korektno također naveo u svom preglednom osvrtu.

U sukusu kritičkih ocjena (i pohvalnih i nepovoljnih) o Šestićevu radu, nametnuo se zaključak o slikaru senzornih, a zatim i osjećajnih kvaliteta. No nakon takvoga svodenja na oko i dušu, želio bih tome pridodati i duh, odnosno misaonost (uzgredna napomena: Šestić je bio sklon upravo filozofskoj literaturi, što, dakako nije ničemu i nikakav dokaz, tek zanimljivost za profil umjetnika). To ističem stoga jer sam mišljenja kako bismo pogriješili ako njegovu praksu svedemo isključivo na bilježenje opažaja što padaju na retinu oka. Sam Šestić to je pojasnio u već spominjanom intervjuu 1943.: "Prirodu i čovjeka mora umjetnik gledati kroz leću svog individualnog gledanja i naziranja. *Jer nije dosta samo vidjeti.* Umjetnik mora biti aktivni promatrač čovjeka, njegova života i prirode pred sobom. Čovjek, koji nije občenito umjetnik ili slikar, občenito gleda okolinu oko sebe pasivno." Može li eksplicitnije biti izražen nazor o važnosti slikarske refleksije? Na nama je da to uočimo i u djelu. Šestić jest bio umjetnik slikarske raskoši (ako kažem neupadljive činit će se kao nešto nespojivo, međutim njegova raskoš doista nije bučna - valja je osluhnuti), ali i sažetosti do uvjerljivih redukcija, uvijek pak motivske skromnosti, kolorita i tona, crteža i kompozicije. Pobrojane odlike, nimalo slučajno, zapazio je i visoko ocijenio slikar sličnih predilekcija - Josip Vaništa, a i drugi slikari (za razliku od kunsthistoričara) nalazili su povoda za pohvale.

Leo Junek, umjetnik koji je još misaonije - ne zanemarujući pritom ni vrijednosti vizualnih senzacija - pristupio slikarstvu (onako usput; usporedite karakter autoportreta Juneka iz 1925. i Šestića iz 1927. - pronicljivost i "trpk osmje" po Lj. Babiću), ali i pokušao protumačiti svoje nazore, sveo je definiciju slikarskoga izraza na "istraživanje jedinstva koncepcije i percepcije". Predanim osobnim udjelom na takvom očitovanju nastojao je čitava života i Ljudevit Šestić.

Nikola Albaneže, 2005.

Summary

"I am always driven by some urge to go somewhere..." This Šestić's statement published in an interview (*Hrvatski narod*, November 5th, 1943) could be used, with its wandering tone as a motto of an artist who persistently recorded his itinerary with its brush.

So ubiquitous in Croatia's antique shops, gallery collections and mostly in middle-class apartments, yet still inadequately known, it was the destiny of Šestić's work even after the centenary of his birth.

Scatteration of his work surpasses even meandering diversity of his life journey: Đakovo and numerous little cities of his childhood education, Zagreb, Paris, Požega, Paris, Varaždin, Karlovac, Mostar, Sisak, Osijek, Topusko, Split, Šibenik, Zadar and other coastal cities, and Zagreb again. In this range of shorter or longer stays, his stay in Karlovac, during the 4th decade has to be emphasised, considering his creative intensity as well as artistic accomplishments. This was the reason why Šestić is claimed to be a Karlovac painter, in fact one of the beginners of Karlovac landscape painting.

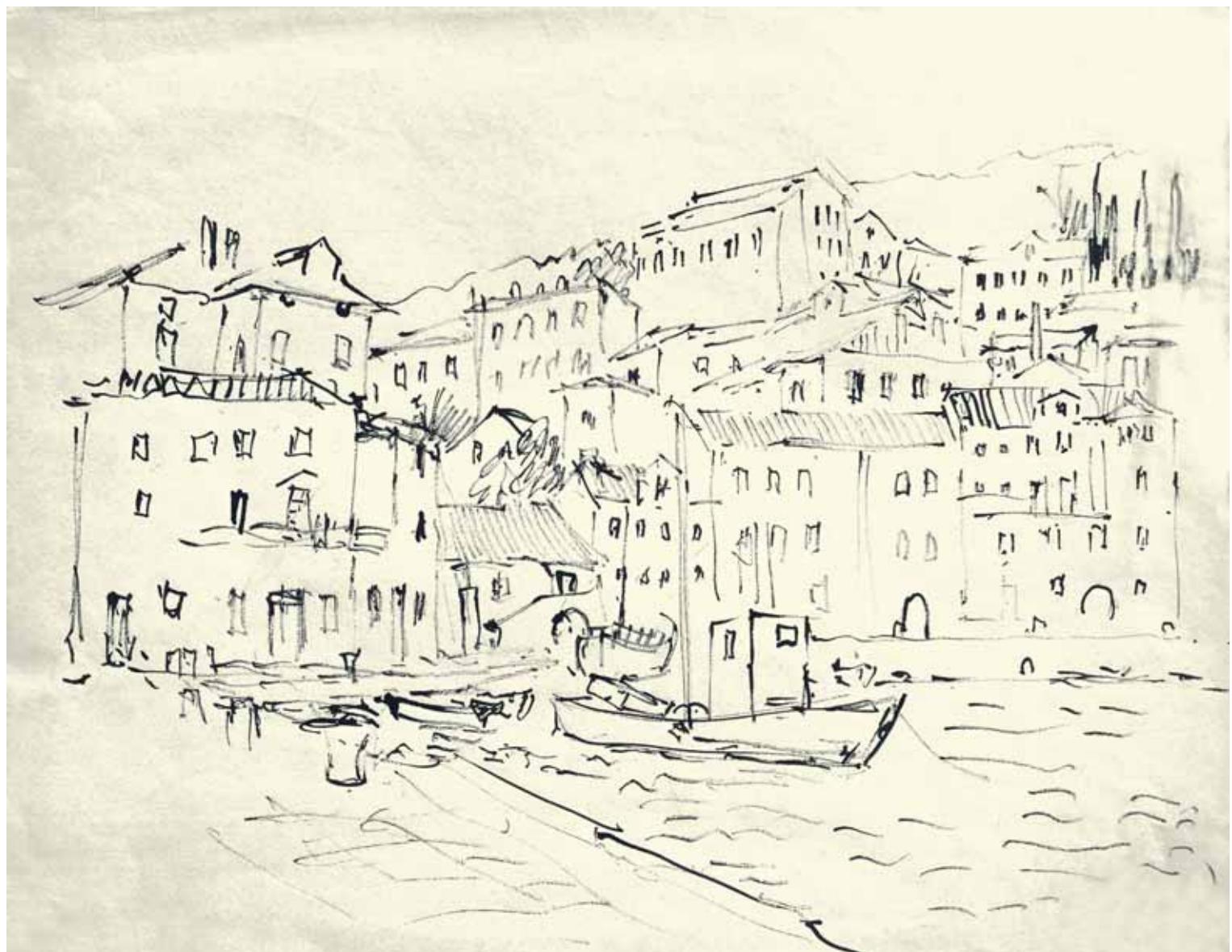
Although nowadays a label of impressionism is inevitably attached to his name, epithets like "lyric poet of nature". "landscapist who paints by his soul" too single-mindedly limit understanding of Šestić's style, themes and motifs, as well as his adequate assessments.

An exceptional direction of his development, from academic tonic understanding of direct plasticity and firm shapes, characteristic of a Vladimir Becić's disciple, to divisionist flickers of mild colour contrast (conversion which took place during a Karlovac period when he was a teacher at Karlovac Secondary Grammar School) prompted him to choose painting in clear colour for his ideal. Thus, this very excellent drawer renounced shape, pursuing in turn richness of the atmosphere.

His mastership of realisation is maybe the most evident in a firm composition and relations between plans, especially in those parts where he could, besides concision of expression, convey completeness of a subject. It preserved his work in a balance between surrendering to directness of painting and controlled demiurgic concision. Šestić never subdued a motif by intensity, but always absorbed it by composure, expressing his deep devotion to a creative act and not paying attention to anachronism of chosen painting solutions.

Restrained in impastos, he accomplished an intriguing relation between facture and texture, so that uncovered surface participates, somewhere almost equally with a pigment, in a life of a painting, creating by dull transparency, an extraordinary refinement of subtle modulation.

Šestić's likable and simply transparent paintings are easily legible and therefore acceptable at first glance. Although, not moving away from the impulses of mimesis, so that the topographic authenticity to the motif has not been disturbed, the rhythm of painter's hand not only elevates, by sfumato materialisation of air which devours forms, presented reality, but moves the scenes from a sheer observation and brings them closer to melancholic sleepiness, to a dream-like perception which always anew unremittingly collects the substance of the world for creating its own poetry.

Skica lučice, tuš

Zusammenfassung

"Es drängt mich immer wieder, irgenwohin aufzubrechen..." - Diese Aussage von Šestić, publiziert in einem Interview (*Hrvatski narod*, 05.09.1943), könnte mit ihrem wanderlustigen Beiklang Motto eines Künstlers sein, der sein Itinerar unermüdlich mit seinem Pinsel ausfüllt.

Obwohl er überall präsent war - in Antiquariaten, Galeriensammlungen und zum größten Teil in bürgerlichen Wohnungen, war das unrühmliche Schicksal seines Werkes auch nach der hundertsten Jahresfeier seiner Geburt ungenügend bekannt zu sein.

Die Zerstreuung seiner Werke hat sogar die mä'andrische Vielfalt seines Lebensweges übertrffen: Đakovo und zahlreiche Kleinstädte seiner Kindheit, Zagreb, Paris, Požega, Paris, Varaždin, Karlovac, Mostar, Sisak, Osijek, Topusko, Split, Šibenik, Zadar, Städte in Dalmatien und Istrien, Zagreb. In dieser Reihe kürzerer und längerer Aufenthalte ist sein Aufenthalt in Karlovac im vierten Jahrzehnt besonders wichtig, einerseits wegen seiner schöpferischen Intensität und anderseits wegen seiner Resultate. Hier wird Šestić anerkannt und bleibt für immer ein Karlovacer Maler und einer der Gründer Karlovacer Landschaftsmalerei.

Obwohl heutzutage mit dem Namen Šestić der Begriff des Impressionismus eng verbunden wird, weisen solche Attribute wie "lyrischer Naturdichter" und "Landschaftsmaler der Seele" zu eindeutig auf seine Wahrnehmung im Sinne einer stilistischen und thematisch-motivischen Spannweite und auf die relevante Valorisation seines Werkes hin.

Die ungewöhnliche Richtung, die seine Entwicklung annahm, von der akademischen Tonmalerei mit ausdrücklicher Plastizität und festen Formen, charakteristisch für den Becić Schüler, bis hin zum divisiblen Flimmern milder Farbkontraste (eine Wandlung, die gerade in Karlovac stattfand, wo er als Kunsterzieher auf dem Rakavacer Gymnasium tätig war), führte ihn dazu, die Reinfarbenmalerei zu seinem Ideal zu wählen. So verzichtete dieser vortreffliche Zeichner auf die Form und war darum bemüht, eine Konzentration der Atmosphäre zu erreichen.

Die Meisterschaft der Ausführung, die in sicherer Komposition und Perspektive vielleicht am besten zum Ausdruck kommt, besonders in den Kunstwerken, wo es ihm gelang, die Dichte des Ausdrucks und die Gesamtheit des Inhalts wiederzugeben, bewahrte seinem Werk das Gleichgewicht von Unmittelbarkeit des Malaktes und Geballtheit seiner Schaffenskraft. Šestić hat also niemals erobert, er hat immer wiederaufgenommen. Er behandelte nie ein Motiv mit Gewalt, sondern absorbierte es mit stoischer Ruhe und Besonnenheit und drückte so seine tiefe Hingabe an die künstlerische Schöpfung aus, ohne dabei Rücksicht auf den Anachronismus der gewählten Bildmotive zu nehmen.

Zurückhaltend im Farbauftrag erreichte er eine beachtenswerte Beziehung zwischen Faktur und Textur, so daß auch die unbedeckte Oberfläche der Leinwand stellenweise mit dem Pigment fast gleichberechtigt am Leben des Bildes teilnimmt und durch charakteristische matte Lasuren dem ausserordentlichen Raffinement subtiler Modulationen Ausdruck verleiht. Šestićs freundliche und unproblematisch transparente Bilder sind leicht lesbar und auf den ersten Blick ansprechbar. Er schafft jedoch die Mimesisimpulse nicht aus dem Weg und stört die topographische Motivtreue nicht auf. Der Rhythmus der Malerhandschrift veredelt die dargestellte Wirklichkeit, indem er mit einem Sfumato, welcher die Gegenstände zerfließen läßt, die Atmosphäre dematerialisiert, die Szenen entweichen der reinen Betrachtung und nähern sich einer schwermütigen Schläfrigkeit. Und gerade diese traumwandlerische Wahrnehmung sammelt immer wieder unermüdlich aus dem materiellen Baustoff der Welt Argumente für die Gestaltung ihrer eigenen Poetik.

Skica primorskog gradića, olovka

Résumé

"Je suis toujours poussé par un instinct à partir quelque part.." - ce que Šestić avait déclaré au cours d'un interview (publié à *Hrvatski narod*, 5. IX.1943) par son air vagabond pourrait servir de devise à un artiste qui avait avec constamment marqué son propre itinéraire du pinceau. Autant présent partout - dans des boutiques d'antiquités, collections aux des galeries d'art, et surtout dans des appartements bourgeois - mais toujours pas assez connu, c'est ce qui fait le destin peu louable de l'oeuvre de Ljudevit Šestić, même après le centième anniversaire de sa naissance.

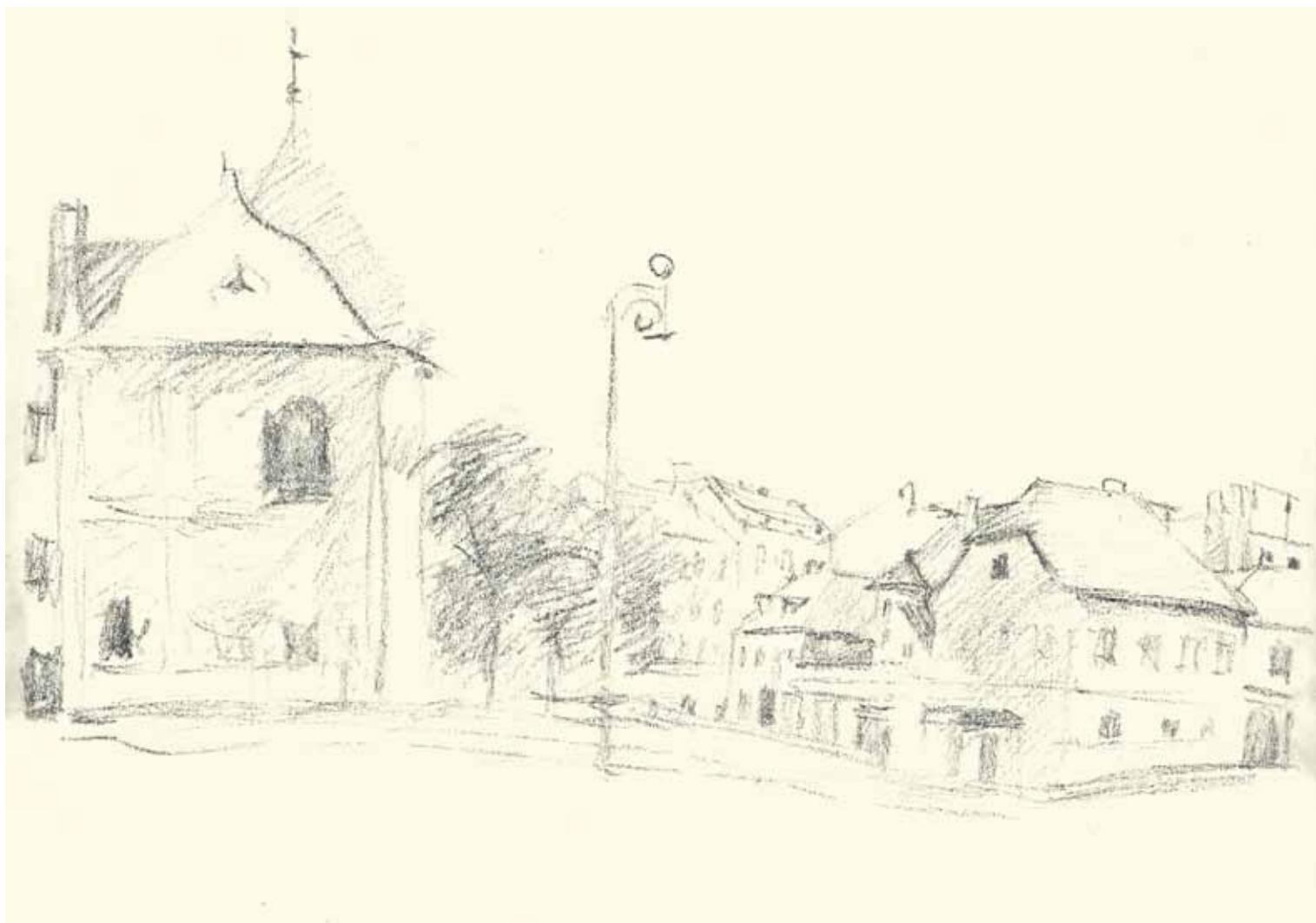
La dissémination de son ouvrage a dépassé même le déploiement méandreux du cours de sa vie: la ville de Đakovo et des nombreuses villes de son enfance, Zagreb, Paris, Požega, Varaždin, Zagreb, Karlovac, Mostar, Topusko, Split, Šibenik, Zadar, les villages maritimes et ceux d'Istrie, puis encore Zagreb. De cette file de séjours plus longs ou plus courts il ressort la période de Karlovac, lors de sa quatrième décennie, autant par son intense créativité que par ses aboutissements, raisons pour lesquelles Šestić avait été approprié par cette ville, qui l'avait par conséquent fait rester pour toujours le peintre de Karlovac, ou bien l'un des paysagistes inventeurs dans la peinture de Karlovac.

Bien qu'aujourd'hui nous le lions obligatoirement avec l'impressionnisme, des attributs comme "poète lyrique de la nature", "paysagiste qui peind par son âme" rendent sa réception trop étroite au sens d'une evergure de styles et motifs trop monosémique, de même qu'au niveau de son évaluation.

La direction inusuelle de son épanouissement - à partir d'une orientation tonale vers la plasticité accentuée et les formes rigides, caractéristiques d'un élève de Becić, jusqu'au vacilllements des couleurs en faibles contrastes propre au divisionnisme (conversion patriculière à cet époque de Karlovac, lorsque il enseignait des beaux-arts au collège de Rakovac) - l'a poussé à choisir comme un idéal la peinture à couleur nette. Et ainsi ce maître du dessin renoncé à la forme, en cherchant en même temps à l'abondance de l'atmosphère.

Mais c'était la maîtrise d'exécution, peut-être le plus évidente dans le cadre d'une composition certe, des relations de plans certes - surtout dans ses œuvres réussies dans une concision de forme tel qu'un intégrité du sujet - qui a sauvegardé l'équilibre de son ouvrage entre un négligence de spontanéité de l'act de peindre et la concision démiurgique. Donc, Šestić n'avait jamais conquis mais toujours adopté; il ne dominait pas le motif par la violence mais le absorbait d'une manière calme et stoïque, en exprimant son profond dévouement à la création artistique sans faire attention à l'anachronisme des solutions techniques choisies.

Par son abstention dans l'application de couleur il a atteint une relation intrigante entre la facture et la texture - de manière que le fond de toile non recouvert, quelque part presque en égalité avec le pigment, participe à la vie du tableau - en réalisant par sa tendre lazurité une délicatesse extraordinaire de modulations subtiles. Gracieusement, non problématiquement transparentes, les tableaux de Šestić se font aisément lisibles, donc on les accepte à première vue. N'échappant pourtant pas aux instincts mimétiques eten restant par conséquent tout fidèle au motif côté topographique, le rythme d'écriture du peintre ne fait pas seulement épurer la réalité proposée - en matérialisant l'air à la manière sfumata qui décompose les formes - mais par la même les scènes échappent à la simple observation et s'approchent d'un sommeil mélancolique. La qualité d'une telle perception sommeilleuse est de racoller toujours sans cesse la matière de l'univers pour construire sa propre poétique.

Skica grada, pastel

Riassunto

"Mi sento sempre spinto da un impulso di andarmene da qualche parte..." - Questa dichiarazione di Šestić, registrata nell'intervista data a un giornale (*Hrvatski narod*, 5 settembre 1943), con la sua risonanza errabonda, potrebbe servire da motto all'artista, che non ha mai cessato di registrare il suo itinerario col proprio pennello.

Essere talmente presente ovunque - nelle librerie d'antiquariato, nelle raccolte galleristiche e, soprattutto, negli interni borghesi - e tuttavia sempre troppo poco conosciuta, è il destino ingratto dell'opera pittorica di Ljudevit Šestić, anche dopo la celebrazione del centesimo anniversario della sua nascita. La dispersione delle sue opere ha superato perfino la varietà del percorso meandrico della sua vita: Đakovo e numerose altre cittadine della sua infanzia, Zagabria, Parigi, Požega, Parigi, Varaždin, Zagabria, Karlovac, Mostar, Topusko, Spalato, Sebenico, Zara, cittadine del Litorale e dell'Istria, e poi ancora Zagabria. Nella serie di permanenze ora brevi ora lunghe, spicca il periodo di Karlovac degli anni quaranta, quanto per l'intensità, tanto per la qualità degli esiti creativi, per cui Šestić, cittadino d'adozione, è destinato a restare per sempre anche pittore di Karlovac, in fondo uno dei capostipiti della pittura paesaggistica della città.

Benché oggigiorno a Šestić venga associata la qualificazione di impressionista, gli attributi quali "poeta lirico della natura", "paesaggista che dipinge con l'anima", riducono troppo univocamente il suo profilo d'artista per quanto riguarda sia la sua gamma stilistica e tematico-motivica, che la portata dei suoi conseguimenti estetici.

La direzione inconsueta del suo sviluppo - dalla concezione tonale della plasticità e compattezza delle forme, tipica di un discepolo di Becić, che lo contraddistingueva all'epoca della sua formazione nell'Accademia delle Belle Arti, fino ai tremiti divisionistici di vaghi contrasti di colori (la sua conversione è avvenuta appunto nel periodo di Karlovac, durante il quale insegnava l'arte nel liceo di Rakovica) - lo ha indotto a scegliere come proprio ideale un modo di dipingere con puro colore. Così, il disegnatore consumato ha rinunciato alla concretezza della forma, per dedicarsi invece alla pienezza dell'atmosfera.

Eppure, la maestria con cui esegue i suoi lavori, che forse più si evidenzia nella sicura composizione e nei rapporti dei piani - particolarmente nelle creazioni in cui, accanto alla concisione espressiva, è riuscito a rendere pure la totalità del contenuto - ha mantenuto la sua opera in bilico fra un abbandonarsi all'immediatezza dell'atto pittorico e la precisione controllata degna di un demiurgo. Šestić, dunque, non si è mai appropriato dei suoi strumenti, bensì li ha fatti propri per affinità; non si è mai impadronito con violenza del suo motivo, bensì l'ha assorbito con una calma e una posatezza stoiche, investendovi la sua profonda devozione al creare artistico, senza curarsi della natura anacronistica delle sue soluzioni figurative.

Impastando i colori con misura, ha conseguito un rapporto interessante fra la fattura e la testura - in modo da permettere allo sfondo scoperto della tela, talvolta quasi equiparato al pigmento, di partecipare alla vita del quadro - ed ha piegato i suoi azzurri sommessi a un'eccezionale finezza di modulazioni sottili. Trasparenti nella loro grazia ed assenza di problematicità, i dipinti di Šestić si prestano a una lettura facile, rendendosi fruibili a prima vista. E tuttavia, senza schermirsi di fronte agli stimoli della mimesi, in modo da non contravvenire alla fedeltà topografica al motivo, il ritmo della mano del pittore non solo nobilita - mediante la materializzazione sfumante dell'aria che dissolve le forme - la realtà raffigurata, ma conferisce alle scene rappresentate il potere di sfuggire alla mera osservazione, per velarsi di una mestizia sognante. Il pregio di tale percezione onirica consiste nel raccogliere sempre daccapo il materiale del mondo in modo da costruirne una sua poetica autonoma.

Zagreb, crtež tušem

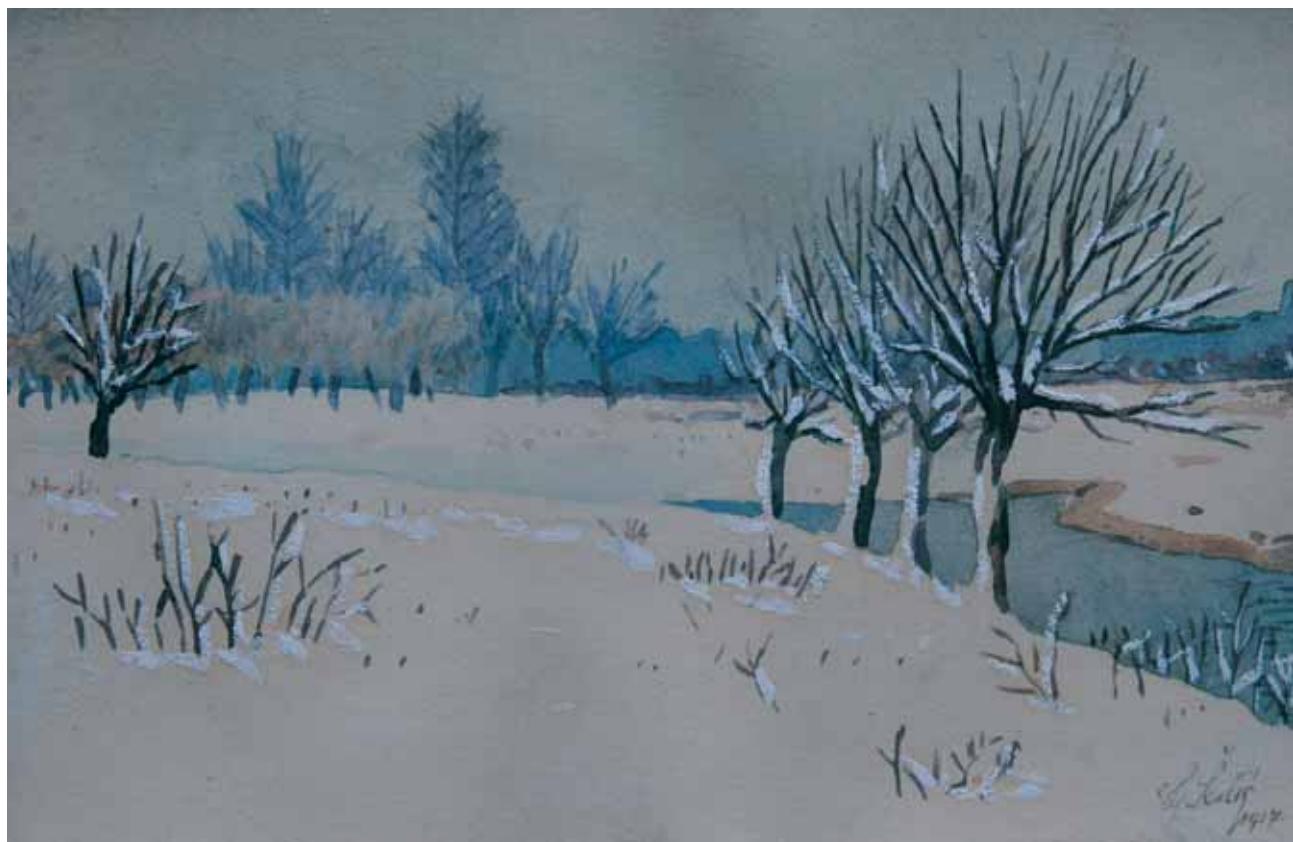

Skice životinja, olovka, školski radovi

SLIKE 1913-1961

ulja
crteži
akvareli
pasteli

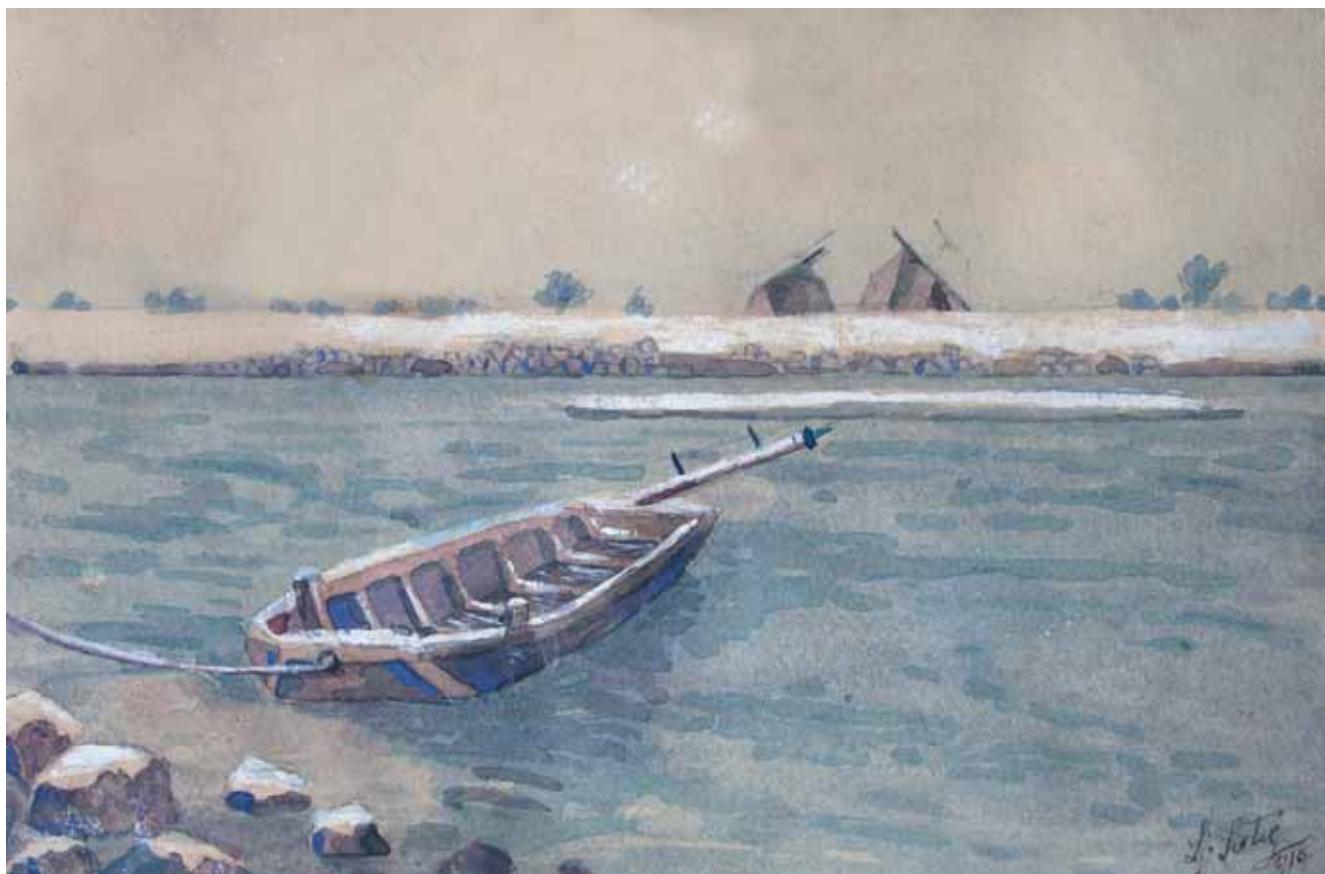

1 VRBE ZIMI
1917
akvarel
11x17 cm

2 VRBE U ZIMI

1913
ulje na kartonu
20x30 cm

3 STARI ČAMAC
1918
akvarel
11,5x17,5 cm

4 ILICA
1916
akvarel
15x16 cm

5 ZAGREBAČKI KRAJOLIK

1918
ulje na platnu
12x22 cm

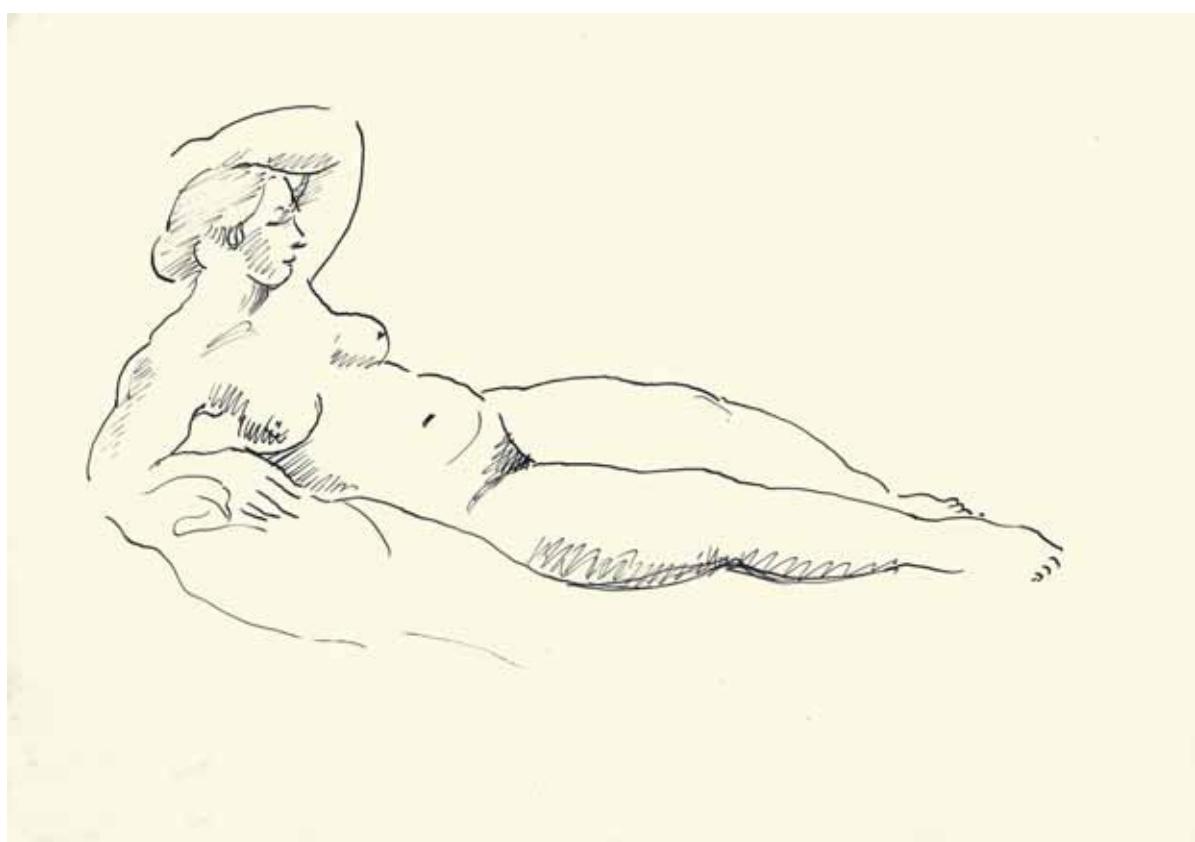
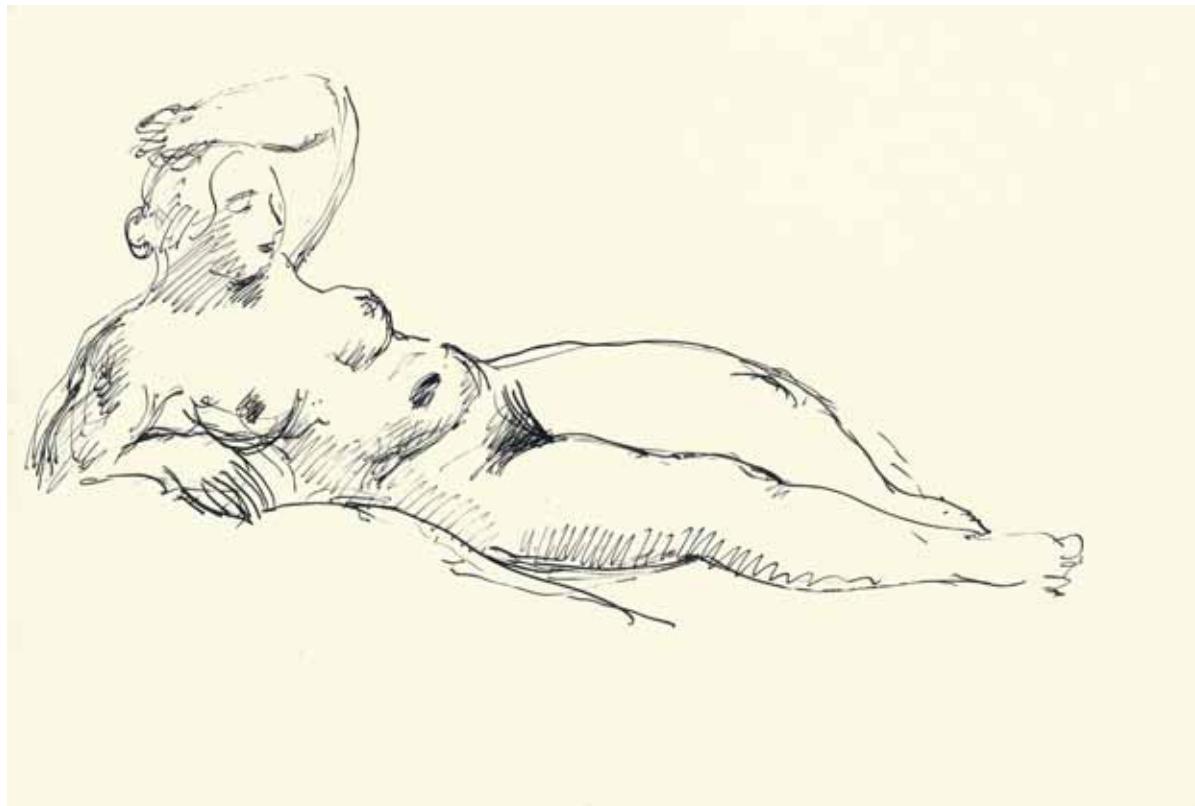

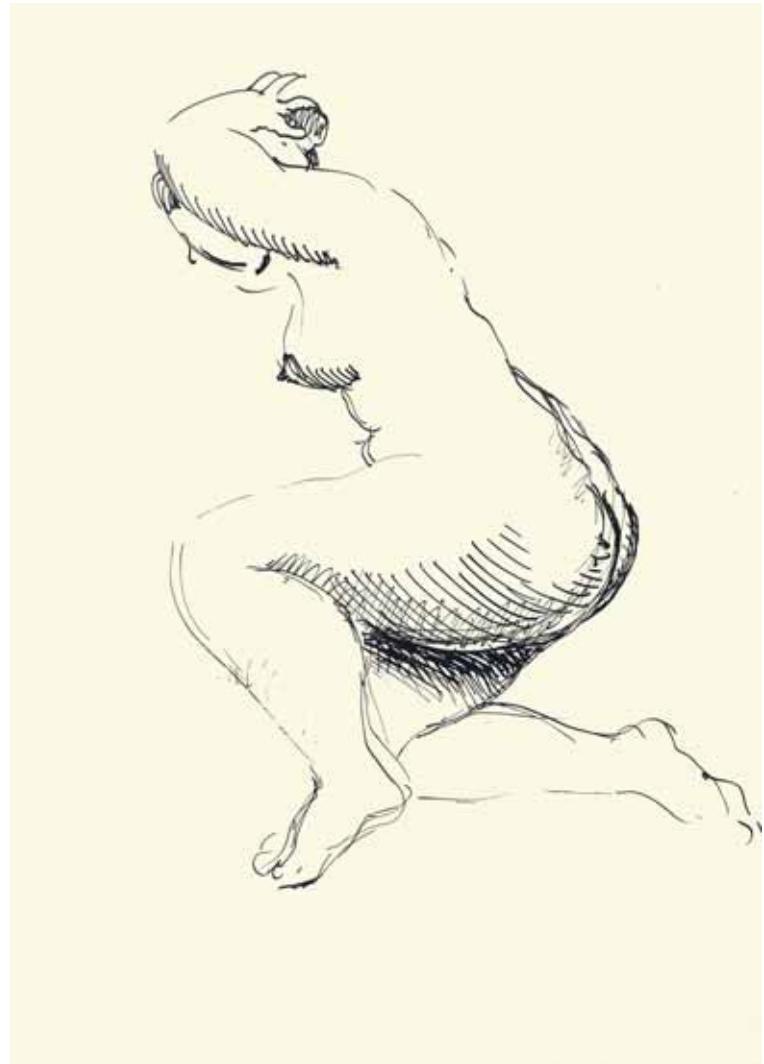
6 POGLED SA ŠALATE

1919
ulje na kartonu
17x22 cm

SKICE TUŠEM IZ BLOKA NASTALE 1925.
- AKT CIGANKE

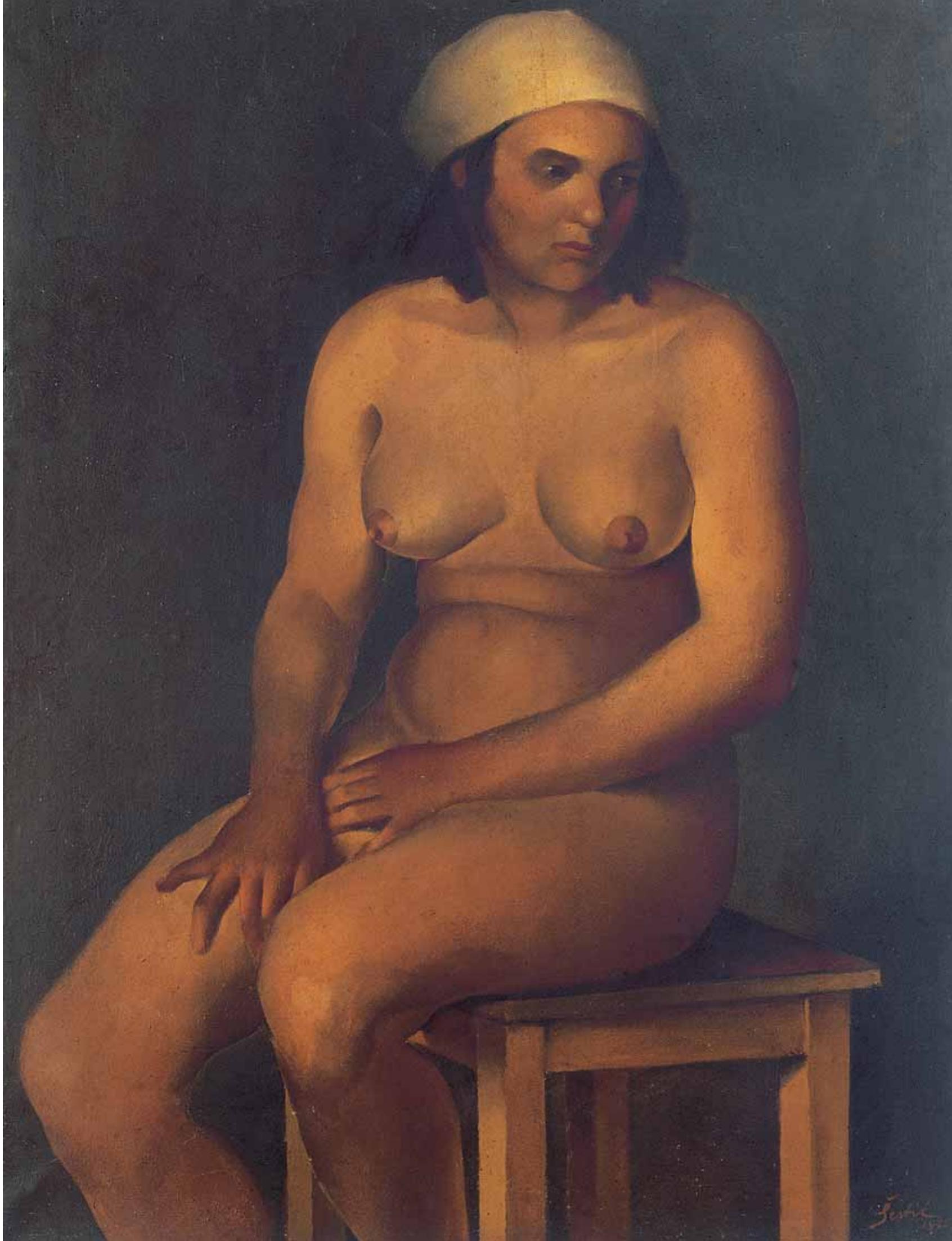

Godine 1926. Šestić dobiva stipendiju zahvaljujući izvedbi ženskog akta "Ciganka" za specijalizaciju slikarstva u Parizu. Zadržava se kratko, od veljače do srpnja, sa stanom u Rue Vaugirard 7. Uči u pariškim slobodnim slikarskim školama "Cola Rossi" i "de la Grande Chaumiere", ali i po galerijama i izložbama.

7 ŽENSKI AKT (CIGANKA)
1925
ulje na platnu
115x86 cm
Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

8 AUTOPORTRET

1927

ulje na platnu

73x60 cm

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

9 MRTVA PRIRODA (AMARILIS)
oko 1924
ulje na platnu
82x72 cm

10 SEOCE PODNO BRIJEGA
1927
ulje na platnu
20,5x35 cm

11 PEJZAŽ OKO KUPE
1928
ulje na platnu
28x43,5 cm

12 MOTIV IZ POŽEGE
1926
ulje na platnu
23x31 cm
Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

13 ŠVARČA
oko 1929
ulje na platnu
23x32 cm

14 KARLOVAČKA ŠKOLSKA ULICA

1929
ulje na platnu
55x70 cm
Gradski muzej Karlovac

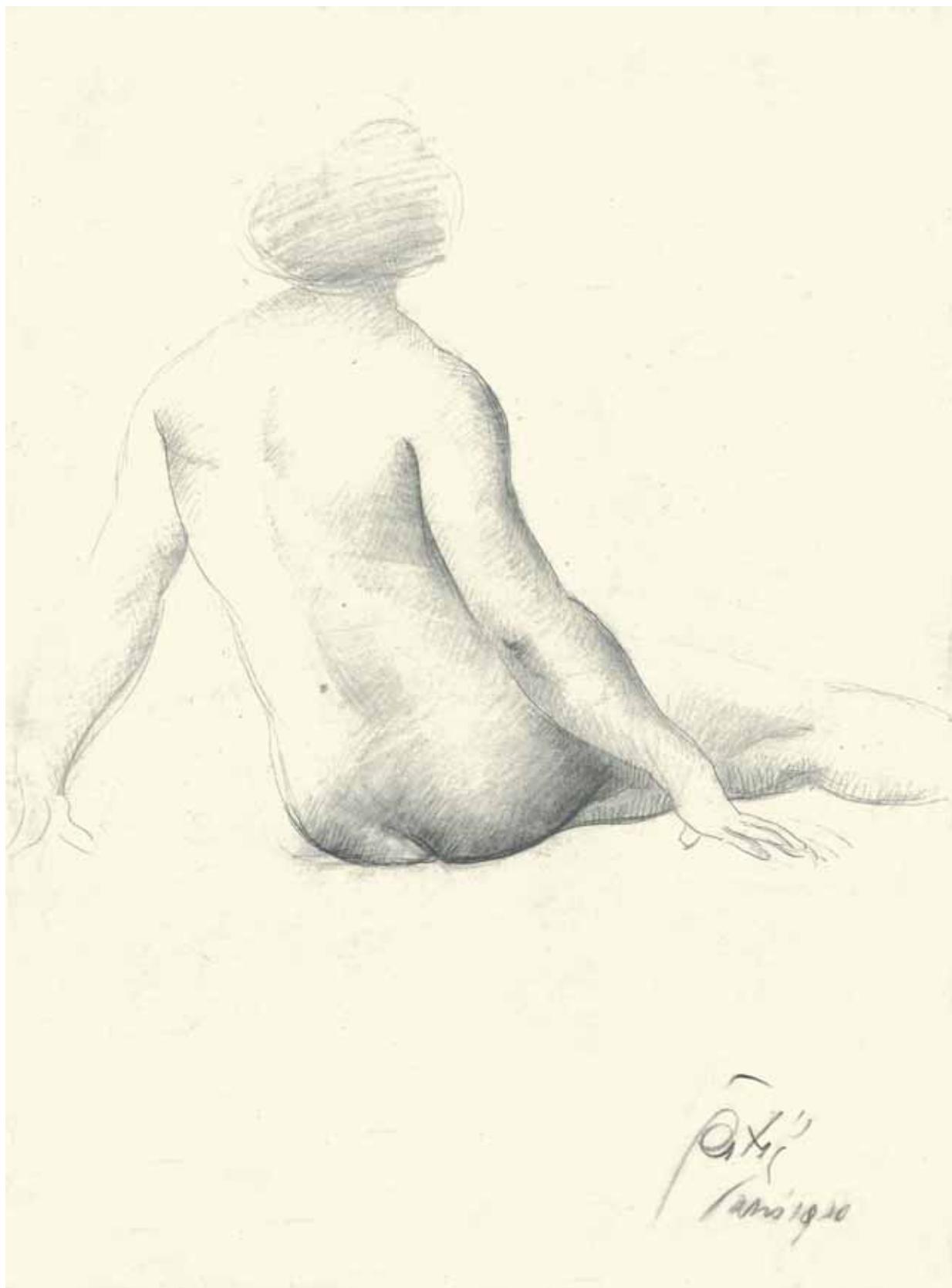

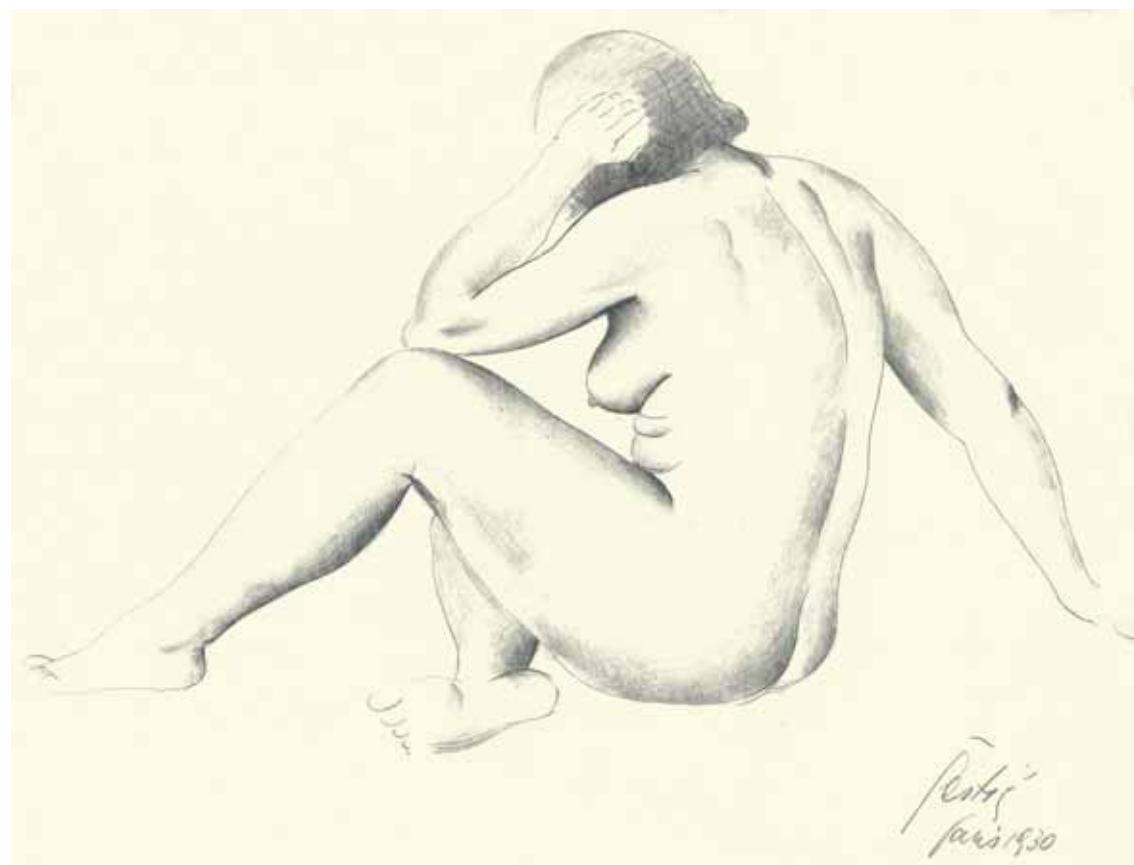
15 BOGORODICA SA SVECIMA, po TIZIANU
1930
ulje na platnu
106x129,5 cm

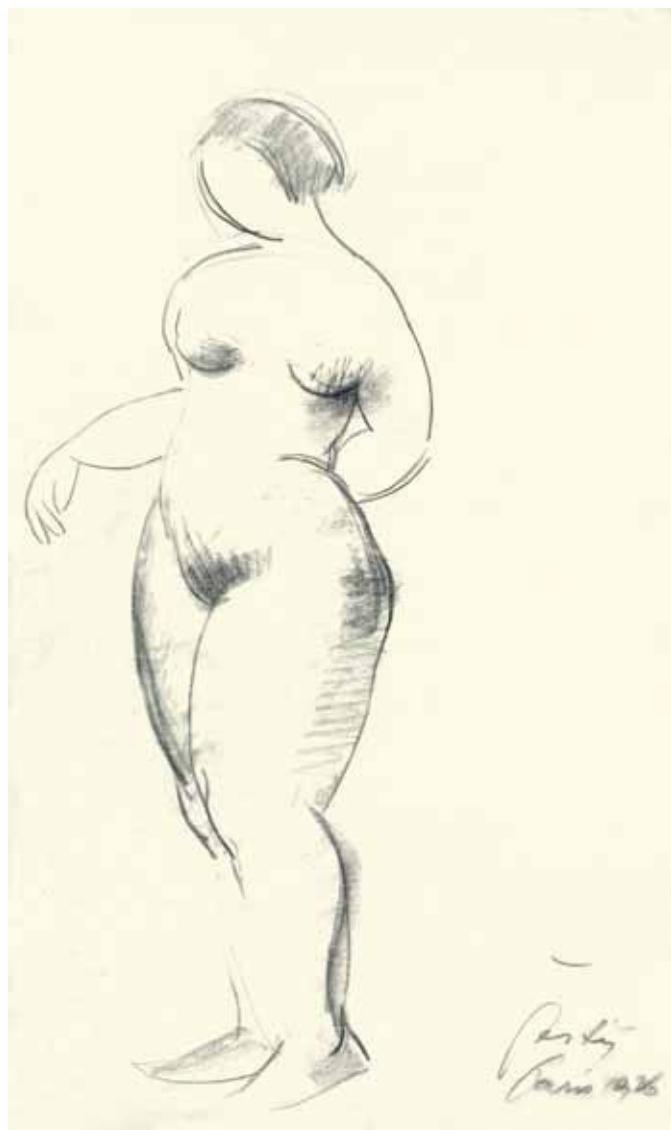

16 KOPIJA PO REMBRANDTU
1930
ulje na platnu
81x64 cm

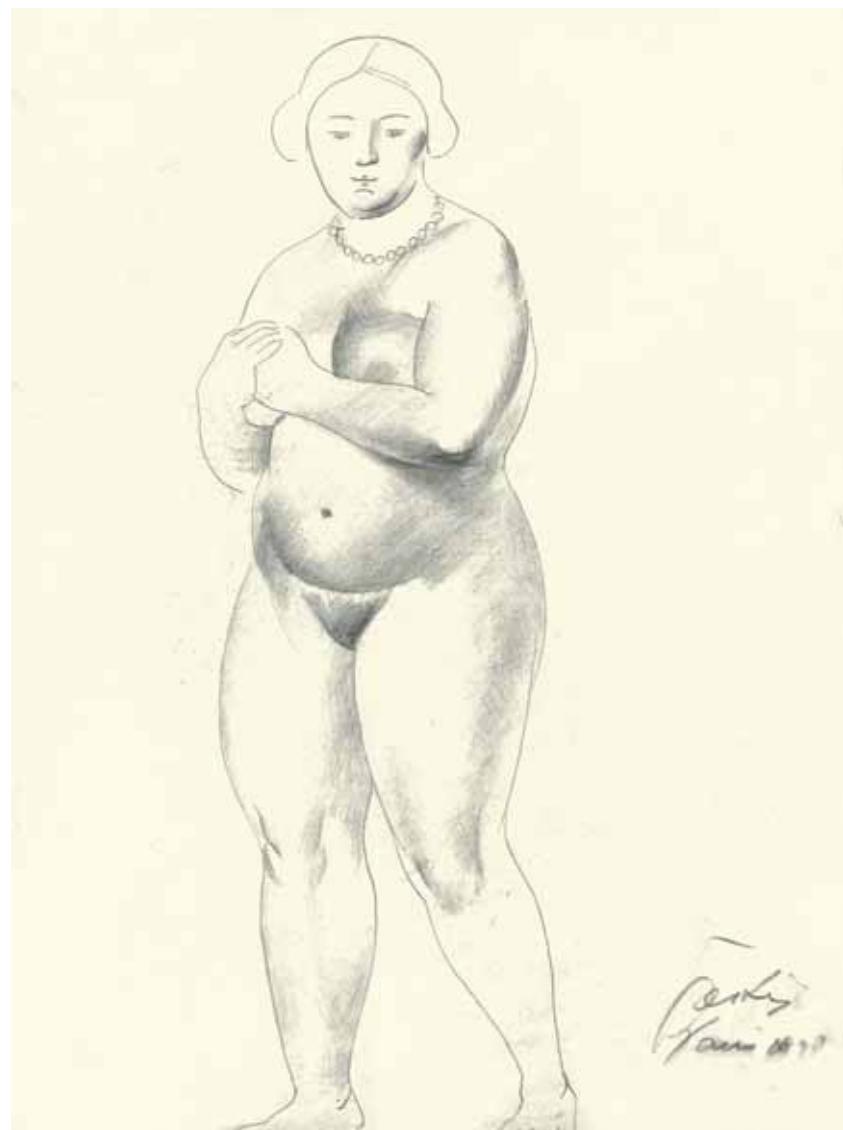
SERIJA CRTEŽA OLOVKOM NA TEMU AKTA NASTALIH U PARIZU 1930.

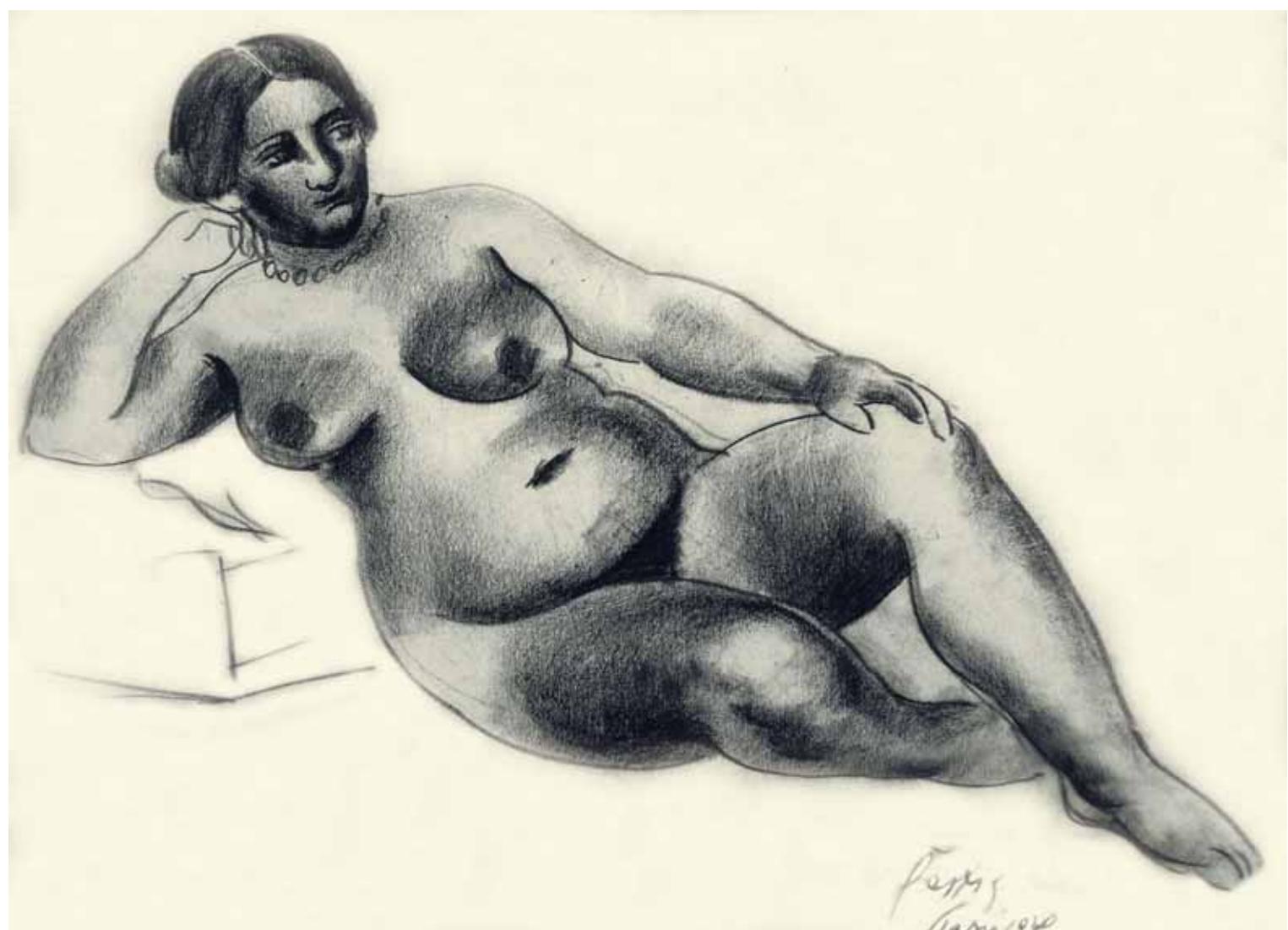

Petky
Paris 1926

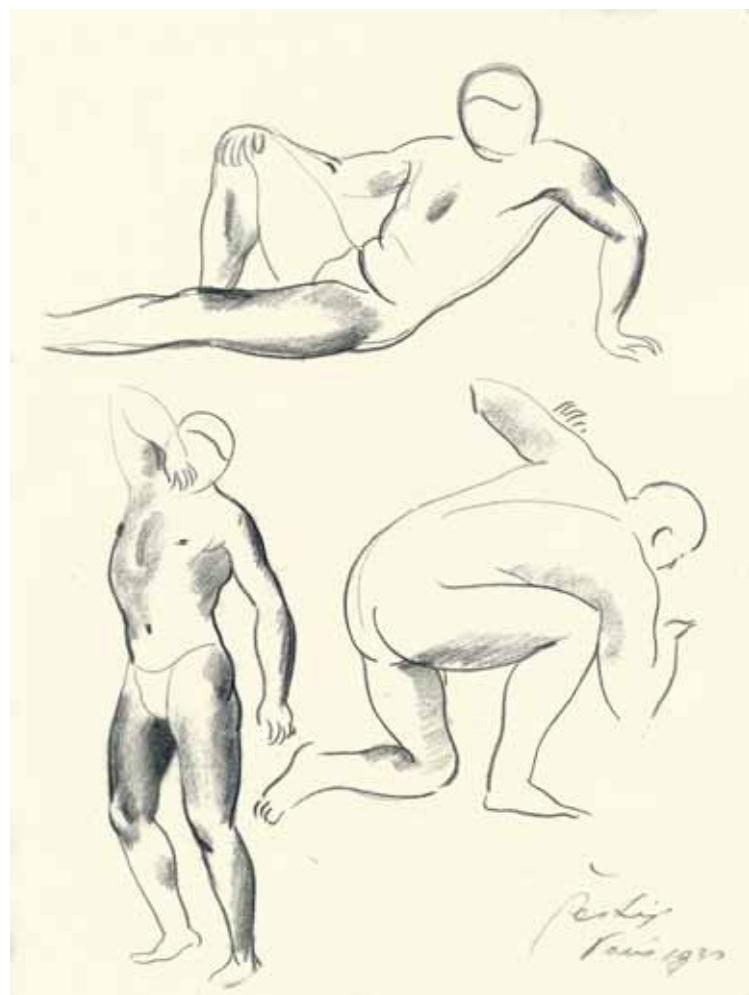

Petky
Paris 1926

Petar
Paris 1930

Petar
Paris 1930

Pavel,
o na 320

Pavel,
o na 320

17 PORTRET LJUDEVITA

oko 1935
ulje na platnu
36x30 cm

18 NOVA VES

1935

ulje na platnu
43,5x54,5 cm
Galerija umjetnina, Osijek

**19 STARI GRAD
U VARAŽDINU**

1931

ulje na platnu
48x64 cm

20 TUROPOLJSKI PUT
oko 1935
ulje na platnu
44x55 cm

21 ŠUMSKO RASKRŠĆE
oko 1935
ulje na platnu
45x55 cm
Galerija umjetnina, Osijek

22 RIBARSKA VEČERA (ŠTUKA)
oko 1935
ulje na platnu
58x56 cm

23 SELO
ulje na platnu
34x48 cm

24 PUT STRANI U OMIŠLJU

oko 1936
ulje na platnu
56x68,5 cm

25 OMIŠALJ

oko 1936
ulje na platnu
46,8x39,5 cm
Moderna galerija, Zagreb

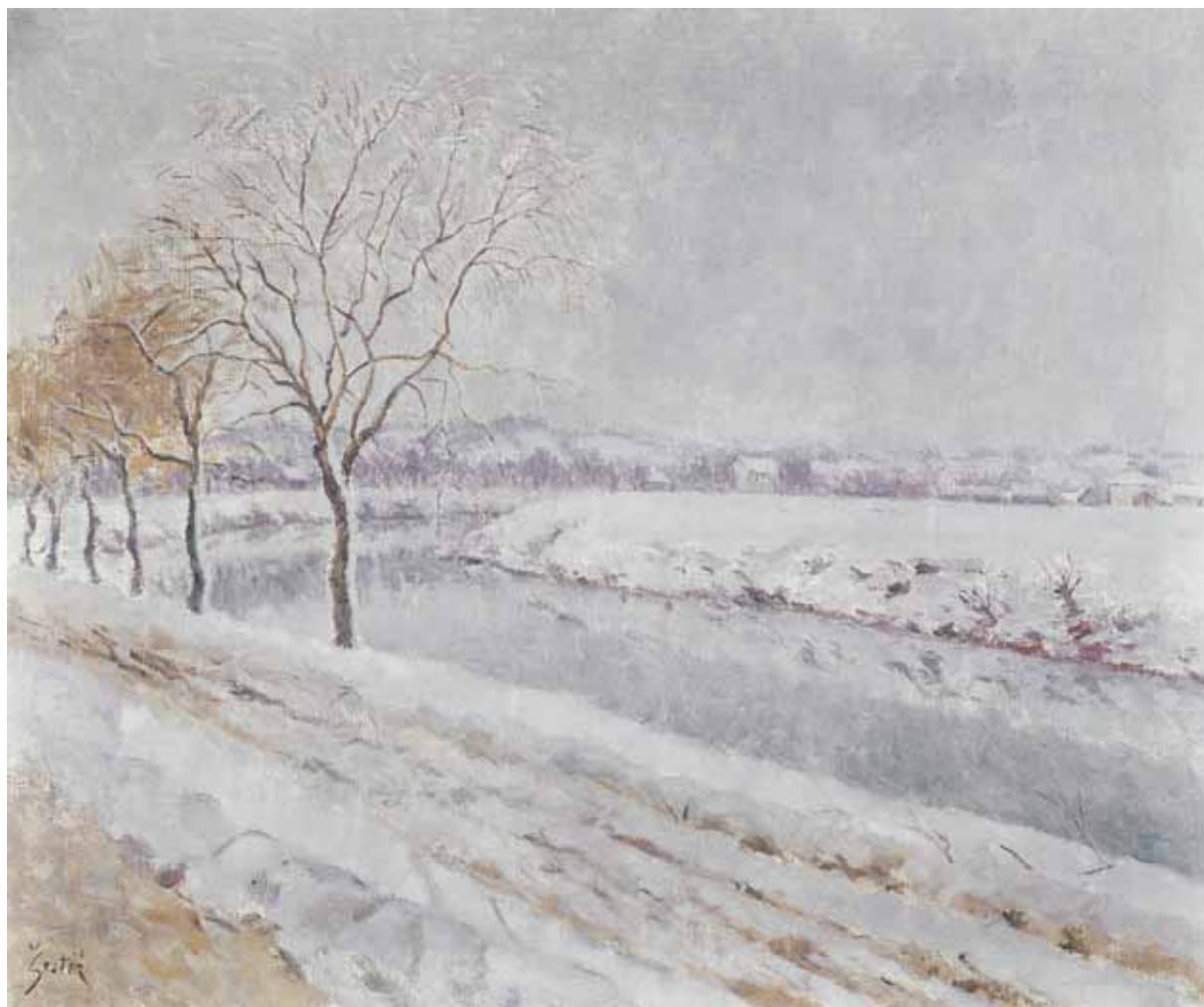
26 OMIŠALJ
oko 1936
ulje na platnu
59x74 cm

27 KROVOVI POD SNIJEGOM

oko 1936
ulje na platnu
46x57,5 cm

28 ZIMA NA KUPI KOD VESLAČKOG KLUBA
1936
ulje na platnu
67x80 cm

29 ČAMCI NA GAZI (NA KUPI)
1937
ulje na platnu
44x56,5 cm

30 PREDGRAĐE KARLOVCA
oko 1936
ulje na platnu
46x57,5 cm

31 NA KORANI
oko 1938
ulje na platnu
54x65 cm

32 ZIMA
oko 1938
ulje na platnu
27x44 cm

33 PROVINCIAL VRT
1937
ulje na platnu
47,2x59 cm
Moderna galerija, Zagreb

34 SEOSKO DVORIŠTE
oko 1937
ulje na platnu
52x65 cm

35 PORTRET HUGA SEDLEČAKA

1939
ulje na platnu
65x55 cm
Gradski muzej Karlovac

36 PORTRET DJEČAKA

oko 1937
ulje na platnu
61x43 cm

37 STARE VRBE UZ MREŽNICU

oko 1940

ulje na platnu

42x55 cm

Gradski muzej Karlovac

38 MOTIV IZ ZVEČAJA

1939
ulje na platnu
Moderna galerija, Zagreb

39 MREŽNICA
KOD ZVEČAJA

oko 1937
61x73 cm

40 CRKVA SV. PETRA NA DOBRI
oko 1939
ulje na platnu
47x62,5 cm

41 POGLED NA GAZU
oko 1939
ulje na platnu
44x53 cm
Gradski muzej Karlovac

**42 GOSTIONA U
KARLOVCU**
oko 1939
ulje na platnu
63x77 cm
Gradski muzej Karlovac

43 KRAJOLIK UZ MREŽNICU

oko 1940

ulje na platnu

43x58 cm

Gradski muzej Karlovac

44 PEJZAŽ
oko 1937/38
ulje na platnu
46x57 cm
Galerija umjetnina, Osijek

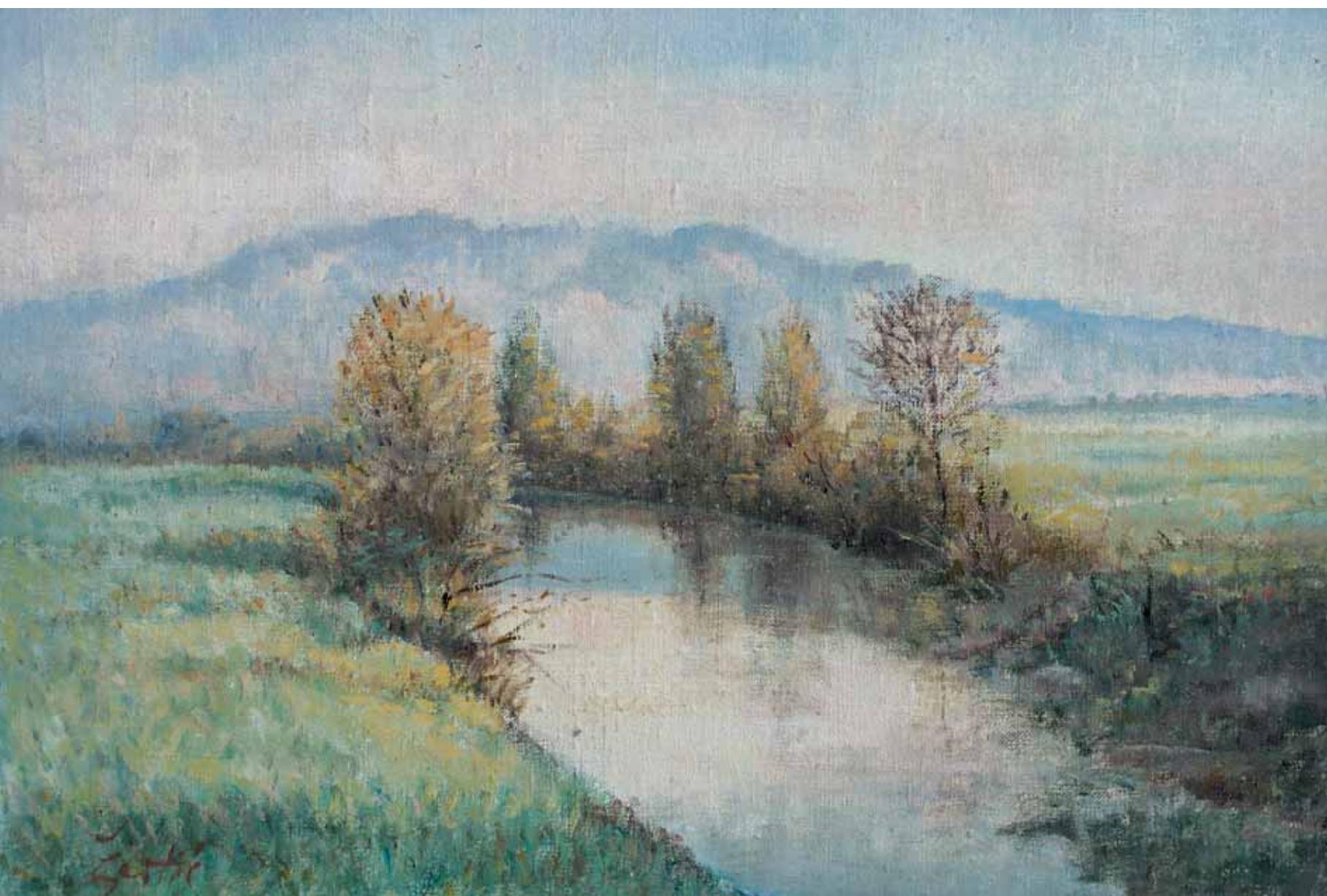
45 VRTOVI
oko 1940
ulje na platnu
32,5x43 cm

46 ZVJEZDARNICA NA ŠALATI >
oko 1940
ulje na platnu
48x51 cm

47 VRBE UZ POTOK
oko 1940
ulje na dasci
30,5x49 cm

48 VRBE UZ POTOK
1940
ulje na platnu
30x40 cm

49 MOSTARSKI STARI MOST

1941
ulje na platnu
71x62 cm

50 MOSTARSKA VEDUTA

1941

ulje na platnu

52x61 cm

Gradski muzej Karlovac

Čotić

51 MOSTARSKI STARI MOST

1941

ulje na platnu

83X70 cm

Gradski muzej Karlovac

Čotić

52 MOSTAR
1941
ulje na platnu
34x45 cm

53 MOSTAR
1941
ulje na platnu
37x47 cm

54 HERCEGOVAČKI PEJZAŽ
1941
ulje na platnu
27x41 cm

55 KRAJOLIK S
MINARETOM
1941
ulje na platnu
Gradski muzej Karlovac

56 POD BIJELIM
BRIJEGOM
oko 1941
ulje na platnu
32x40 cm

57 POGLED NA DUBOVAC
oko 1944
ulje na platnu
46x58 cm

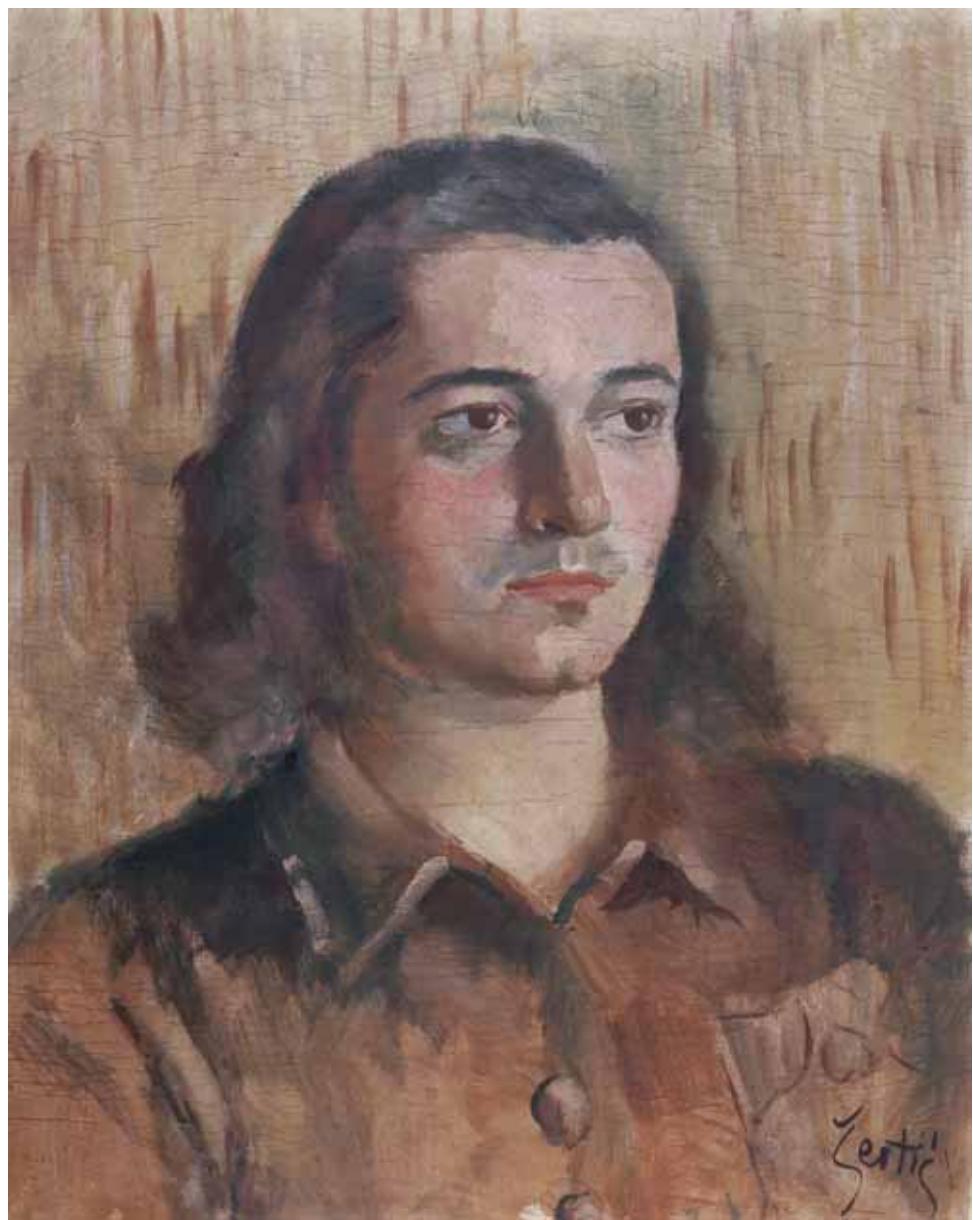
58 DUBOVAC 5
1942
ulje na platnu
58,5x98,5 cm

59 POGLED S DUBOVCA
oko 1942
ulje na platnu

60 MRTVA PRIRODA S IGRAČKAMA
oko 1942
ulje na uprečci
35x41 cm

61 PORTRET TANJE TREPO
KOSANOVIĆ
oko 1942
ulje na uprečci
49x39 cm

62 VERA MARIĆ U POSAVSKOJ NOŠNJI
1942
ulje na platnu
81x72 cm

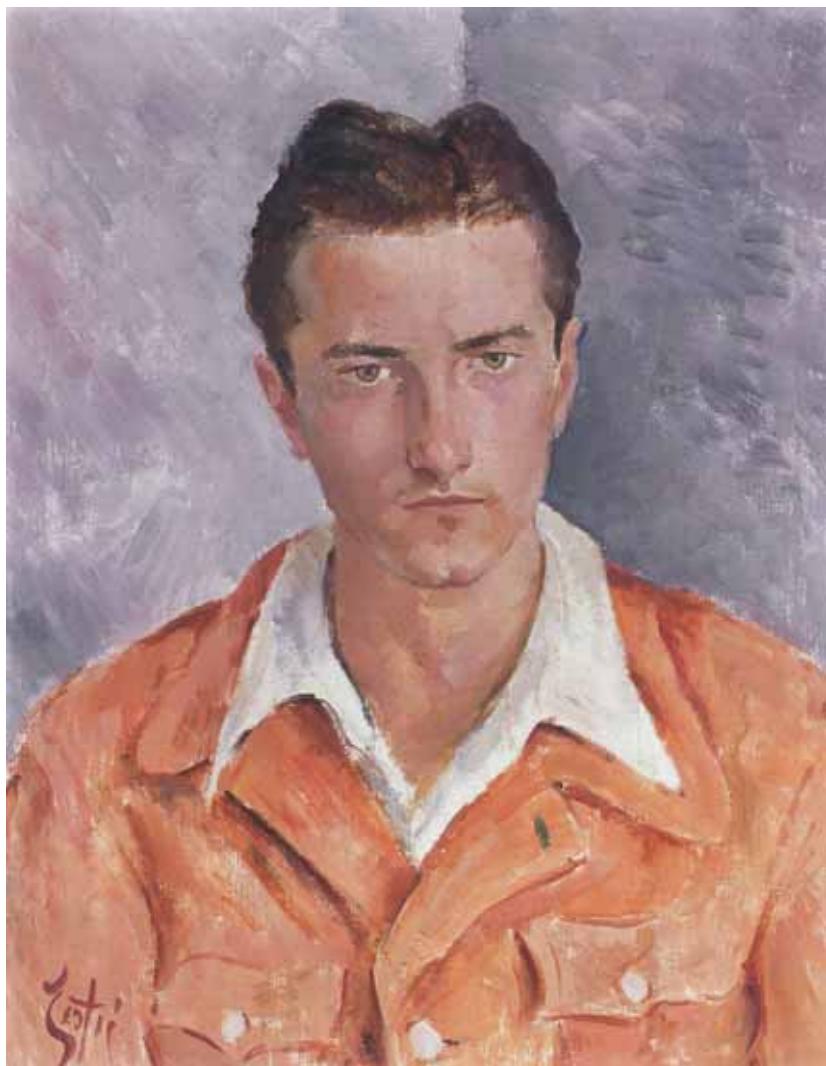
63 MATURANTICA STANKA SA PSOM
1942
ulje na platnu
80x71 cm

64 AUTOPORTRET
oko 1943
ulje na platnu
Moderna galerija, Zagreb

65 PORTRET B.M.
1942
ulje na platnu
58,5x45,5 cm

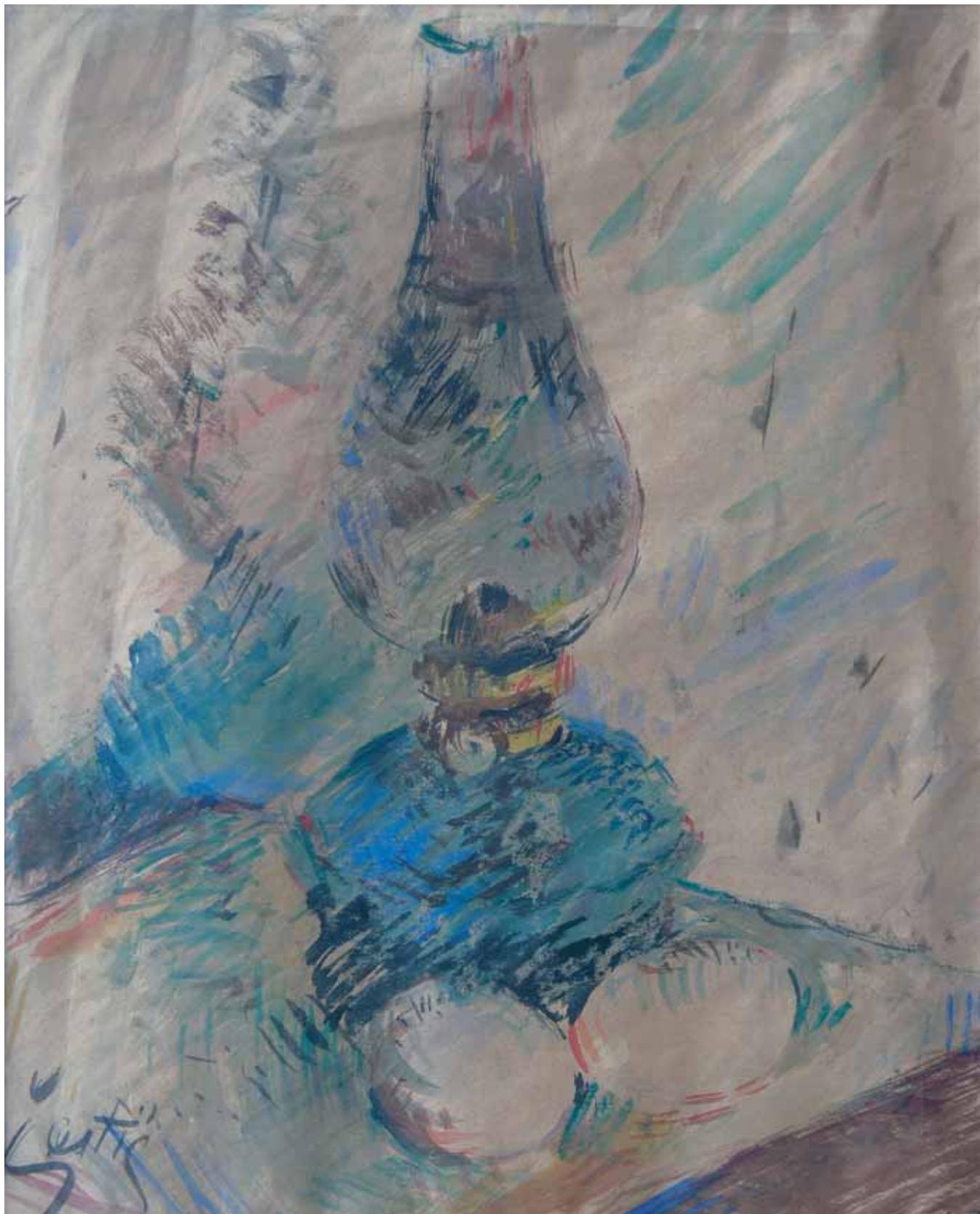

66 ING. NIKOLA MARIĆ
1942
ulje na platnu
80,5x72 cm

67 LUTKICA I KIŠOBRAN
oko 1942
ulje na platnu
46x46 cm

68 PETROLEJKA
1944
akvarel
33x27 cm

69 LJETNO CVIJEĆE U VAZI
oko 1945
ulje na platnu
52x40,5 cm

70 IVANČICE
oko 1944
ulje na lesoru
22x22 cm

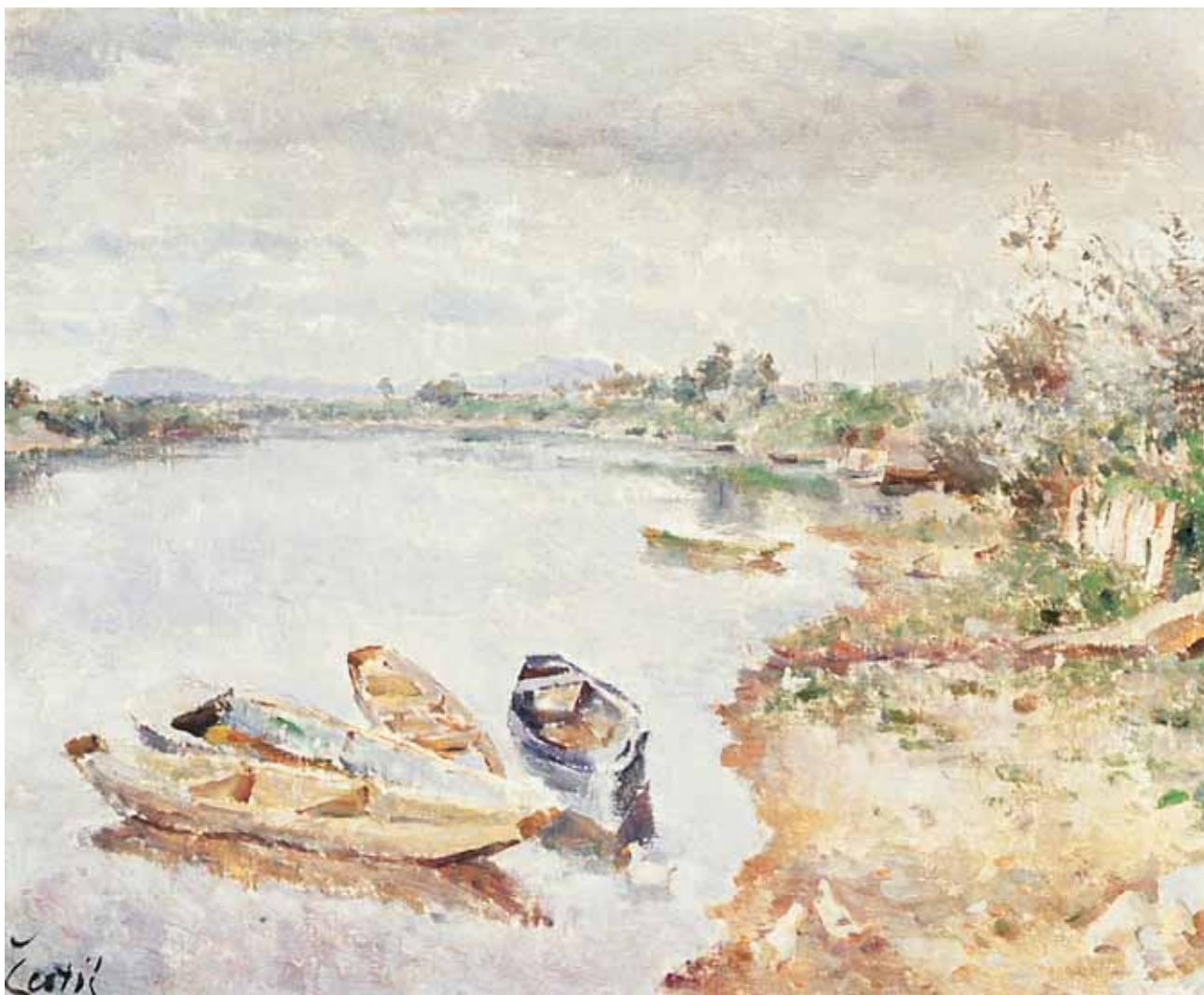

71 TRAFIKA U PARKU, ZIMI

1943
ulje na platnu
33x47 cm

72 PEKARSKA ULICA U KARLOVCU
1942
ulje na platnu
72x64 cm

73 ČAMCI NA KUPI
1943
ulje na platnu
45x53 cm

74 MAŽURANIĆEVA OBALA
oko 1944
ulje na platnu
33x42 cm

75 PASTIR
oko 1940
ulje na platnu
32x41,5 cm

76 HRVATSKO SELO KOD TOPUSKOG
1944
akvarel
16x25 cm

77 PRISTANIŠTE NA GAZI
oko 1944
ulje na platnu
34x46,5 cm

78 POGLED NA GAZU
1944
ulje na platnu
44x53 cm

79 POGLED NA GAZU
oko 1944
ulje na platnu
45x57 cm

80 BANIJA I GAZA

1944
ulje na platnu
36,5x49 cm

81 NA GAZI

1944
ulje na kartonu
48x59 cm

82 STABLO UZ POTOK

oko 1945
ulje na platnu
44x54 cm

83 MLIN NA MREŽNICI
oko 1944
ulje na platnu
53x72 cm

84 KORANA KOD UTOKA U KUPU

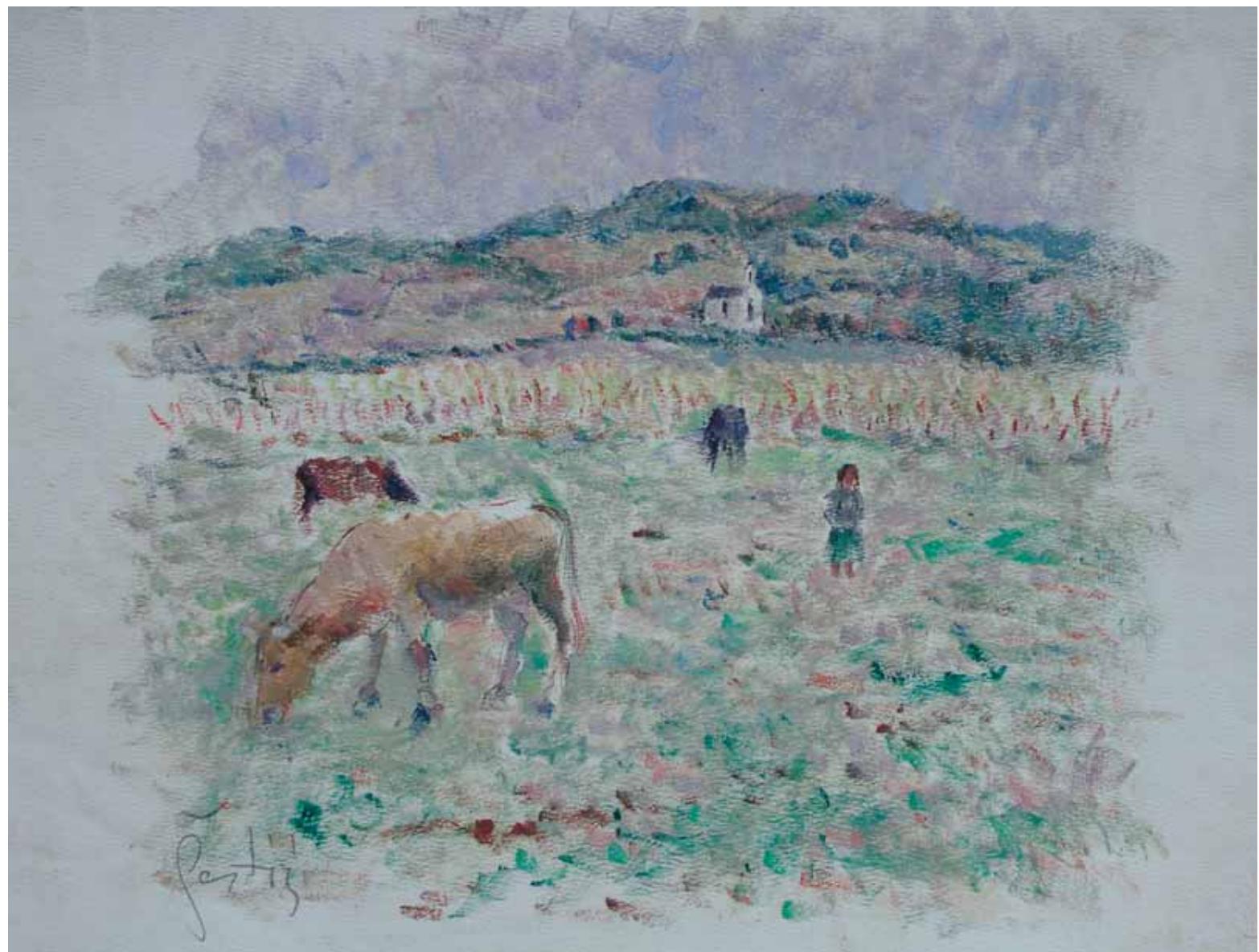
1945
ulje na platnu
31x41 cm

85 MOST NA KUPI
1944
ulje na kartonu
33x48 cm

86 OBALA TRNSKOG
oko 1944
ulje na platnu
35,5x48 cm

87 NA LIVADI
1944
masni pastel
30x40 cm

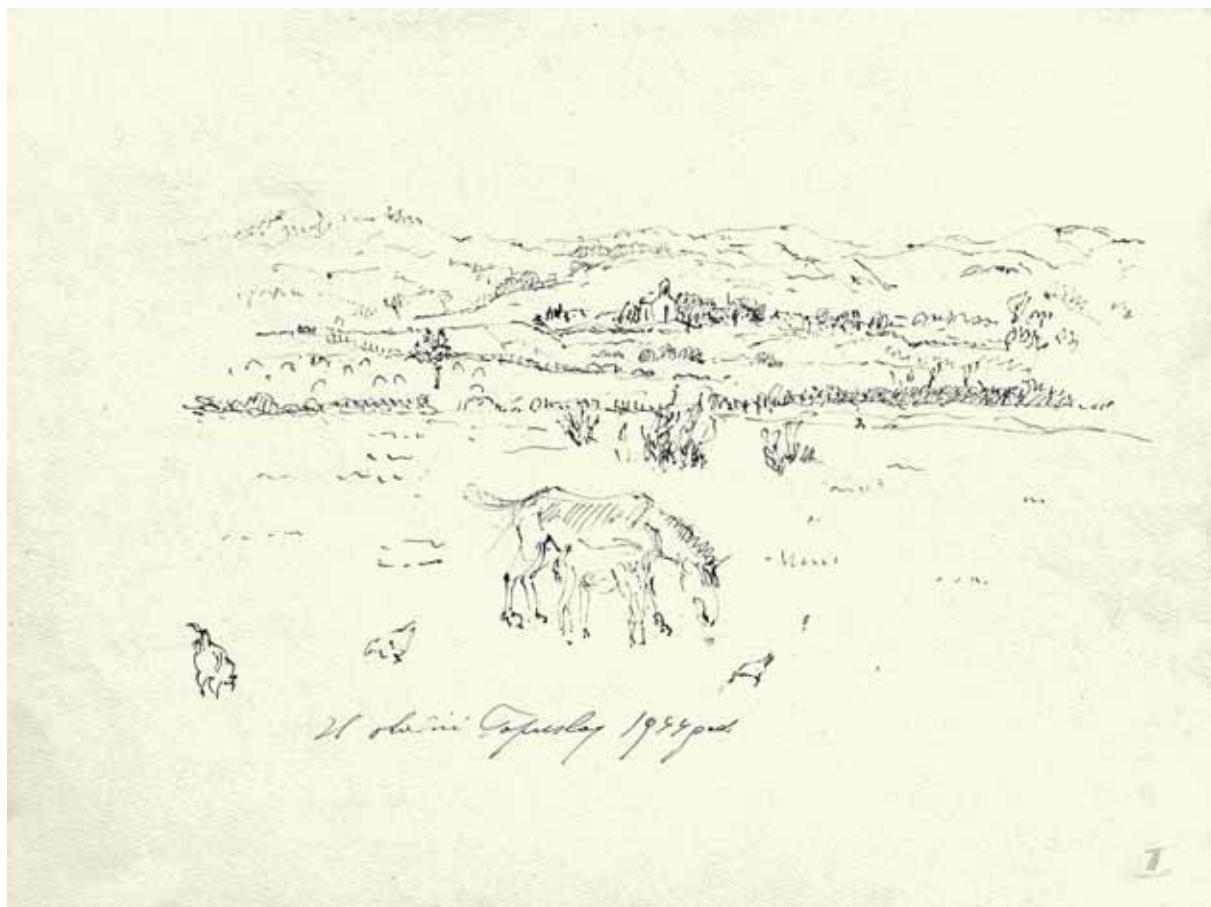
88 U POLJU
1944
masni pastel
30x40 cm

89 PUT NA RUBU SELA
1944
akvarel
28,5x41 cm

90 PEJZAŽ
1945
akvarel
20,5x29,5 cm

91 U OKOLINI TOPUSKOG

1944
crtež tušem
31x41 cm

92 DRVEĆE KOD
TOPUSKOG
1944
crtež tušem
25x33 cm

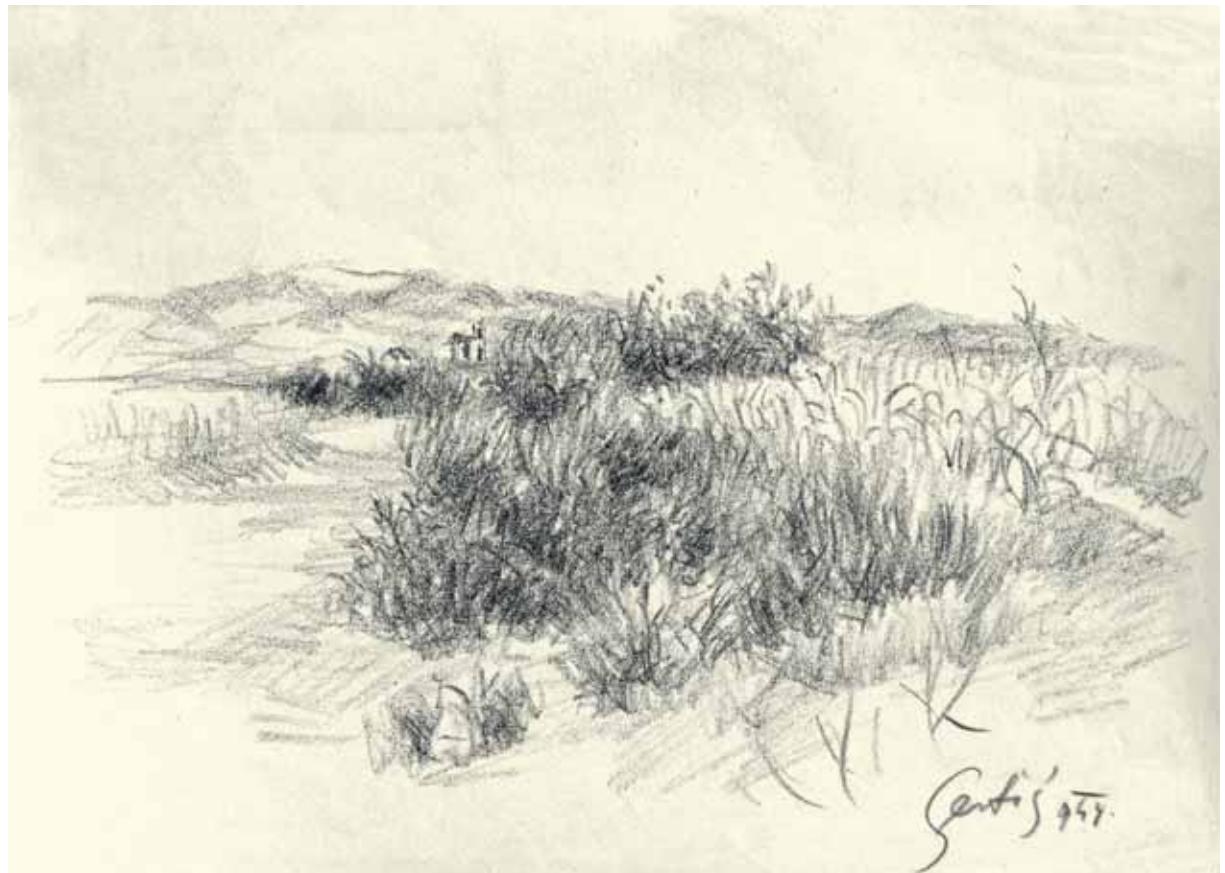
93 TOPUSKO
1944
crtež tušem
25x30 cm

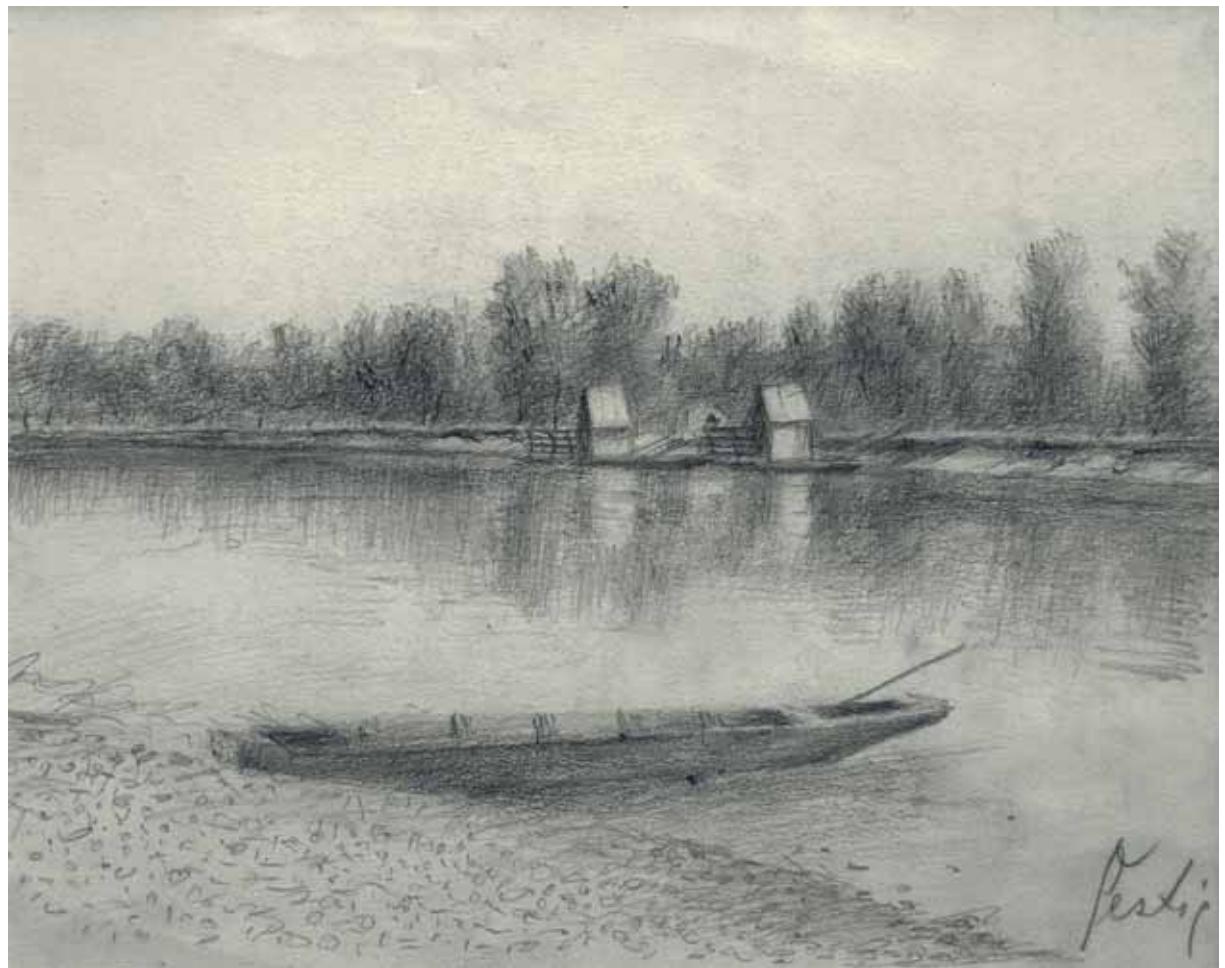

94 STARI MLIN
1944
crtež tušem
27x37 cm

95 GUŠTIK UZ POTOK
1944
crtež olovkom
23,5x31 cm

96 ČAMAC NA KUPI
1944
crtež olovkom
20x25 cm

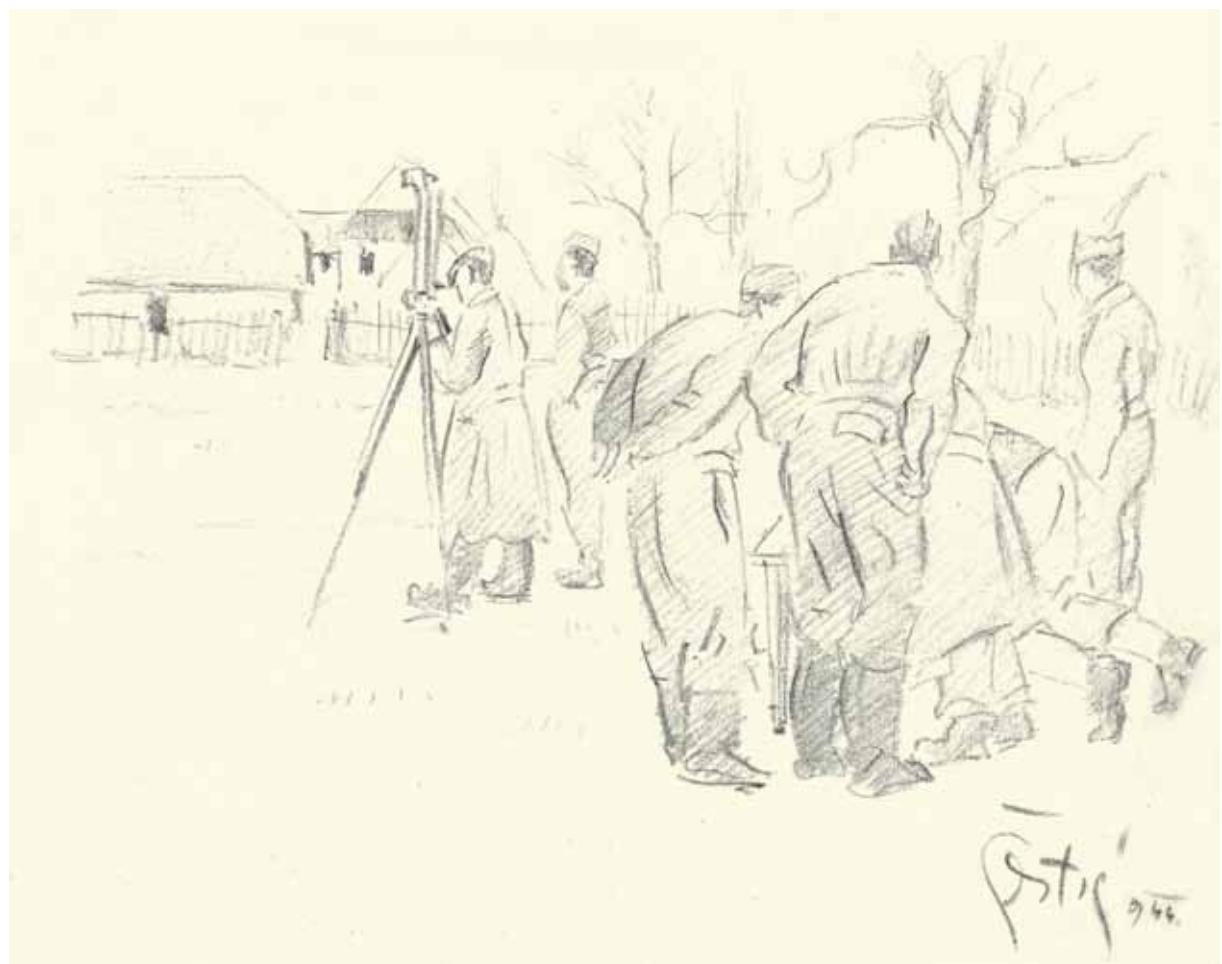

97 ARTILJERAC
1944
crtež olovkom
23x29 cm

98 ARTILJERCI

1944
crtež olovkom
30x42 cm

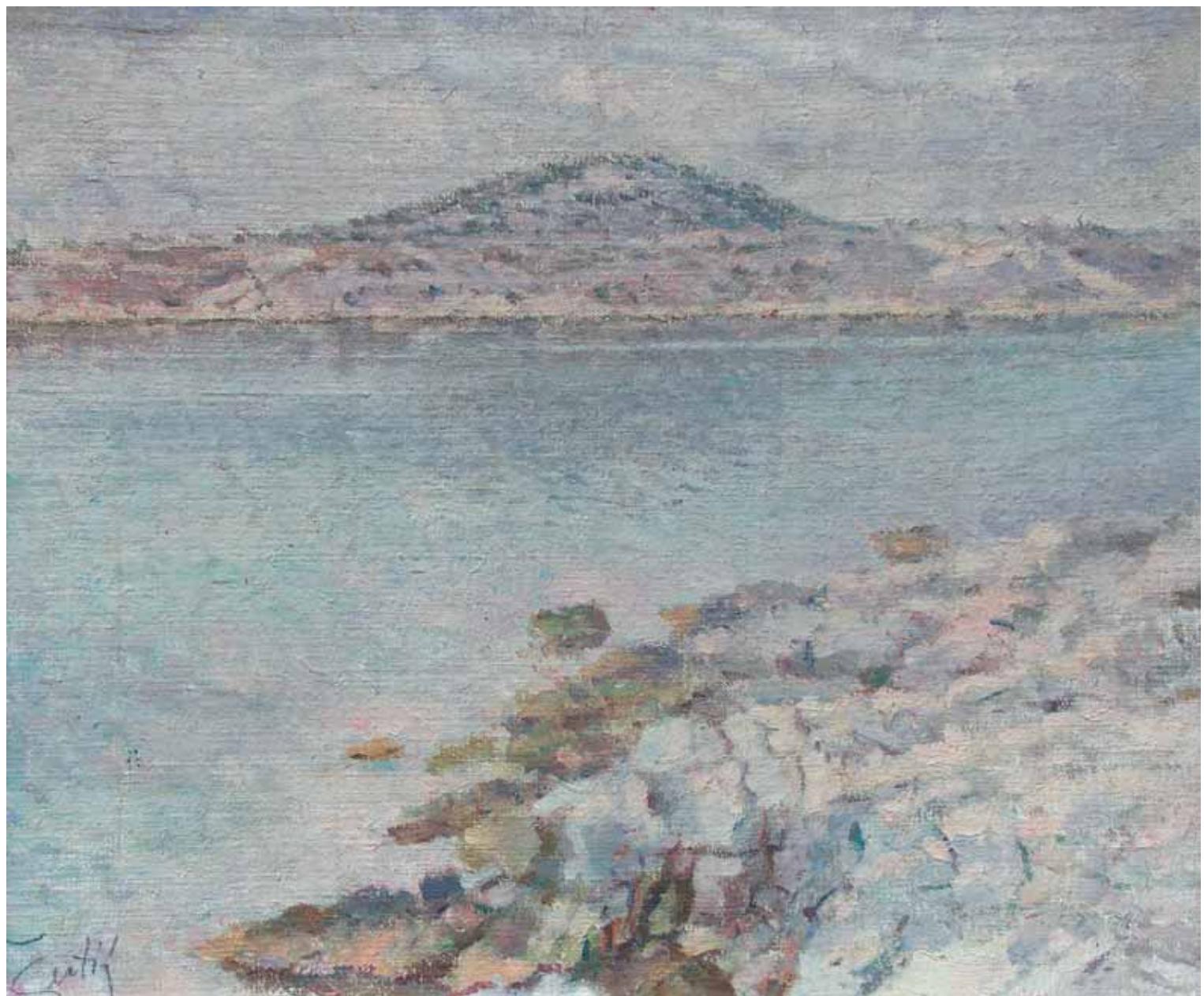
99 ARTILJERCI

1944
crtež olovkom
23x29 cm

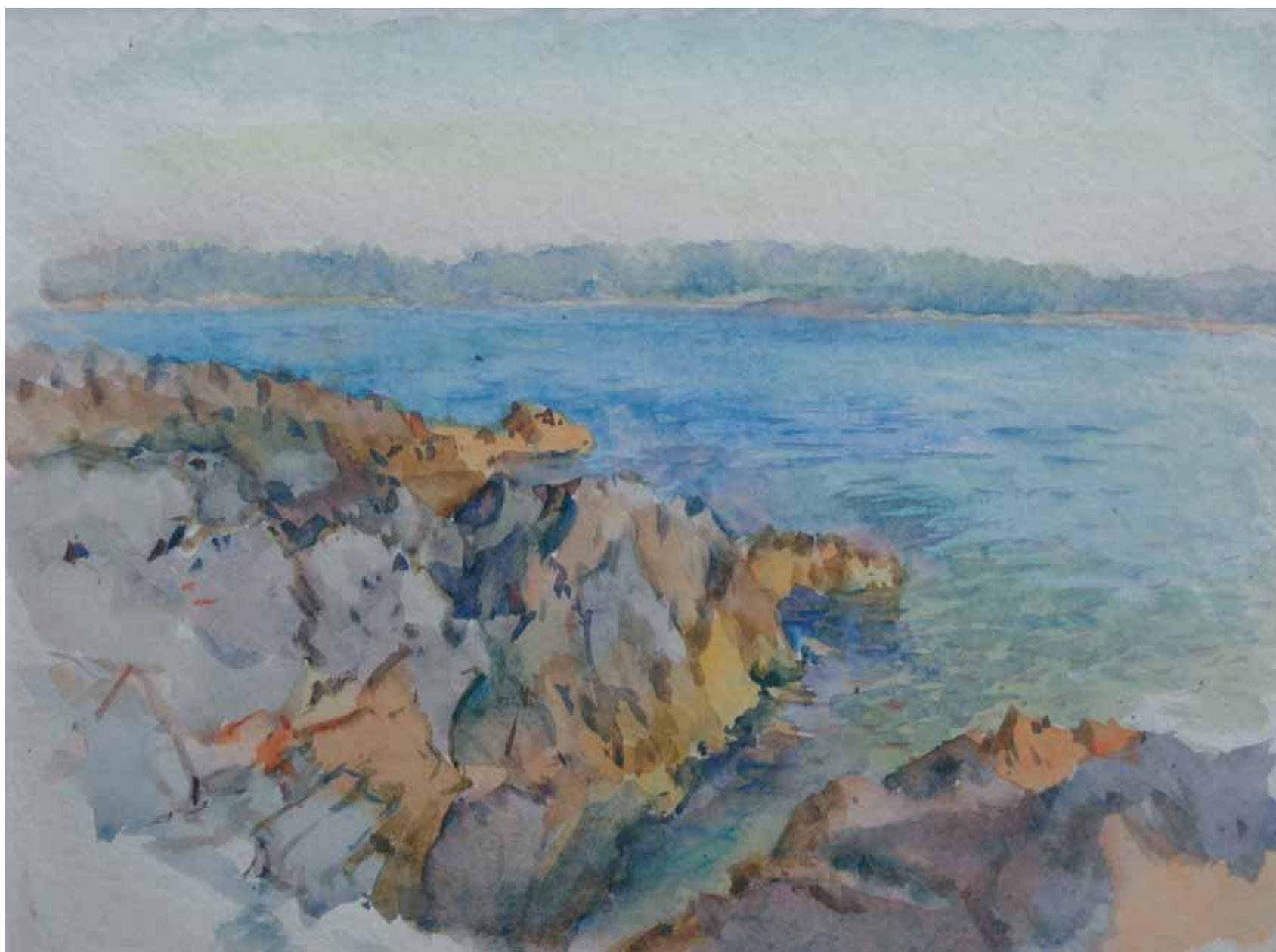

100 SV. MAGDALENA KOD
NOVOG VINODOLA
oko 1945
ulje na platnu
46x62 cm

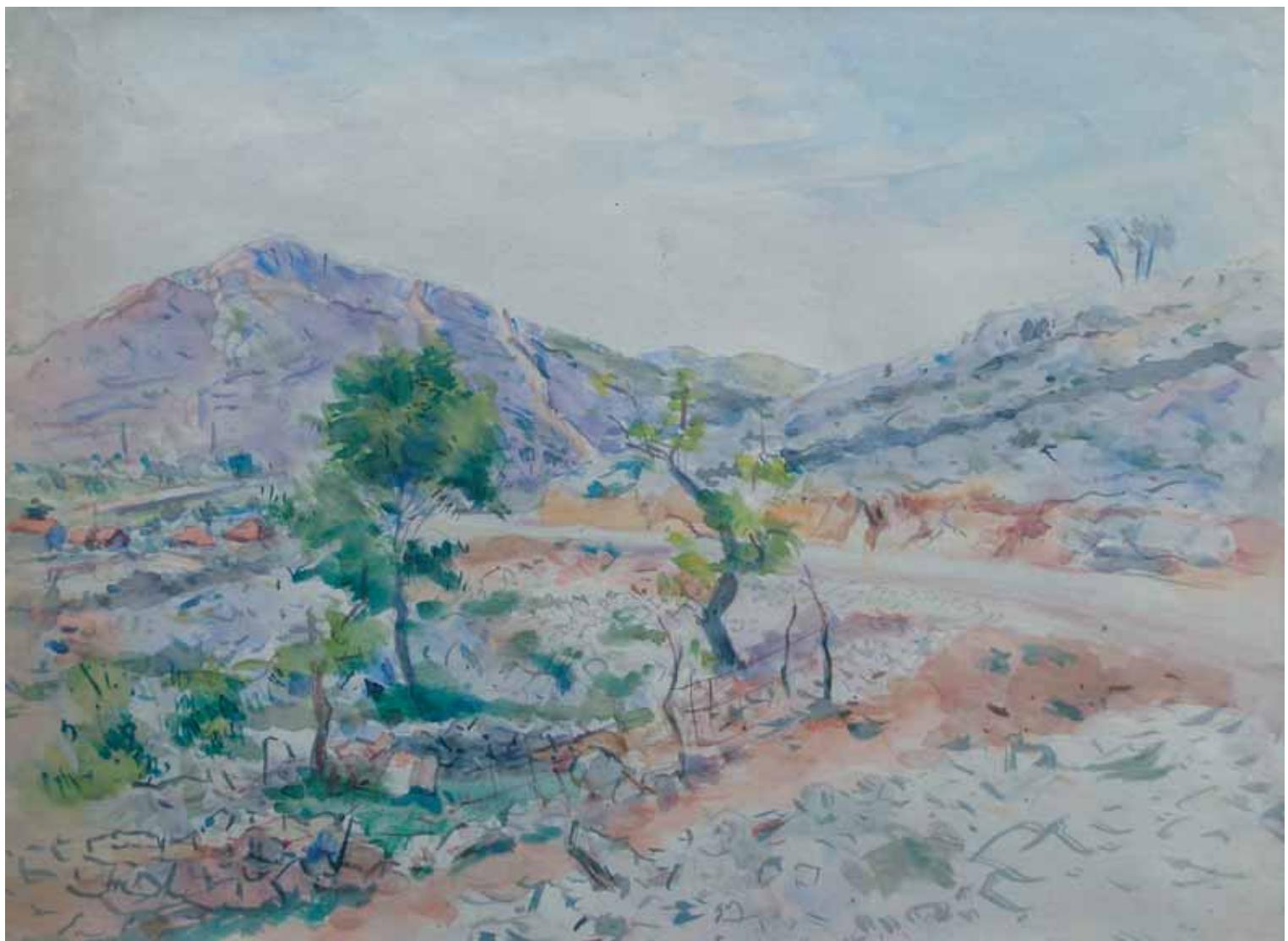

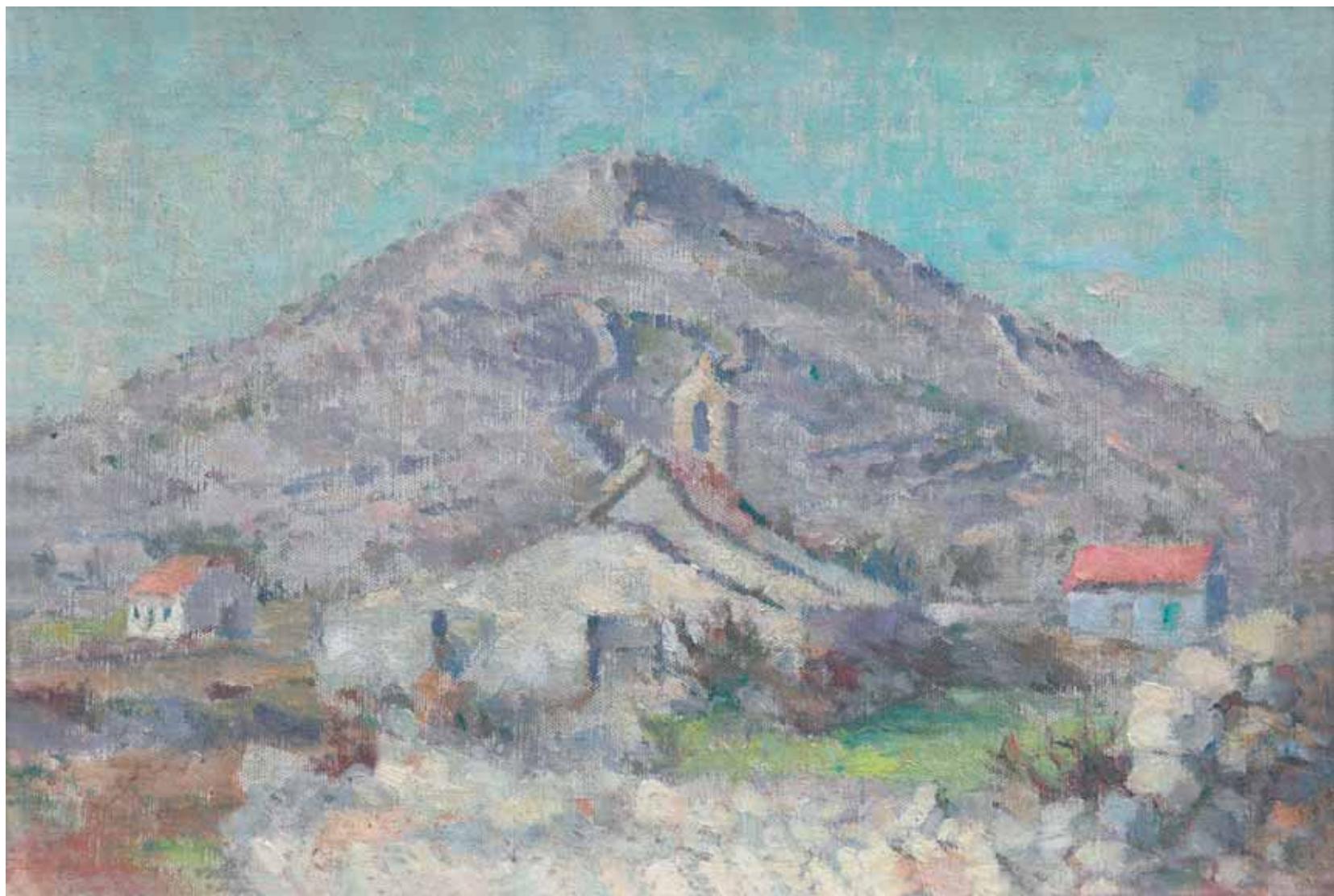
101 MOTIV IZ OKOLICE ŠIBENIKA
oko 1945
ulje na platnu
30x36 cm

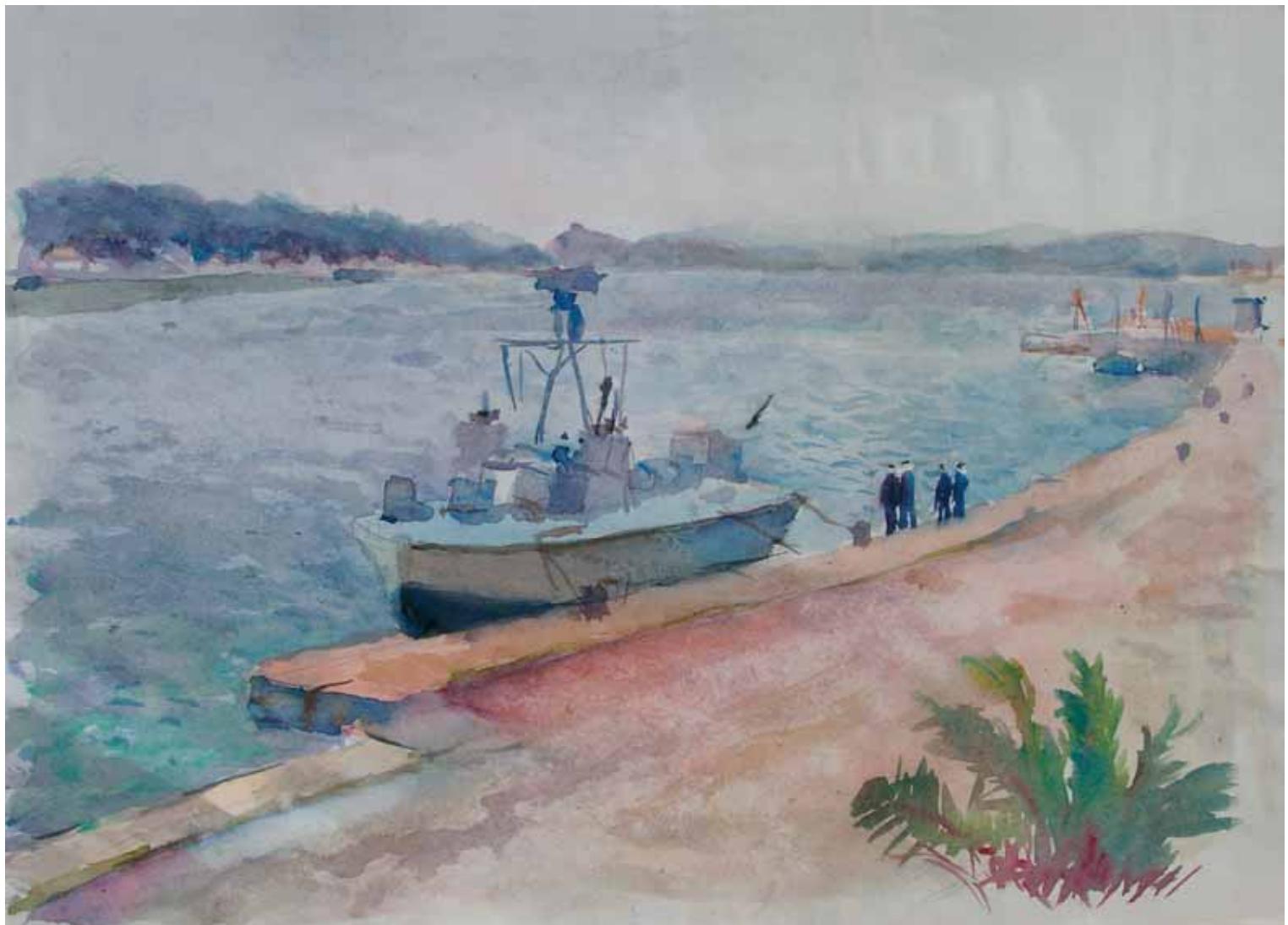
102 MORE KOD ŠIBENIKA
1945
akvarel
25x34 cm

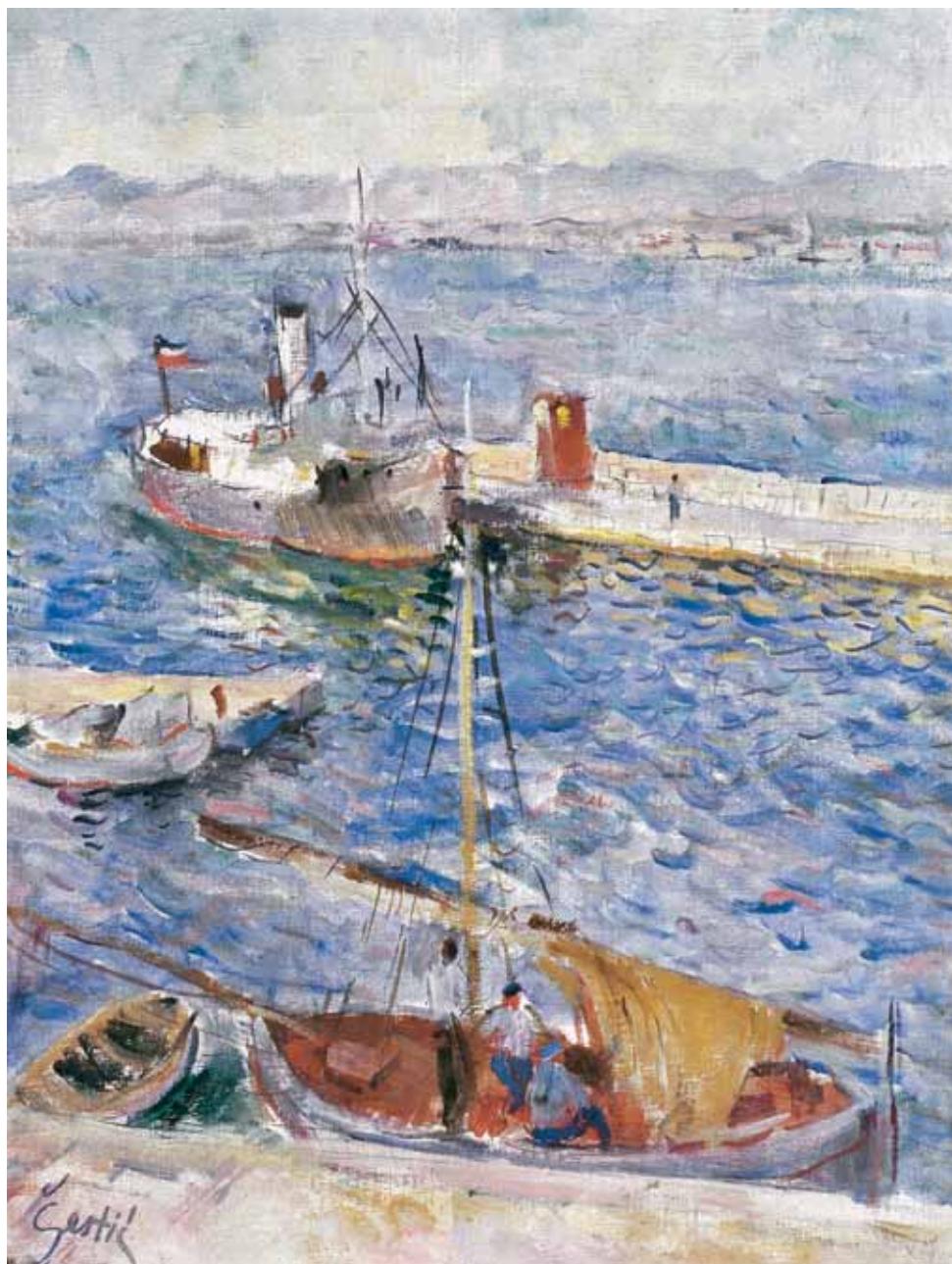
103 KOD ŠIBENIKA
1945
akvarel
28x38 cm

104 ZALEĐE ŠIBENIKA
1944
ulje na platnu
22x32 cm

105 NA VEZU
oko 1945
akvarel
28,5x41 cm

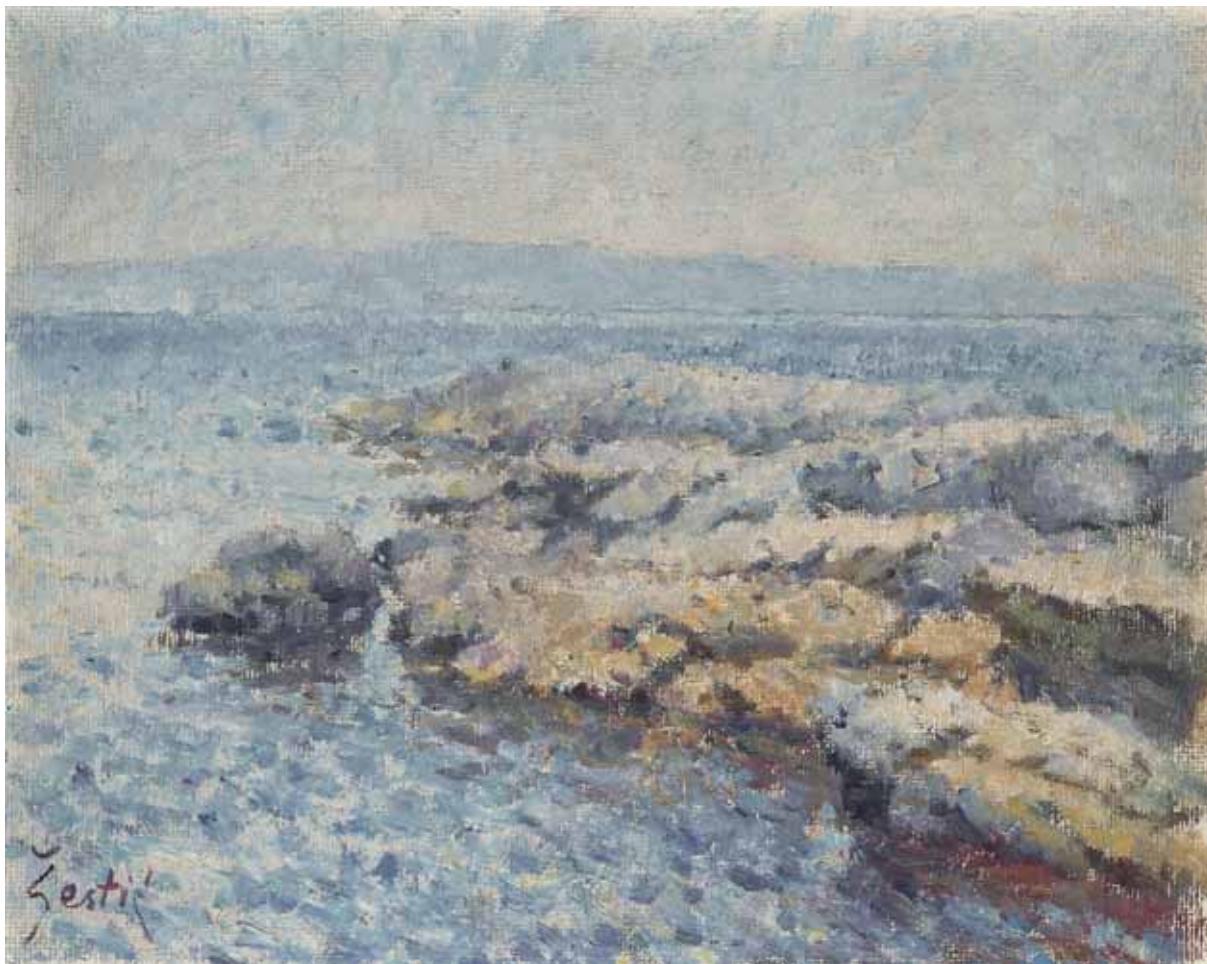
106 PREKO NA UGLJANU
oko 1947
ulje na platnu
46x35 cm

107 ZADAR
1944
crtež olovkom
28x40 cm

108 ZADAR
1945
akvarel
32x44,5 cm

109 MARINA
oko 1945
ulje na platnu
29x36 cm

110 MOTIV S JADRANA
1945
ulje na platnu
30x44 cm

111 JUTRO NA MORU
oko 1948
ulje na platnu
46x58 cm

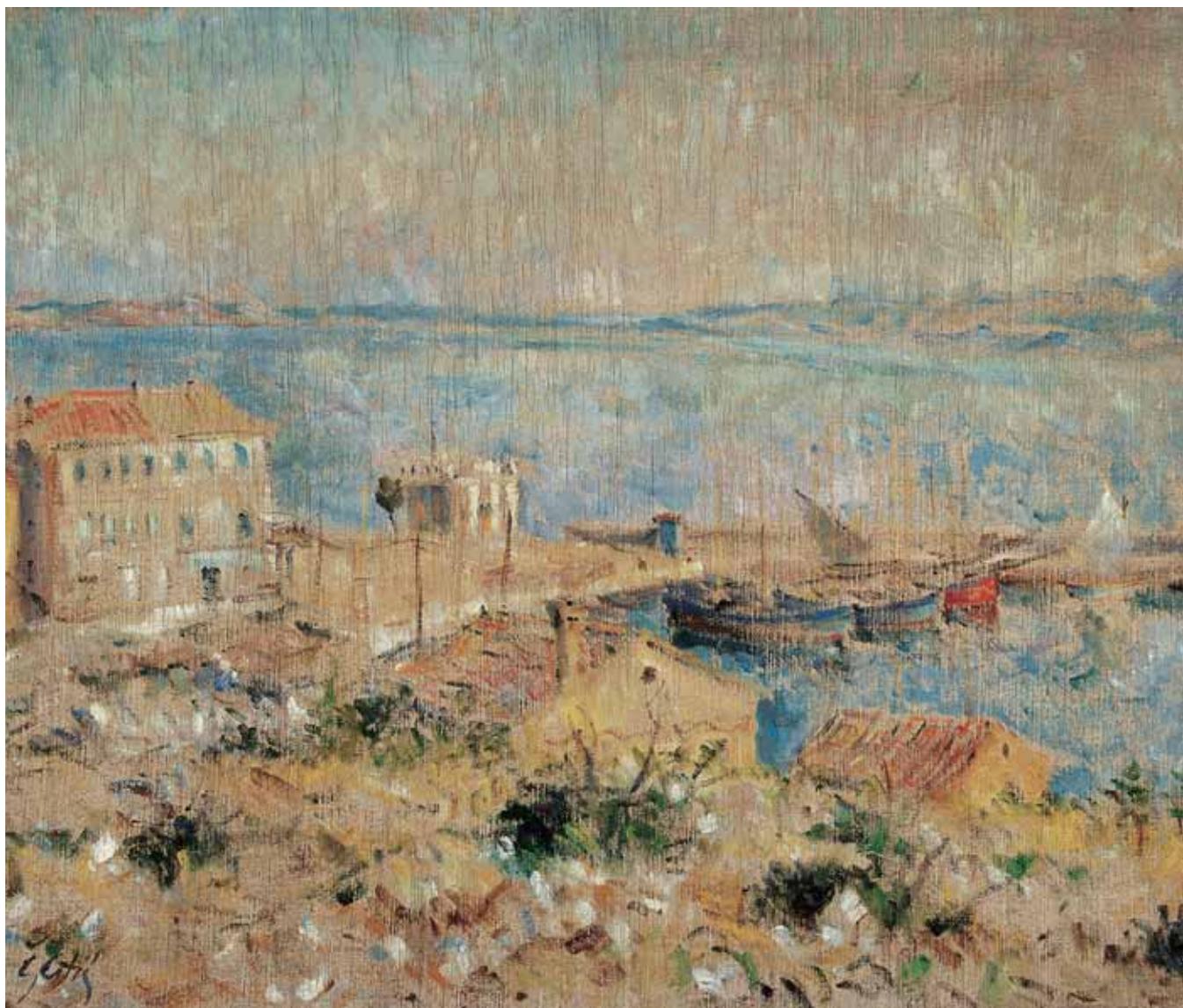

112 OŠLJAK
oko 1947
ulje na platnu
37x46 cm

113 MOTIV IZ BAŠKE NA OTOKU KRKU
oko 1950
ulje na platnu
34x48 cm
Osnovna škola Dragutina Kušlana

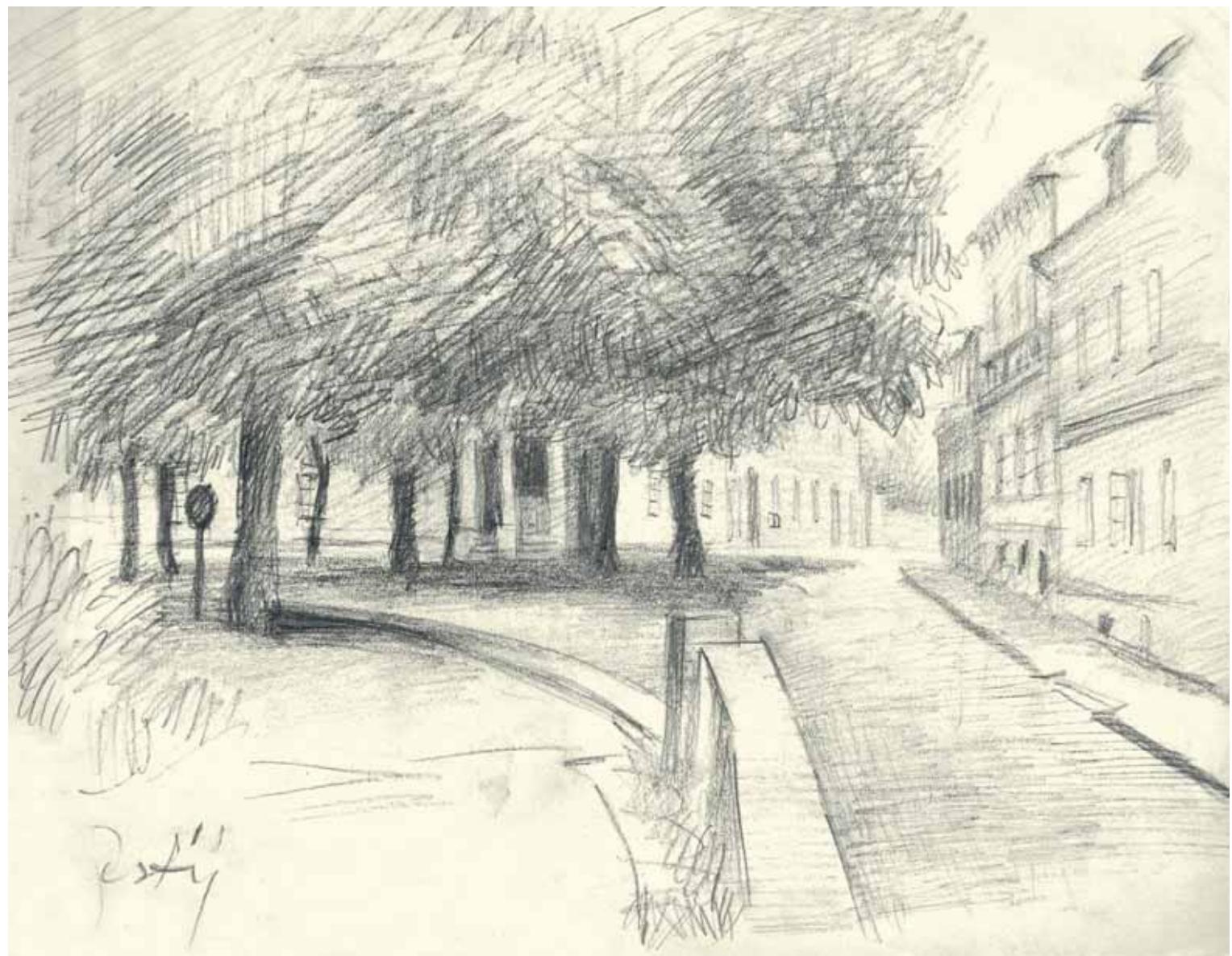

114 MOTIV IZ KAŠTELA

1946
ulje na platnu
62x74 cm
Gradski muzej Karlovac

115 KAŠTELA
1958
akvarel
32x43 cm

116 U PARKU
oko 1944
crtéž olovkom
25,5x32,5 cm

117 MEDVEDGRADSKA

1946
ulje na platnu
22x30,5 cm

118 ULICA SA ZVONIKOM

1946
ulje na lesoru
22,5x26 cm

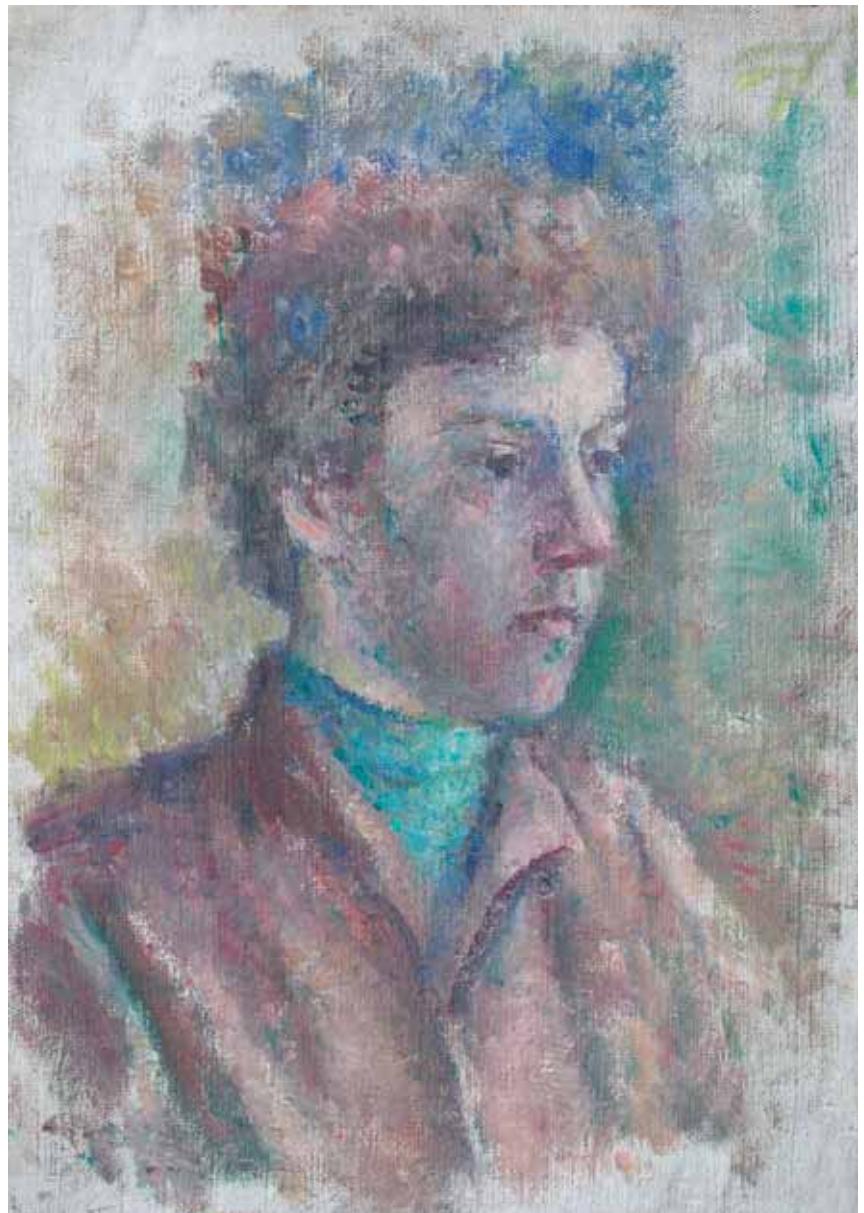

120 NAKICA ZA KLAVIDROM

1949
ulje na lesoru
38x34 cm

< 119 NAKICA

1944
ulje na lesoru
9x9 cm

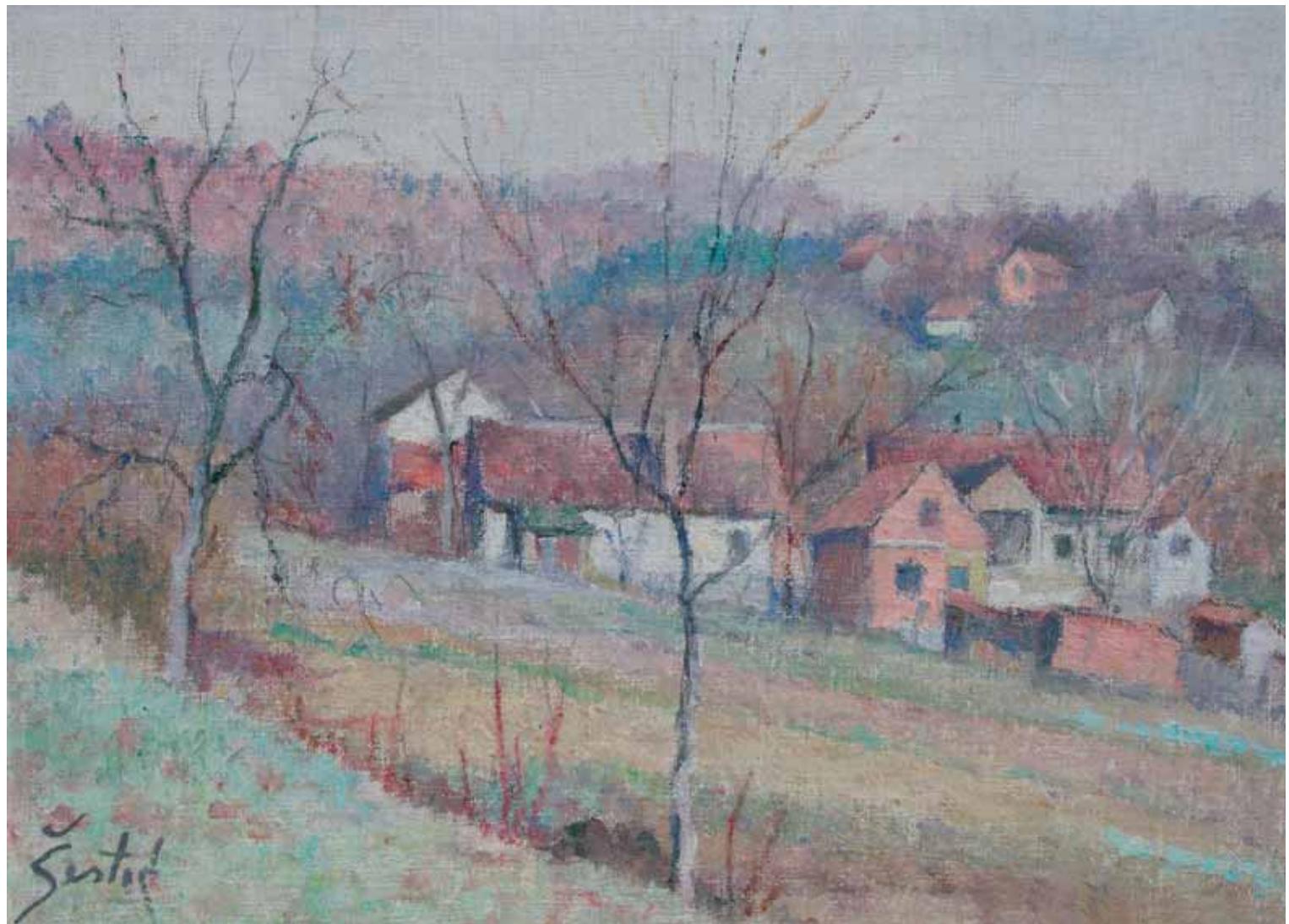
121 NAKICA

1955
ulje na platnu
34,5x24,5 cm

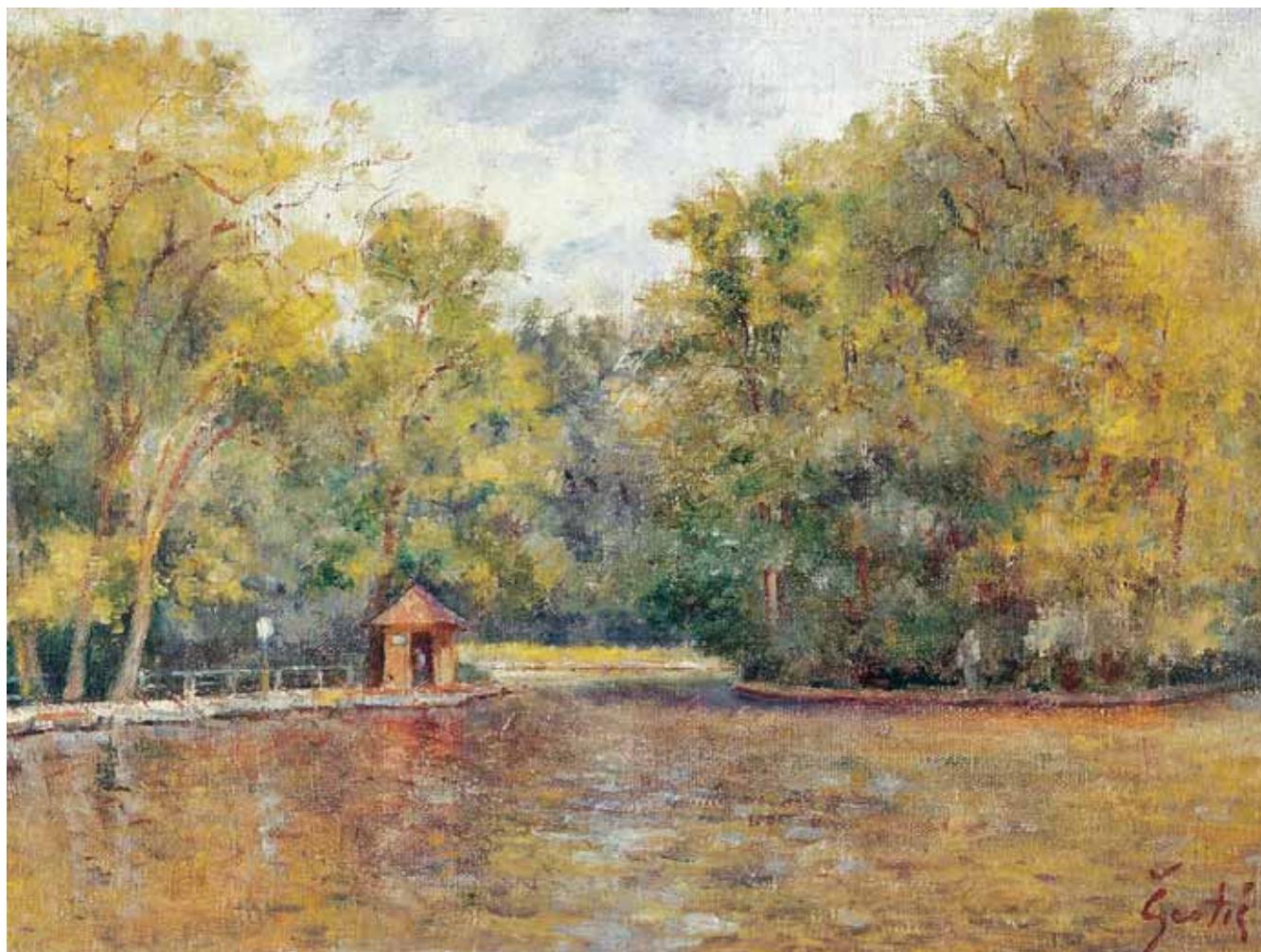

122 MOTIV IZ ZAGREBA

1955
ulje na platnu
30x31 cm

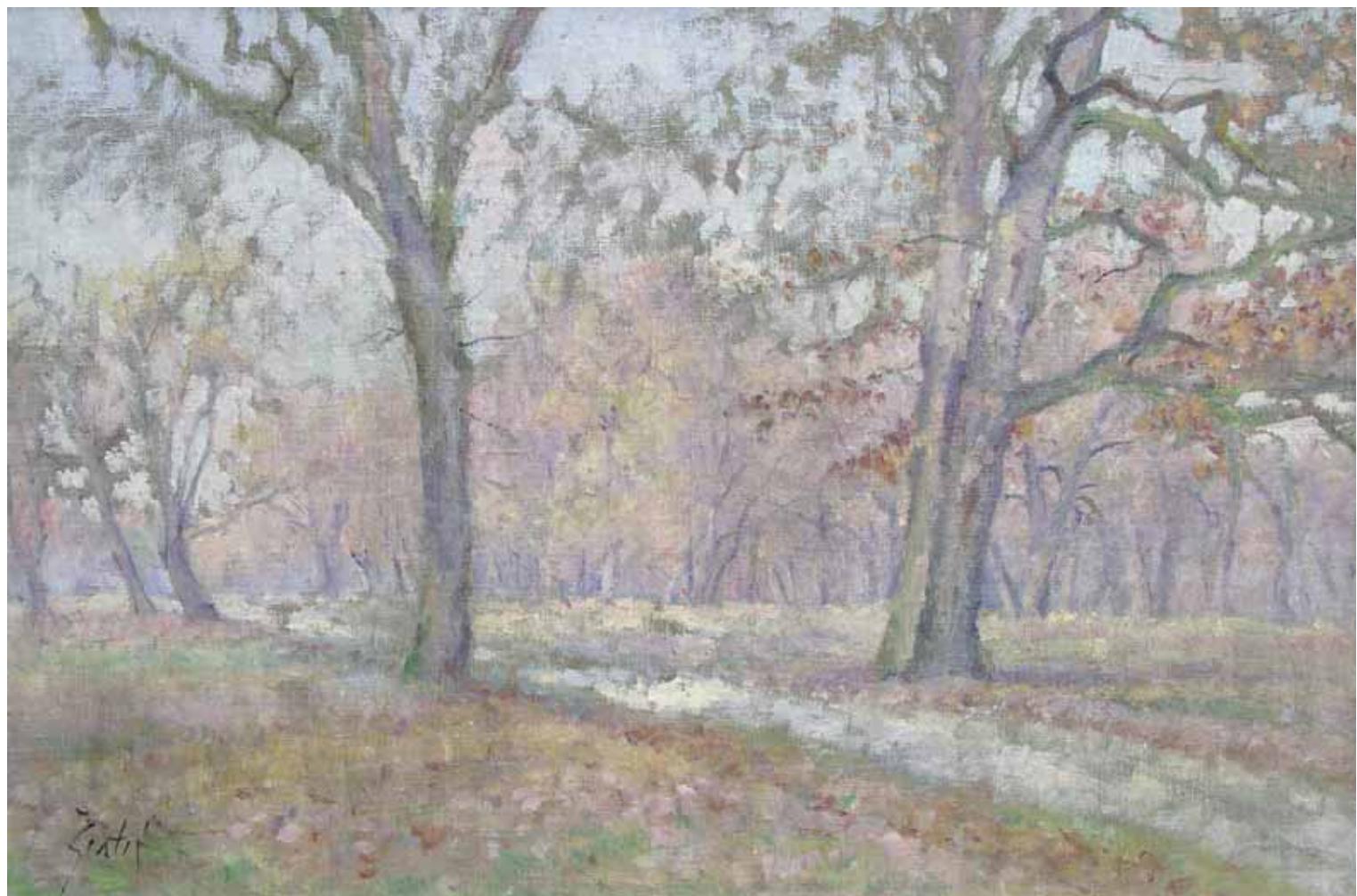

123 ZASELAK U OKOLICI ZAGREBA
oko 1948
ulje na platnu
29x39 cm

124 MAKSIMIRSKO JEZERO

oko 1953
ulje na platnu
34x44,5 cm

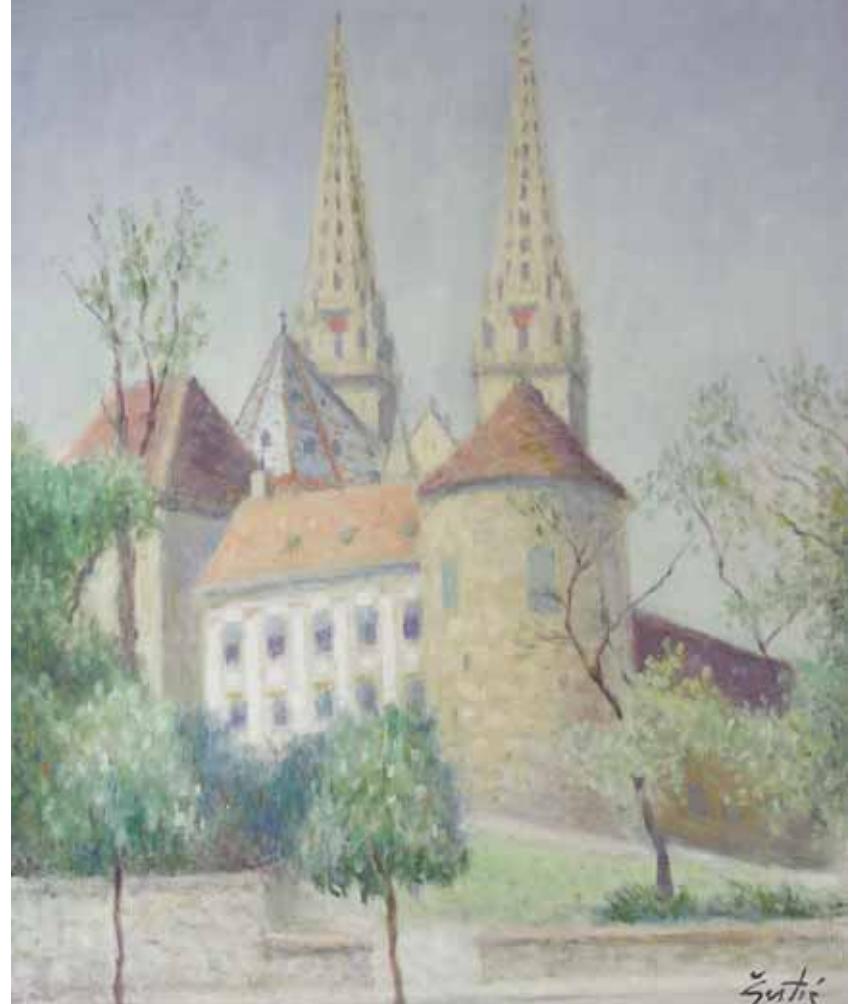

125 MAKSIMIRSKA ŠUMA
oko 1955
ulje na platnu
35,5x53 cm

126 TORNJEVI ZAGREBAČKE KATEDRALE
1951
ulje na platnu
37,5x49 cm

127 ZAGREBAČKA KATEDRALA
oko 1955
ulje na platnu
68x55 cm

128 ZAGREBAČKA KATEDRALA
oko 1955
ulje na platnu
68x50 cm

129 KRUCOVA HIŽA, BIJENIK
oko 1952
ulje na ljepenci
31x35 cm

130 GRAČANI
1958
ulje na platnu
27x37 cm

131 POD SLJEMENOM

oko 1950
ulje na platnu
33x48 cm

132 MOTIV IZ ŠESTINA
oko 1955
ulje na platnu
135x220 cm

133 ZASELAK NA
ŽITNJAKU
1954
ulje na platnu
28x38 cm

134 ČULINEČKO NASELJE
1955
ulje na kartonu
43x60 cm
Osnovna škola Dragutina Kušlana

135 MOTIV IZ ZAPREŠIĆA >
oko 1955
ulje na platnu
32x45 cm

136 STARA TKALČA
1951
crtež olovkom
27x30 cm

137 PROLJETNI PEJZAŽ

1955
ulje na platnu
34x45 cm

138 KLET U VOĆNJAKU
oko 1955
ulje na platnu
52x73 cm

139 U VOĆNJAKU
oko 1955
ulje na platnu
27x37 cm

140 VOĆKE U CVATU

1955
ulje na platnu
33x46 cm

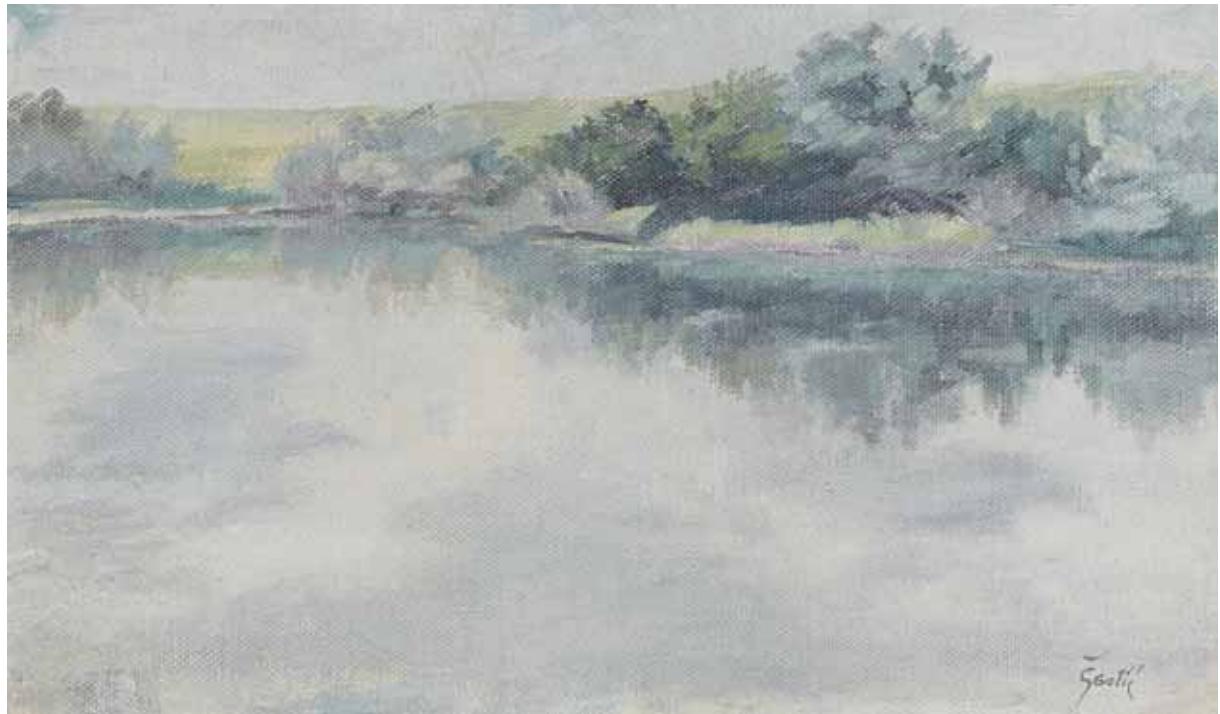
141 SEOSKA KOLA NA JARUNU

1956
ulje na platnu
16,5x19 cm

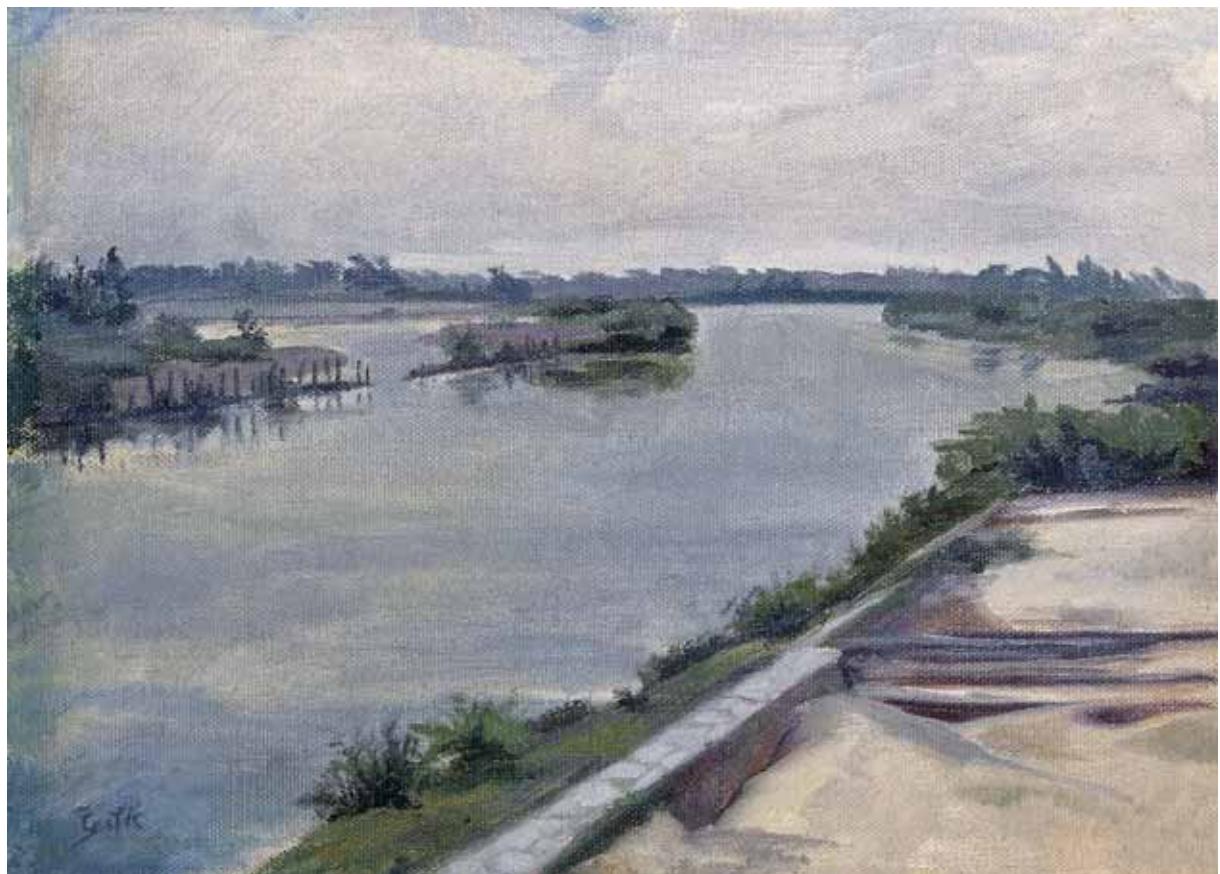

142 SAVA NA JARUNU
1958
ulje na platnu
34x48 cm

143 SA SAVE
oko 1957
ulje na platnu
27,5x45,5 cm

144 SUTON NA SAVI
oko 1957
ulje na platnu
34,5x47,5 cm

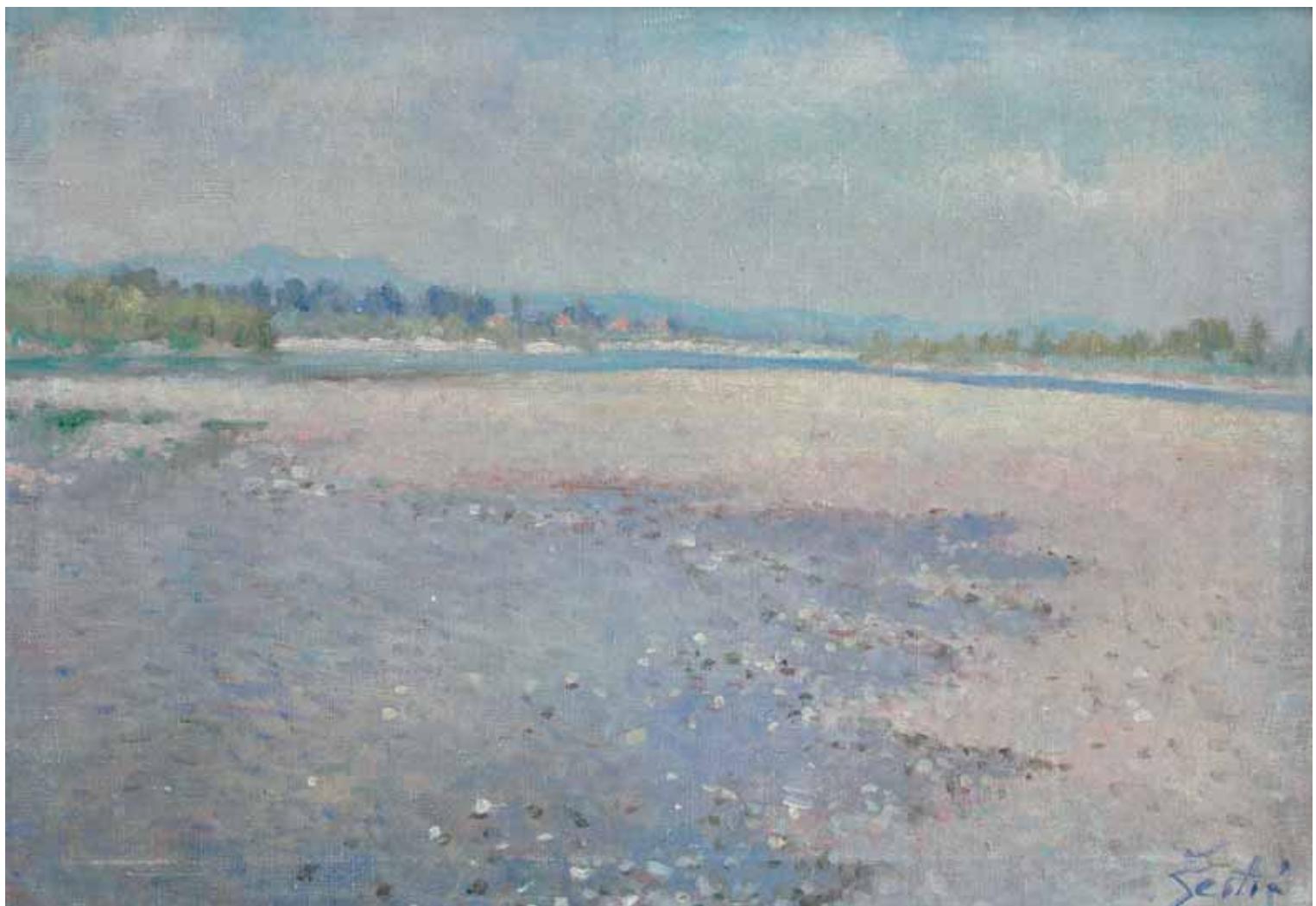

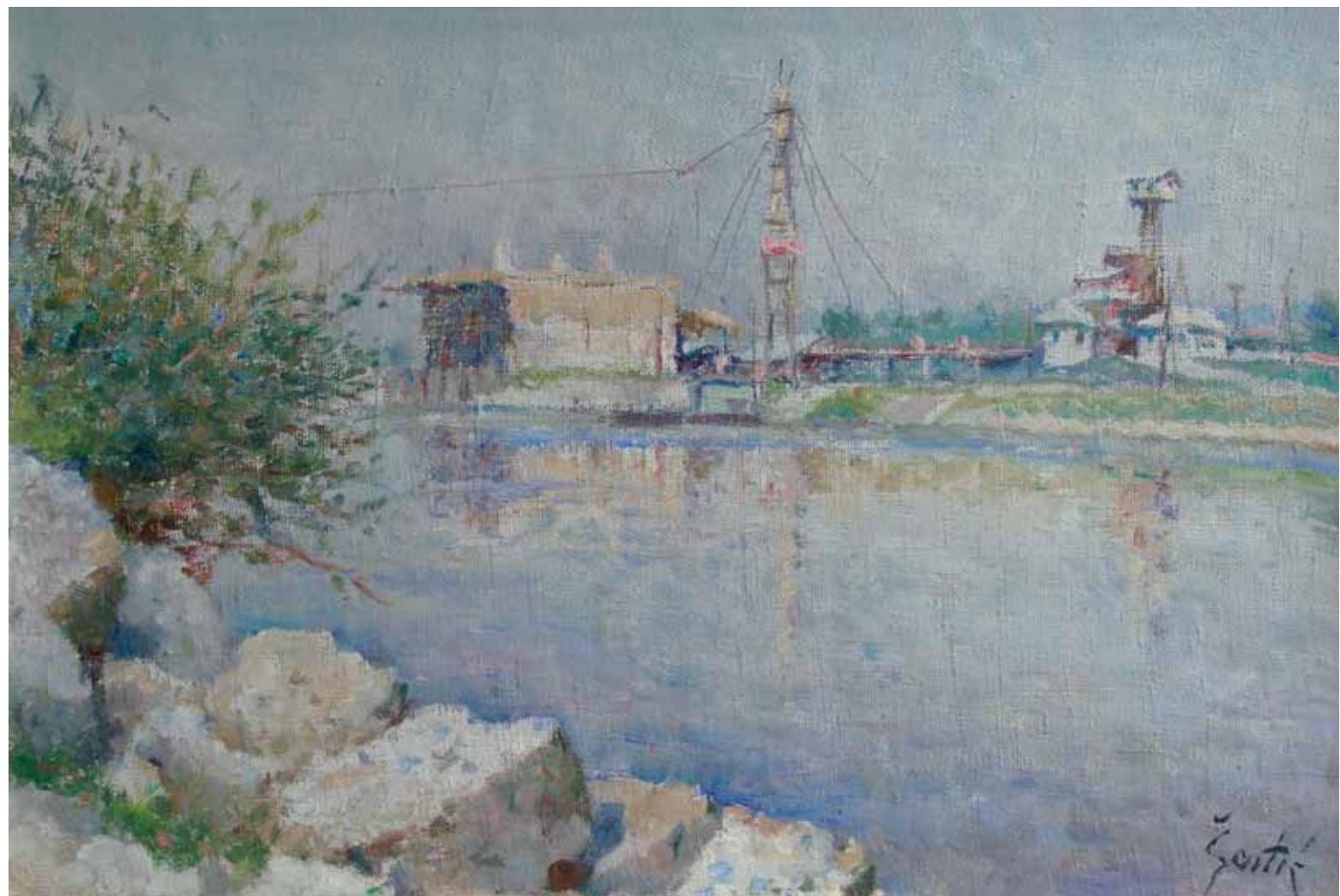
145 RUKAVAC SAVE
KOD ZAPREŠIĆA
1958
ulje na platnu
31,5x44 cm

146 UZ OBALU SAVE
oko 1950
ulje na platnu
35x47,5 cm

147 SPRUD
oko 1947
ulje na platnu
31,5x44 cm

148 SKELA
oko 1948
ulje na platnu
31x46 cm

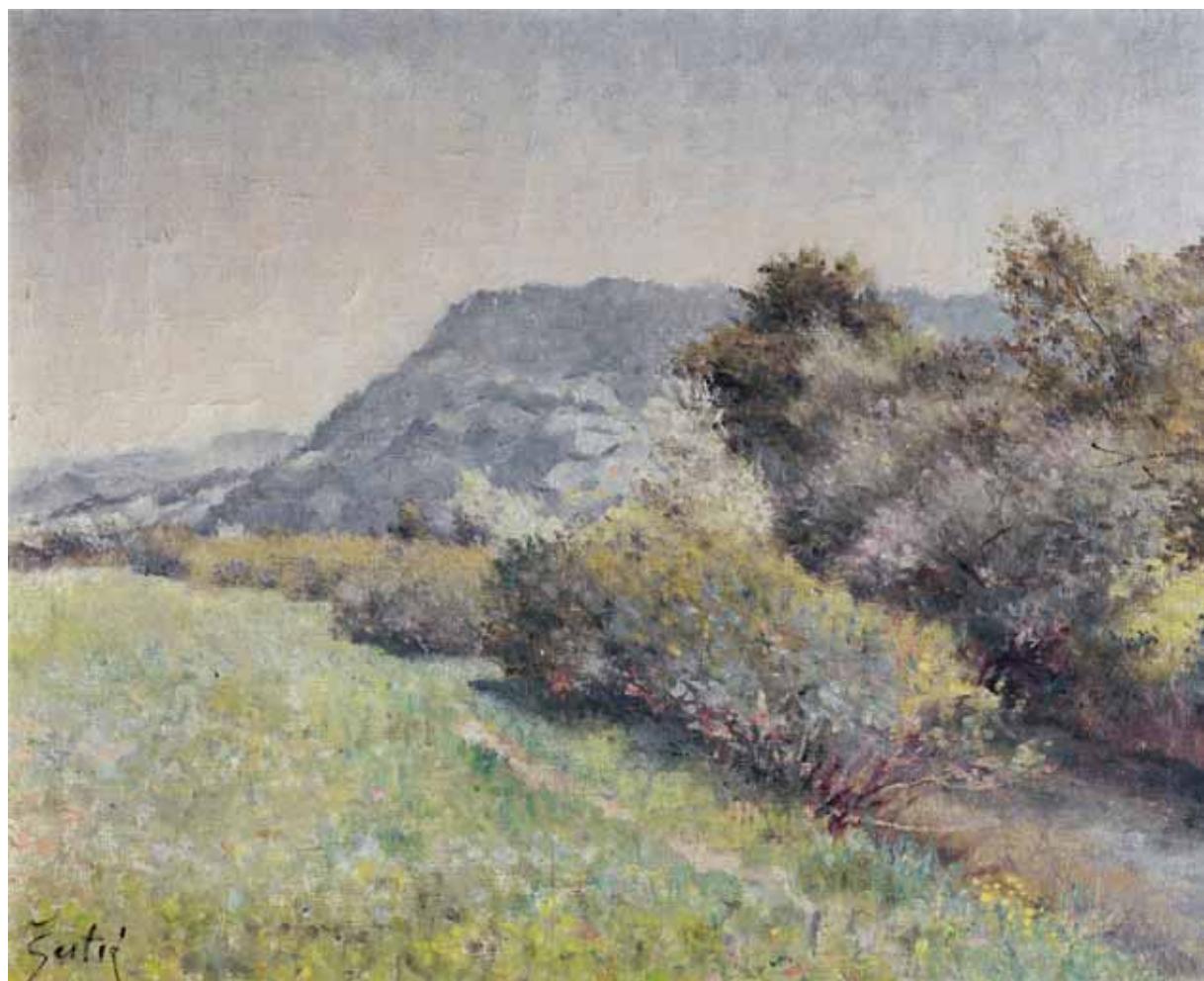
149 DVIJE VOĆKE
oko 1950
ulje na platnu
28x36 cm

150 KRAJOLIK
oko 1950
ulje na platnu
30x40 cm

151 PROLJETNI KRAJOLIK
oko 1950
ulje na platnu
32,5x46 cm

152 KRAJOLIK
oko 1950
ulje na platnu
55x66,5 cm

153 RASCVJETANI GRM
oko 1950
ulje na platnu
28x36,4 cm

154 SAVSKI RUKAVAC

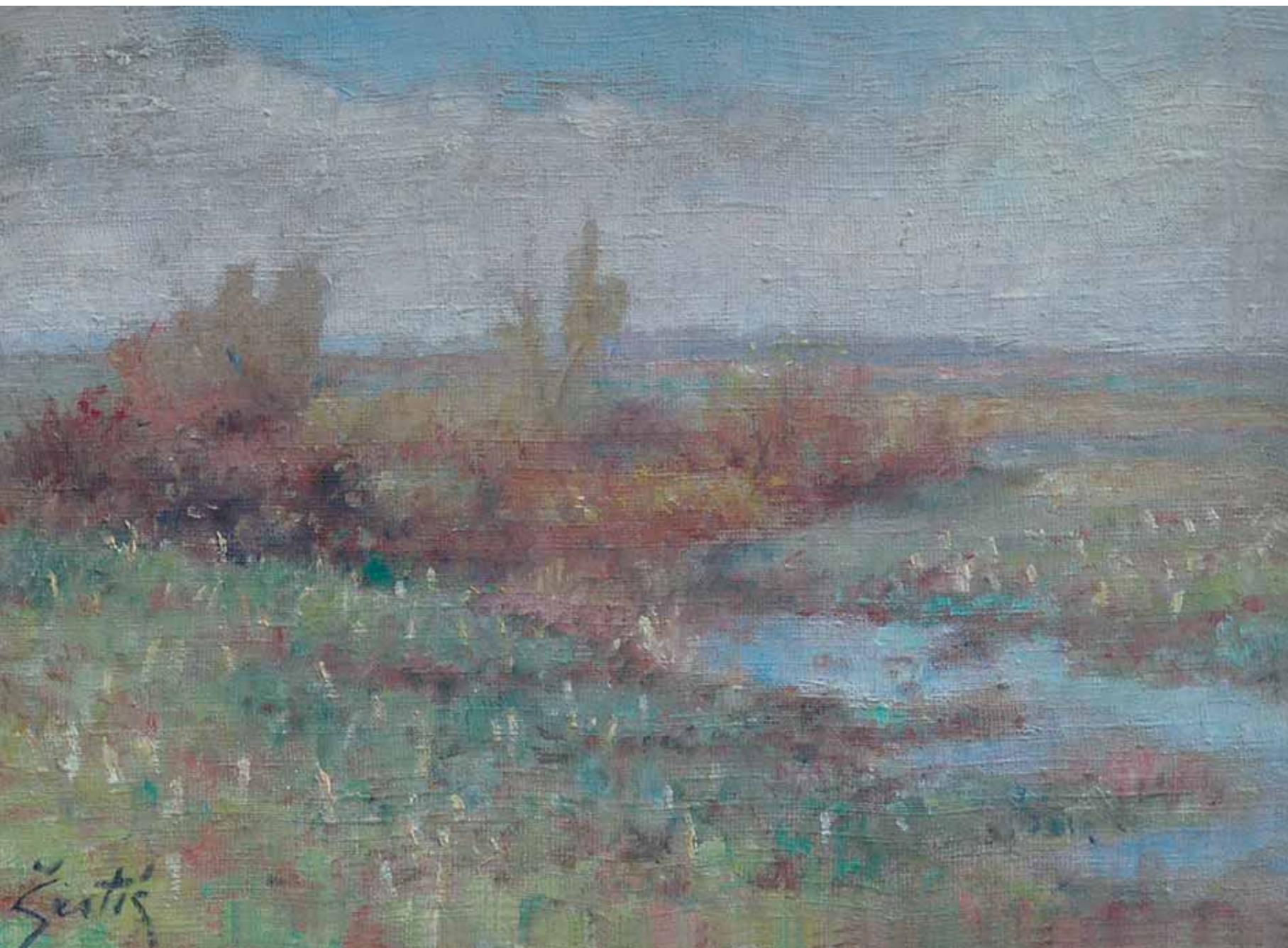
oko 1950
ulje na platnu
34x49 cm

155 U RUKAVCU
oko 1950
ulje na platnu
33x49 cm

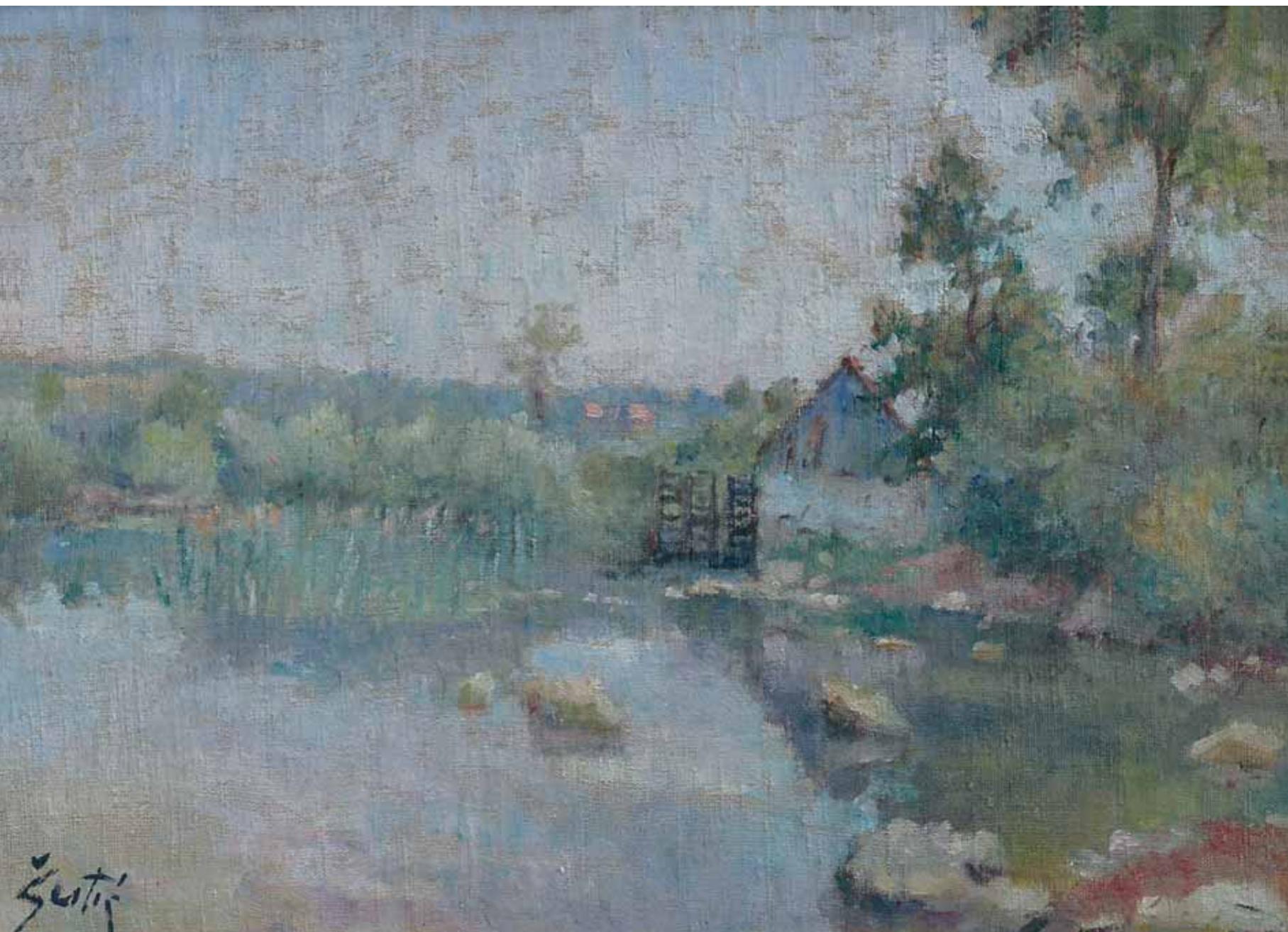
156 VRBE U RUKAVCU
oko 1950
ulje na platnu
31x41 cm

157 GUŠČIK U RUKAVCU
oko 1952
ulje na platnu
27,5x37,5 cm

158 MLIN NA
MREŽNICI
oko 1952
ulje na platnu
62x74 cm

160 MLIN NA MREŽNICI
oko 1952
ulje na platnu
32x46 cm

< 159 VODENICA NA DOBRI (KLEK)
1954
ulje na platnu
55x66 cm

161 VRBE NA RIJECI

1950
ulje na platnu
33x43 cm

162 VRBE U RUKAVCU
oko 1955
ulje na platnu
32x46 cm

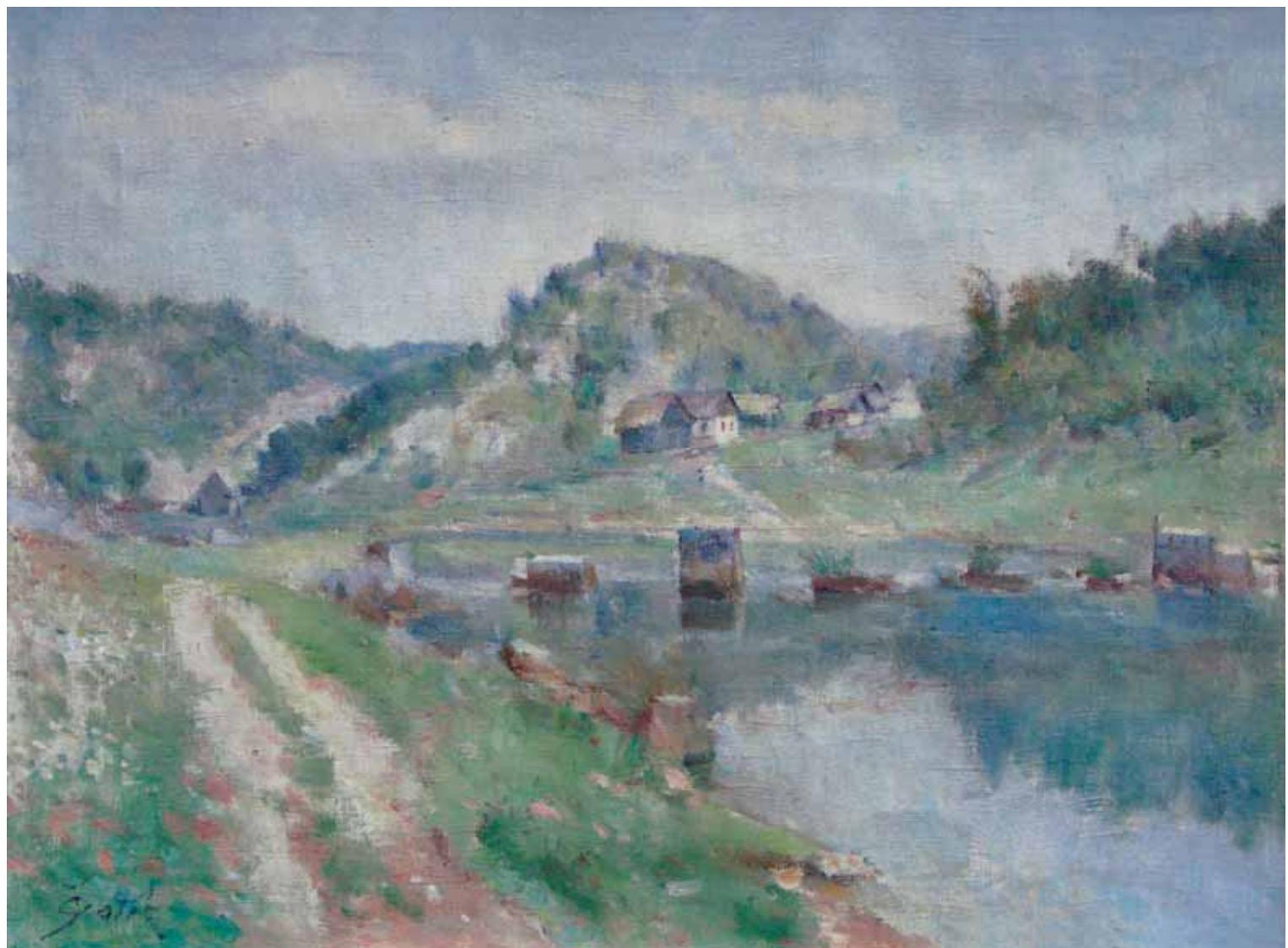
163 VRBE UZ RIJEČNI RUKAVAC
1955
ulje na platnu
35x49 cm

164 ODRAZ VRBA
oko 1956
ulje na platnu
33x46,5 cm

165 PEJZAŽ S DRVENIM MOSTOM
oko 1958
ulje na lesonitu
34x47 cm

166 PORUŠENI MOST NA RUDNICI
oko 1952
ulje na platnu
52x69 cm

167 SLUNJČICA (STARI GRAD SLUNJ)
1954
ulje na platnu
53x69 cm

168 RASTOKE
oko 1954
ulje na platnu
55x65 cm

169 VRBIK
oko 1950
ulje na platnu
33x45 cm

170 VRBA NAD POTOKOM >
oko 1958
ulje na platnu
33x43 cm

171 VRBE UZ RIJEKU
oko 1955
ulje na platnu
50,5x66,5 cm

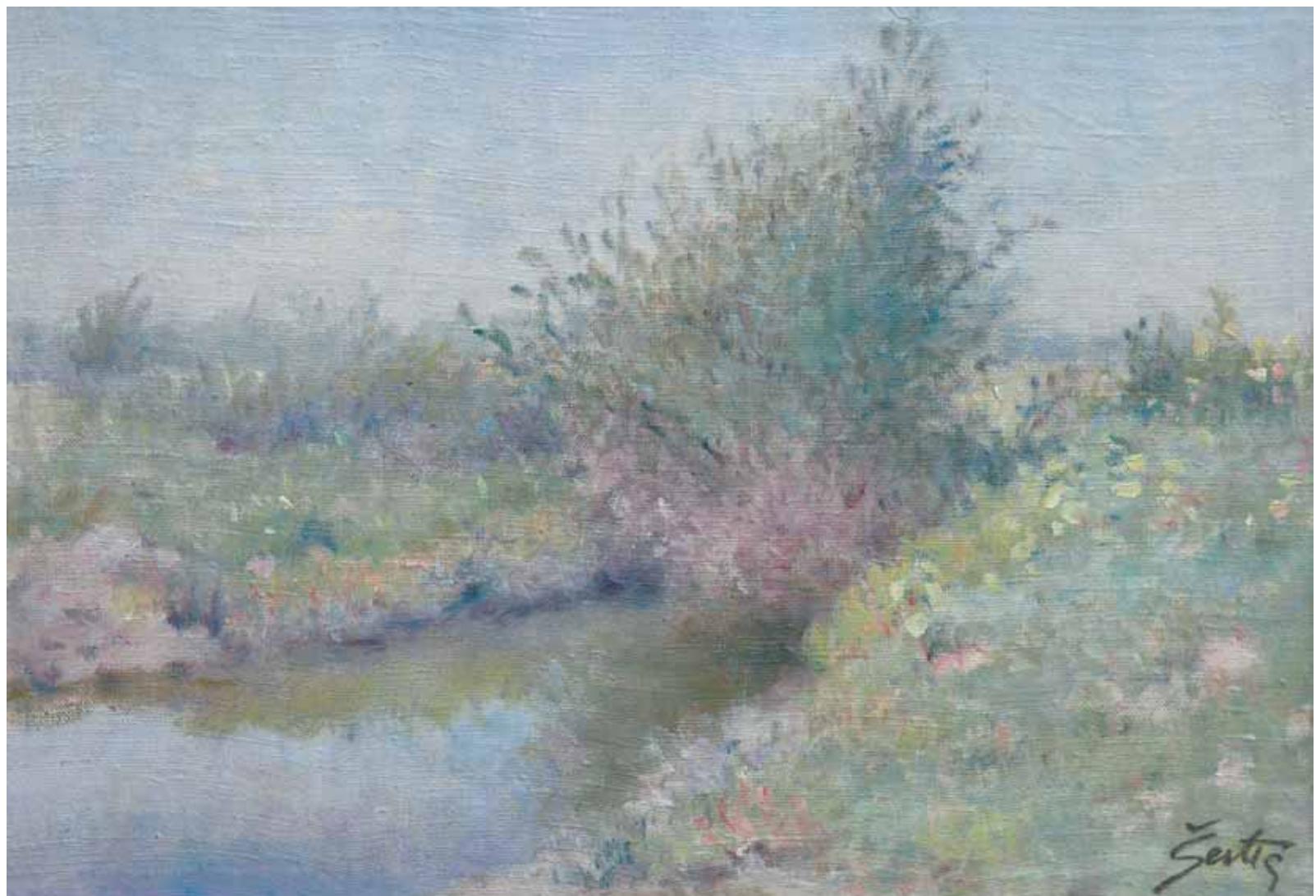
172 UZ RIJEKU
oko 1950.
ulje na platnu
32x46 cm

173 VRBE UZ MREŽNICU
oko 1955
ulje na platnu
32x46 cm

174 KUPA
1956
ulje na platnu
33x43 cm

175 GRM UZ RIJEČNI RUKAVAC
1961
ulje na platnu
33x47 cm

176 VRBE U PROLJEĆE
1957
ulje na platnu
34x49 cm

177 VRBE NA LIVADI >
1958
ulje na platnu
32x47 cm

178 VOĆNJAK >
1959
ulje na platnu
34x48 cm

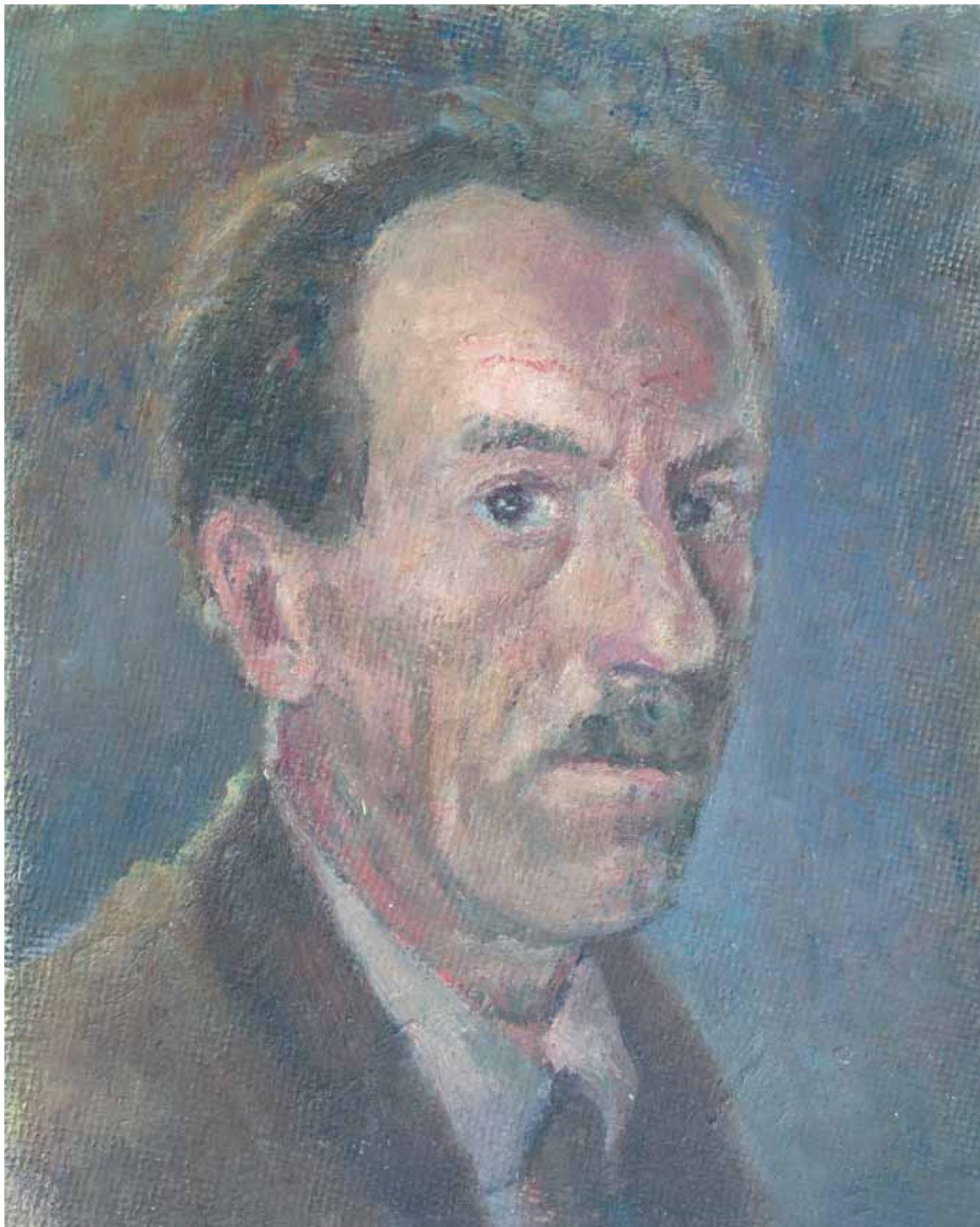

179 GLADIOLE

1960
ulje na platnu
68x51 cm

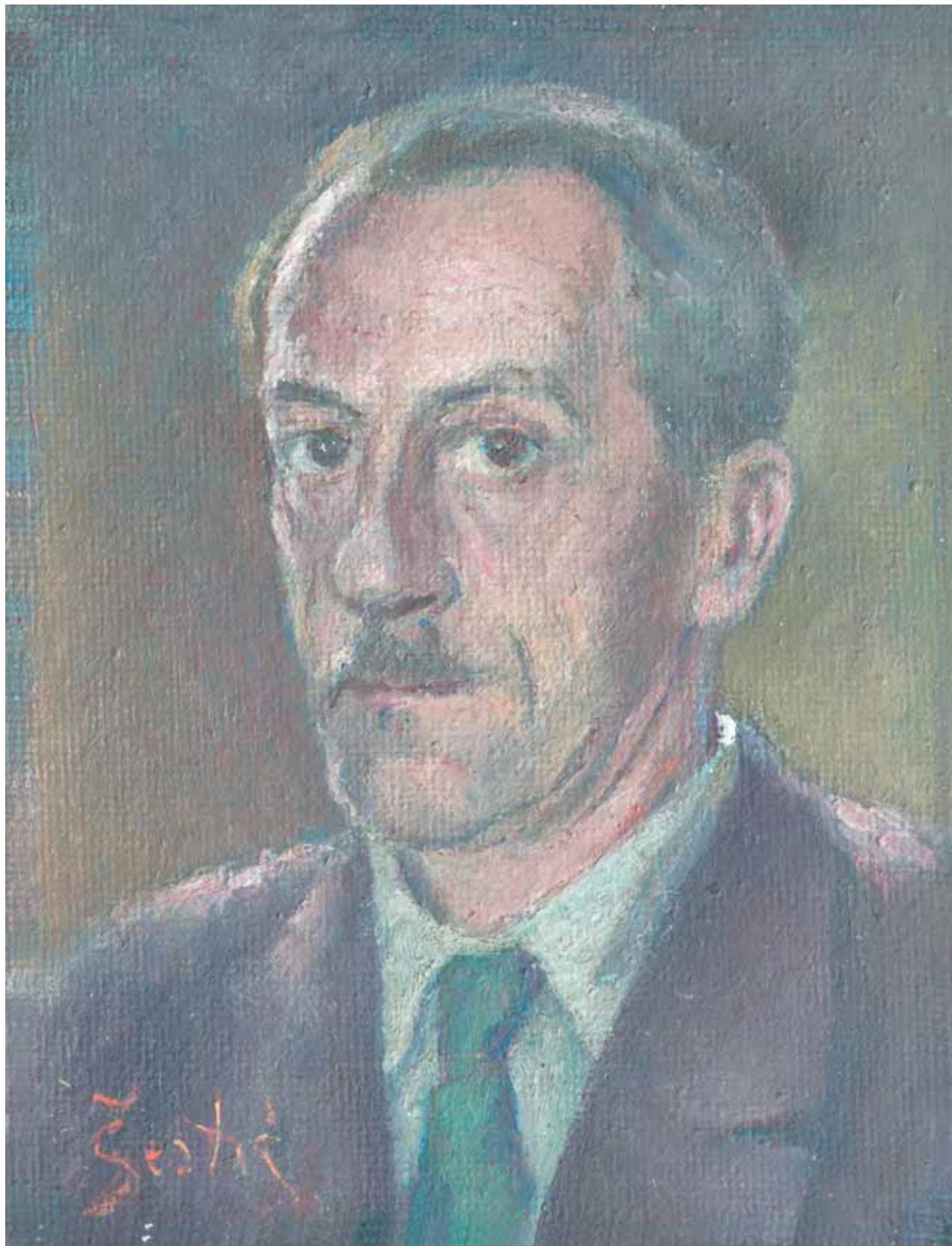

180 POLJSKO CVIJEĆE U VAZI
1956
ulje na platnu
43x38 cm

181 AUTOPORTRET

1955
ulje na platnu
28x22 cm

182 AUTOPICTURE
1955
ulje na lesoru
26x18 cm

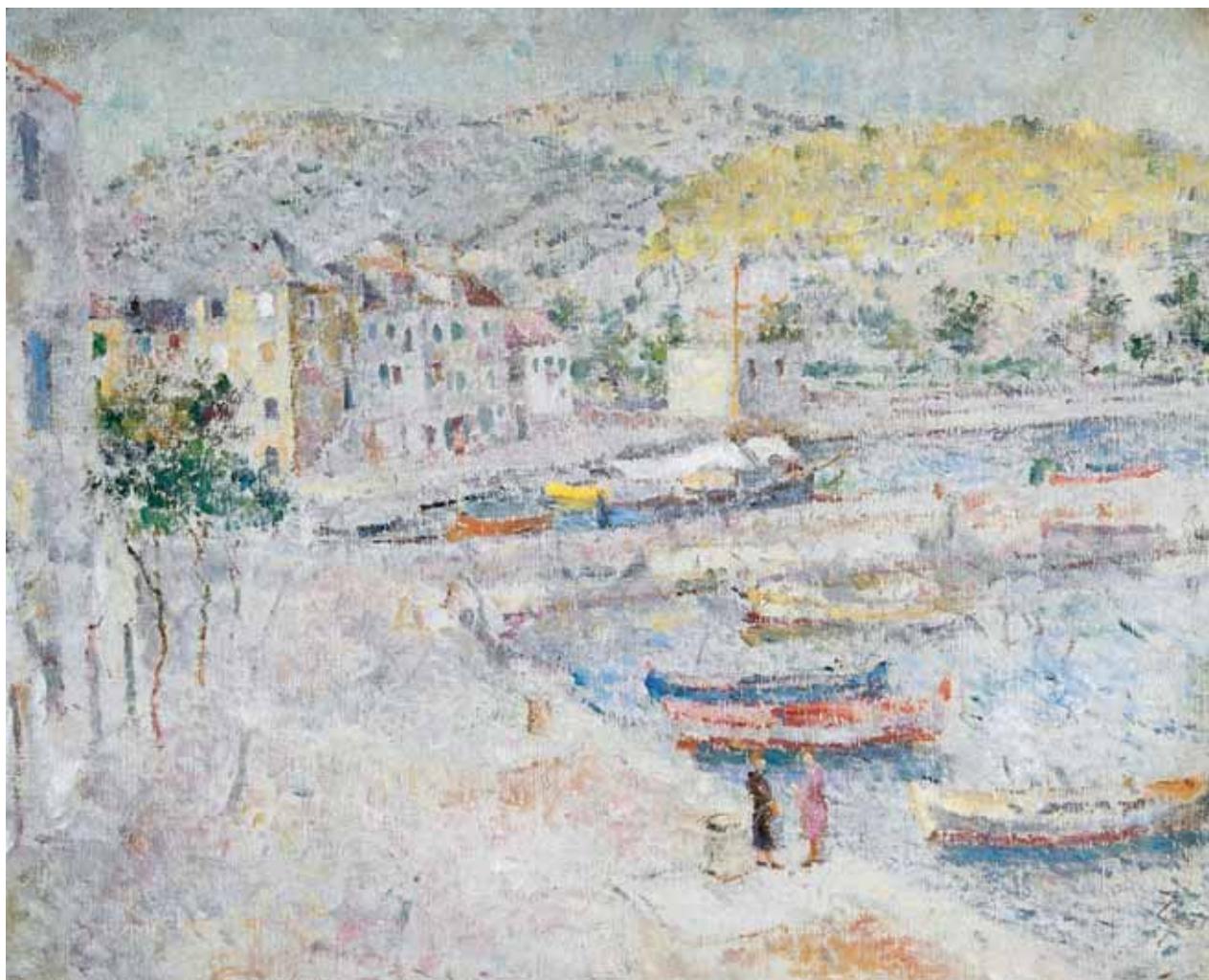
183 MRTVA PRIRODA S KAVOM
oko 1950
ulje na platnu
21x31 cm

184 ZIVT ZABOK
oko 1955
ulje na platnu
54x68 cm

185 KRALJEVICA
oko 1959.
ulje na platnu
39,5x45,5 cm

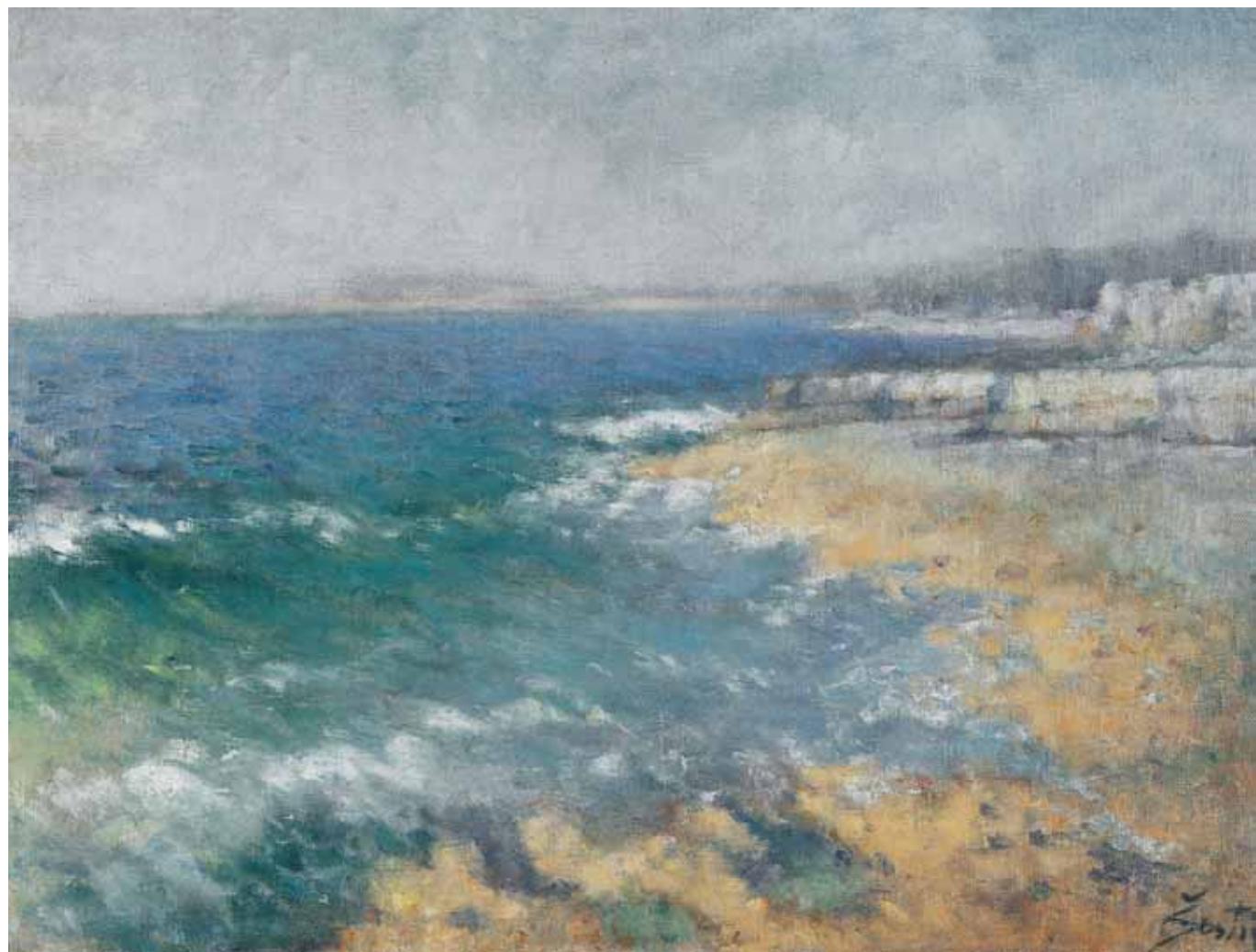
186 LUČICA
oko 1951
ulje na platnu
47x58 cm

187 SAVUDRIJA
1957
ulje na platnu
52x68 cm

188 MOTIV IZ OKOLICE SAVUDRIJE
oko 1955
ulje na platnu
51x68 cm

189 MORSKA OBALA
oko 1960
ulje na platnu
50x60,5 cm

190 MORE
1955
ulje na platnu
33x47 cm

* Sve slike su u privatnom vlasništvu osim gdje je vlasništvo posebno navedeno.

ŽIVOTOPIS

Ljudevit Šestić, 1900-1962

Slikarevi zapisi

Za vrijeme obilaženja jednog pejzaža skupila se oko mene grupa dječurlije. Nadošle babe i rastjeravaju ih. "Idete proc, vi fakini jedni, kaj ga smetate. Bogec bi si rad kruba zaslužiti, pak si nemre."

Horvati 1915. god.

Slikam neki čamac kraj grma. Pride jedan seljak i pita: "Zakaj vi to gospón idete sim delat. Kaj vi to ne znate doma delati?" - počinje padati kiša.

Jakuševac 1923. god.

"Hote si vi gospón to tam dale delati. Ja tu moram krave pasti."

Petruševac 1925. god.

Slikam jedan motiv, u magli neke kuće uz put. Pjeskari tovare pijesak lopatama u kola. Poslije toga mi se približe, pogledaju sliku i kažu: "Gospón, Vi ste već dosta star, pa kaj još te bedarije delate."

Jarun 1947. god.

Jednom zgodom slikam jednu oraniku. Izleti iz kuće nekakva baba i kriči: "Kaj to merite, kaj planerate. Ako ste iz katastra, najte više sem dobajati, kaj ti bi napokon konca mogli biti sprebarjeni vagirima."

Sv. Šimun 1928. god.

Na jednoj livadi na Žitnjaku, kod slikanja. Seljak: "A kaj se mučite, zemete si aparata!"

Žitnjak 1954. god.

Šestić za štafelajem

Ljudevit Šestić rođen je 4. kolovoza 1900. u Đakovu (gdje živi do svoje šeste godine) od majke Gabrijele, rođene Ježek, i oca dr. Filipa Šestića, pravnika, čija je služba kotarskog predstojnika iziskivala stalnu promjenu prebivališta.

Sedmogodišnju pučku školu Ljudevit je pohađao u Ogulinu, Otočcu, Koprivnici, Ivancu (kraj Varaždina), Brodu na Savi, Čakovcu, a završava je u lipnju 1913. godine u Zagrebu, gdje se obitelj nastanila u ožujku te godine.

Nižu realnu gimnaziju i Srednju tehničku školu završio je 1920. godine, također u Zagrebu.

Nakon što 1920. nije prošao na prijamnom ispitu za zagrebačku Kraljevsku umjetničku akademiju (od 1921. do 1924. to je još Kraljevska akademija za umjetnost i umjetni obrt), upisuje je sljedeće godine i pohađa od 1921/22. do 1925. Među tadašnjim profesorima navodimo neke: crtanje glave predaje mu Ferdo Kovačević, dotadašnji uzor, crtanje po prirodi Maksimilijan Vanka, zatim Ljubo Babić, a večernji akt Jozo Kljaković, potom Oton Ivezović i Tomislav Krizman. Slikanje u VIII. semestru upisuje kod Vladimira Becića - tada mu i svjedodžba bilježi odličan napredak - u čijoj je klasi i diplomirao.

U istom razdoblju profesionalno se bavi glazbom i zarađuje kao pijanist u zagrebačkim kinima Union, Olimp i Apolo te u kavanama Manduševac, Korzo, Velikoj kavani i baru Maksim (brojni izvori potvrđuju njegovu pijanističku virtuoznost) pa je stoga razumljiva njegova neodlučnost pri odabiru karijere. Kćer Branka sjeća se: *Govorio je četiri jezika, bio je gradsko dijete, vrlo obrazovan čovjek. Obožavao je filozofiju, paralelno s Akademijom studirao je i na Glazbenoj akademiji, sve dok ipak nije prevagnulo slikarstvo.*

Često smo četveroručno svirali Beethovena i Mozarta, a nije bilo klavirskog ili violinskog koncerta na koji me nije vodio od moje desete godine (1948.) pa do kraja njegova života (1962.).

Godine 1926. dobiva stipendiju (zahvaljujući slici "Ciganka") za specijalizaciju slikarstva u Parizu. Zadržava se kratko, od veljače do srpnja, sa stanom u ulici Rue Vaugirard 7. Uči u pariškim slobodnim

Šestićev tata, Filip

slikarskim školama Cola Rossi i de la Grande Chaumiere, ali i po galerijama i izložbama.

Po povratku započinje dugogodišnju karijeru srednjoškolskog profesora. Budući da su njegovi boravci u raznim mjestima jedno od pomoćnih sredstava za dataciju radova (iako ih redovito signira, dataciju najčešće ne zapisuje) ovdje navodimo točno razdoblje trajanja pojedinog namještenja kako je razvidno iz službenih dokumenata. Prvo radno mjesto dovodi ga u Požegu gdje boravi od 6. prosinca 1926. do 29. kolovoza 1928. Zatim ga služba dovodi u Karlovac od 30. kolovoza 1928. do 9. prosinca 1929. Slijedi petnaestomjesečna cezura tijekom koje deset mjeseci boravi na drugoj specijalizaciji u Parizu. Sada, između ostalog, intenzivno kopira stare majstore (Rembrandt, Tizian, Veronese, Rafael, Rubens, Van Ostade, Ruisdael), a na izložbi u l'Orangerie povodom stote obljetnice Pissarrova rođenja upoznaje se s njegovim djelom te sa Sisleyem i Monetom. Druži se s Jurjem Plančićem i Vjekoslavom Paraćom.

Profesor je na Državnoj realnoj gimnaziji u Varaždinu od 11. ožujka 1931. do 24. listopada 1931., a odmah zatim na Klasičnoj gimnaziji u Zagrebu do 31. srpnja 1933. Po drugi put je u Karlovcu od 1. kolovoza 1933. do studenog 1940. (Tijekom ovog razdoblja među kolegama, gimnazijskim profesorima, su i Marijan Detoni, Miron Makanec, Stjepan Lahovsky.)

1938. ženi se Zlatom Livojević i te iste godine u prosincu sretni par dobiva kćer jedinicu Branku. Sa suprugom Zlatom ostaje u skladnom braku do svoje smrti.

Nakon kratkog zadržavanja u Zagrebu upućen je u Mostar (nasljeđuje mjesto Antuna Motike) gdje se nalazi od 1. veljače 1941. do 14. siječnja 1942. U Sisku je od 21. siječnja do 23. listopada te iste godine. U Osijeku obavlja profesuru od 9. siječnja do 13. srpnja 1943. kada daje ostavku u državnoj službi. Vraća se u Karlovac, gdje do 15. srpnja 1944. djeluje kao samostalni umjetnik. (I ranije je između pojedinih državnih službi djelovao s tim statusom.) Uslijedilo je priključivanje likovnoj grupi kulturno-umjetničkog odsjeka

Šestić Gabrijela rod. Ježek iz Varaždina, majka Lj. Šestića

ZAVNOH-a s kojim boravi u Topuskom, Šibeniku, Zadru da bi se 15. srpnja 1945. ponovno vratio u Zagreb. Od 13. listopada 1945. do 4. veljače 1947. suradnik je Gipsoteke HAZU, a svoj je radni vijek srednjoškolskog nastavnika zaključio i umirovljenje dočekao 15. siječnja 1959. kao profesor na XII. sedmoljetki.

Ljudevit Šestić živio je za svoj slikarski poziv o čemu priča njegova kćer: *Dvaput sam bila s njim na slikanju, bodali smo satima, capkala sam za njim sve dok nisam spala s nogu. Kad je našao motiv potpuno je uronio u njega i zaboravio na mene. Otišla sam se igrati na drugi kraj Karlovca, jedva me našao.*

Nakon cjelodnevnog slikanja u prirodi bez trunka brane, moj bi tata izašao s prijateljima u kavanu Kavkaz, nakon toga bi nam dugo u noć, kao dio svakodnevnog kućnog rituala svirao Liszta, Chopina, Beethovena, Bacha.

Svakog uskrsnog ponedjeljka išao bi u katedralu i slušao koncert Bacha kojeg je najviše volio.

Umro je 12. kolovoza 1962. godine u Zagrebu, na čijem je mirogojskom groblju i pokopan.

Šestić s mladim bratom Zlatkom

Šestić sa suprugom Zlatom i kćerkom Brankom

Šestić s mamom Gabrijelom i bratom Zlatkom

Šestićeva kćer Branka s 13 mjeseci

bar mogućnosti da se dalje razvije i da se probije do svojeg pravog i mogućeg izraza... Više se ta crta talenta osjeća u njegovim pejzažima. Tu i tamo očituje se izrazitije. Kuće su naime postale kao igračke za djecu ili su se opet na drugim platnima izdigle kao žalosni i melankolični brodolomi na isušenim praznim i blatnim koritima još blatnijih rijeka... Šestić nije pobožan promatrač, on je inteligentan i duhovit nezadovoljnik u svojoj okolini. Pogledajte mu trpki osmijeh na fino toniranom autoportretu i taj će vam pripovijedati jednoličnu i tužnu povijest o jednom našem mladom slikaru, koji ima sve kvalitete za daljnji razvoj a prikovan je da gleda i naravno potom slika: krivulje blatnih cesta, zatrta neba, kućice, neke škatuljice uz sumorne i prazne rijeke, jedne horizontale i vječno iste lonce, jedne te iste lonce s cvijećem iz kojih se probija teško i mučno jasna i čista boja do svoje potpunosti. (...) Ako je zbilja tome tako (da nema ni od kuda pomoći za Šestićev veliki talent) onda uistinu valja ne samo požaliti napore Šestića i svih njegovih drugova starijih i mlađih, nego treba iskreno i otvoreno ustvrditi da mi umjetnosti ni talenata, koji će tu umjetnost nositi, ne trebamo."

Suvremenici o Ljudevitu Šestiću

"Nakon nekoliko diletantskih i nezanimljivih izložbi...ili opet izložbi umjetnika koji nisu donijeli u svojim radovima neku naročitu zanimljivu novost predstavlja se u salonu Ulrich po prvi put mlađi talent Lj. Šestić... Šestić se ozbiljno trudi oko kvaliteta. Nastoji solidno, jednostavno iznaći sklad, bez ikakvih anegdota ili sentimentalno literarnih prepričavanja. To simpatično nastojanje za direktnim vidljivo je na svim njegovim platnima. I na onima koja su još školska, i na zrelijim zadnjim radovima... Njegov skromni nastup djeluje u cijelini simpatično... Pa kad se pogleda cijela izložba i cijeli taj napor toga mladića i kad se jasno osjeti izraziti talent, ozbiljnost i iskrenost te ima se u vidu cijelu tmurnu pozadinu okoline o kojoj je takav mlađi talent privezan, valja se zapitati: da li nije moguće za taj talent iznaći neke

Ljubo Babić
Povodom prve samostalne izložbe u Salonu Ulrich, 1929.

Turopoljski čobani i posavske guščarice često vide neobičnog čovjeka. S malim drvenim kovčegom u svitanje prolazi preko pašnjaka. Kasnije ga vide iz daljine, kako sjedi u tankom vrbovom šiblju i nešto radi. Kada mu se prije podne približe, čude se. Pitaju ga: "Pa zašto rišete ovdje u mulju, to bi mogli udobnije raditi kod kuće na stolu..." On se smiješi i radi dalje. Ako ga pozovu u svoj stari čamac, bez riječi pristaje. Ponude li ga seljačkim kruhom i mlijekom iz boce, uzme zalogaj, toliko da im zadovolji gostoprimstvo. Zatim odlazi opet na rad u pjesak, među mrtve rukave pod istrunule vrbe. Taj za seljake, pjeskare i cigane čudni savski čovjek je hrvatski slikar Ljudevit Šestić, slikar, koji sav svoj život provodi slikajući rijeku. Malo ljudi zna za njega. Možda ga pjeskari, purari i cigani bolje poznaju, nego mnogi Zagrepčani. Jer neprimjetno i pretiho prolazi našom ulicom i našom likovnom kritikom, ta oduhovljena fizionomija s bolnim osmijehom Utrilla i kretanja lakim i slobodnim u jednostavnom odijelu zemljine boje. A trebalo bi, a moralo bi ga se poznati, jer poslije Nikole Mašića i Ferde Kovačevića to je naše najosjetljivije oko za riječni pejzaž, tu tako rijetku vrstu slikarstva u moru naših velikih i malih slikara marina.

Prvi put smo se sreli pred trapezom kazališne trave. Kao neki zanešenjak iz Turgenjeva govorio mi je o neizmjernoj ljepoti posavskog pašnjaka: "Prošle nedjelje slikao sam dva stara savska mlina. Lijep je taj naš pejzaž, koji je za neke blato, ali baš u tome je vrijednost i čar slikarstva: iz ničeg stvoriti nešto. Trebalo bi se zaputiti dublje u Posavinu i Pokuplje i poput Mašića slikati propast starih drvenjara. Trebarjevo, Stupnik, Greda - predivna mjesta za slikara!"

Pričao mi je o ljepoti takvog slikanja i o naporu, kojem on daje naziv "Štrapac pejzažiranja": "U jesen sam volio slikati poplavu. Često mi se dogodilo, da je koji mrtvi rukav oživio pa sam zaokružen mogao gaziti vodu držeći sliku rukama visoko iznad glave. Da naslikam ljepotu inja, propadao sam kroz led u vrbiku."

Slušam to za mnoge naše pejzažiste neobično pripovijedanje i dolazi mi, da slušam više nekog strasnog lovca, nego slikara. Neobična potreba: živjeti s pejzažom...

Drugi put sam ga posjetio u njegovoj sobi. Bilo je rano, oko tri sata poslije podne, ali u sobi je bila već tolika polutama, da se nije moglo gledati njegove svijetle slike. Osjetio sam, da Šestić nema Corrotovu sreću, da može još malo sjediti u atelijeru uz svoje platno, kad ga donese mokro iz pejzaža. Kao neku utjehu za tu uskraćenost, postavio je u sobu mjesto stalka glasovir. Prstima zelenim i plavim od slikanja rijeke tu često svira Debussy.

Interpretator Debussyja, ljubitelj Sisleya, slikarski je otkrio pejzaž, u kojem su živjeli i slikali Vjekoslav Karas i Slava Raškaj.

Kao omarom ljeta njegova Korana i Mrežnica su žuborile našom likovnom omarom. Jedan senzibilitet, koji se uklonio svemu, da se što življe prikloni prirodi.

Gledajući njegove rijeke slikane kap po kap, pažljivo i mirno, zapitao sam ga o njegovoj metodi slikanja. Rekao mi je, da slika samo jednim kistom: "Kist mora biti u ruci slikara, kao gudalo u ruci violiniste - instrument, koji prenosi sve što umjetnik osjeti". Pokazao mi je svoju paletu: oker, žuta, cinober i kobalt - kao osnova. U crtežu Šestić vidi temelje slikanja: "kad osjetim i najmanju nepreciznost, koja mi se dogodila pri crtanjtu, to me smeta i to šteti mojoj boji".

Pod crtežom ne shvaća linearizam, nego proporciju: omjer planova, raspodjelu boje, organiku

ritma. Poslije crteža smatra ton osnovom slikanja. Ton kako ga on shvaća nije samo tehnički proces, nego to je "aroma" pejzaža - psihologija pejzaža.

Kao što je neki profinjeni portretist osjetljiv ne samo na grubu konstrukciju svog modela, nego i na put, tako je pejzažist Šestić osjetljiv na inkarnat zemlje, flore i neba. I kao što jedan mali madež može biti odsudan za portretno karakteriziranje, tako jedna kućica što blijeda i usitnjena od daljine gotovo iščezava oku - može biti odsudna za pejzažno karakteriziranje. I baš u tim "pejzažnim madežima" Šestić je majstor, jedan od najtankočutnijih psihoanalitika gornjohrvatskog, naročito riječnog pejzaža. Vrijedan je i kao čovjek i kao slikar, jer ima ljubavi, da tumara našom pejzažnom tundrom i da preskakuje naše kaljuže i jaruge, koje za osjetljivo oko ne predstavljaju ništa, a za njegovo su izvor najčišćeg slikarstva.

Matko Peić
Naprijed, 1953.

Šestić sa svojim razredom

Prirodno i ljudski

Bez patetike, prirodno i ljudski stoji ovih zimskih dana u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu osamdeset slika Ljudevita Šestića, koji je nakon četrdeset godina stvaranja otvorio svoju retrospektivnu izložbu.

Susret sa Šestićevom slikom je uvijek ugodan. Čovjek se, naime, osjeti duboko sretnim, otprilike onako kao kad izade iz sužanjstva nekog stilskog stana i nađe se pred ljepotom obične prirode ili kad se osloboди društva neke dosadne "ličnosti" i desi se pred dobrotom jednostavnog čovjeka. Šestićevo sliko je govor čovjeka čovjeku: linijama i bojama - u ljudskim dimenzijama.

Neposredni odnos s prirodom - ta riječ, koju se naročito danas može tako rijetko napisati uz slikarski postupak većine naših modernih slikara u djelu Lj. Šestića dobiva svoju punu afirmaciju. Poslije Nikole Mašića i Slave Raškaj, hrvatskih slikara, koji su stvarali svršetkom prošlog i početkom našeg stoljeća, Šestić je slikar za kojega se bez predomišljanja može napisati, da je jedan od prvih među onim rijetkim, koji su ušli u dušu našeg sjevernog pejzaža. Za njega slikati ne znači okrenuti leđa prirodi i ući u atelijer na smišljanje estetskih kombinacija i tehničkih trikova. On uopće nema atelijera. Njegov atelijer je priroda! Slikati, za nj znači: okrenuti lice njoj, tom izvoru, kojem su se okretali svi oni nepomućeni senzibiliteti od predistorije do naših dana.

Izložba počinje aktovima, mrtvim prirodama i pejzažima, koje je naslikao oko 1925. godine kao učenik jednog od najvećih majstora volumena i sivila u našem modernom slikarstvu: Vladimira Becića. Boraveći u Parizu 1926. i 1930. godine Šestić je otkrio dvije, za svoj razvoj presudne stvari: starog nizozemskog slikara

Šestićeva majka Gabrijela

Rysdalea i impresioniste. Kopirao je majstorov "Grm", a prema Monetovim drugovima, naročito prema Sisleyu, zadržao je trajno oduševljenje.

Slikajući neprestano uz naše rijeke Savu, Orljavu, Kupu i Mrežnicu, a imajući jednu sretnu konstituciju psihe: naivnost i rafinement - on je u tridesetak kasnijih godina uspio stvoriti takvo slikarstvo, za koje se može reći, da sadrži, poslije Račića, Kraljevića i Becića, najviše znakova impresionizma.

Slika tog našeg pikturalnog Debussyjevca je mala - kao partitura. Nastala je treptajem oka, samim dahom ruke: tu dva dublja tona zelenila, koji naknadno znače žbunje, tamo dva poteza višeg žutila, koji formiraju tornjeve u daljini, sad malo fluidnog potegnutog plavila, koje prikazuje daleku Savu, sad sitni potez kojim se ocrtava susret neba i jednog bijelog pročelja - napokon, s vrha kista kap cinobera, svježa i zvučna kao ona s tipke, kad u finalu kaplje najoduhovljeniji zvuk majstora "Potonule katedrale".

Da može svojim slikama dati maksimum likovnog govora, Šestić postupa s motivom kao osjetljiv muzičar s libretom: svodi ga na minimum. Ne izostavlja ga nego ga majstorski uključi u likovni govor. Njemu je, u najboljim trenucima stvaranja, često dovoljan samo jedan potez plavilom pa da riješi pikturalni problem Save.

Oscilacije u trenucima stvaranja koje su, shvatljivo, iz raznih razloga, pratile ovaj autentični slikarski talent tokom četrdeset godina stvaranja, premale su u ovom trenutku, kad se usporede s onih desetak slika na ovoj izložbi, koje će ostati kao prvorazredne vrednote u antologiji hrvatskog modernog slikarstva.

Matko Peić, 1960.

Šestić s bratom Zlatkom

Pjesnik pejzaža

Djela izložena na retrospektivi Ljudevita Šestića nastala su u rasponu od gotovo pola stoljeća (1913. - 1960.), dakle u najdramatskim godinama našeg suvremenog slikarstva, kad je jedna nova generacija, zahvaljujući pionirskim naporima naših münchenovaca, prebacila naše likovne međaše daleko u Europu. Upravo generacija, kojoj pripada Šestić (J. Plančić, K. Hegedušić, O. Postružnik, L. Junek, A. Motika, K. Tompa i dr.), jedna je od najprodornijih i najvitalnijih u tom periodu.

U toj generaciji Šestić nije uspio održati korak sa svim svojim vršnjacima, iako je njegov zalet pred više od četiri decenija bio nesumnjivo snažan i uvjerljiv, a već na Akademiji bio je i vrlo osjetljiv na nemire, tipične za prve poratne godine. Ako odbijemo najstarije izloženo djelo, akvarel "Zima" (1913.), koji je zanimljiv jedino kao rezultat jednog natprosječnog nadarenog djeteta, i školsku "Ilicu" (1916.), koji su izloženi s očitom namjerom da pomaknu vremenske granice ove retrospektive, ova izložba u slikarskom smislu započinje s uljima "Medicinski fakultet" (1918.) i "S Pantovčaka" (1919.) rađenim virtuozno, sa stvarnim likovnim vrijednostima, s dobro organiziranim prostorom i prozračnom atmosferom. U godinama oko 1930. slijedi niz platna rađenih u maniri našeg "neoklasicizma". Iz tog je vremena svakako najzanimljivije ulje "Ciganka", na temelju kojeg mu je dodijeljena stipendija za Pariz. Ostala djela iz tog vremena ("Nature morte" i "Iz Lepoglave") dokazuju do koje je mjere ovom osjetljivom pjesniku bila strana sintetska forma.

Pod utjecajem kasnijeg Becića, koji mu je bio i nastavnik na Akademiji, Šestić je ubrzo našao put otvoren prema poetskoj meditaciji i lirskom tretmanu boje. U tom smislu možemo oko 1940. godine naći nekoliko pejzaža galerijske vrijednosti ("Motiv iz Mostara"). Međutim Šestićevo pokušaj da održi u tim svojim lirskim i deskriptivnim pejzažima jednu konstantu bio je praktično neostvariv, jer se ubrzo pokazalo, da je ponegdje bivao sklon da stvarne slikarske probleme zamjeni anegdotom.

Šteta je, što ova retrospektiva nije kritičnije pripremljena, što nije učinjen uži i stroži izbor izloženih djela, naročito u vezi s onima nastalim u proteklom deceniju. Jedna ovakva retrospektiva iziskivala je pomnije konzultacije i ozbiljniju pripremu. Da su npr. u maloj dvorani izloženi crteži, a naročito oni izvrsni crteži iz partizanskog perioda, bio bi naš uvid u Šestićevo slikarstvo znatno potpuniji i cjelovitiji.

Šestić gotovo trideset godina (od 1932.) nije samostalno izlagao i donekle je njegova krivnja, što je ostao po strani i djelomično nezapažen. Upravo ova retrospektiva pokazala je, da je u našem suvremenom slikarstvu Šestićevo mjesto značajnije od onog što se dosad pretpostavljalo na temelju onih izoliranih eksponata, koji su se tokom proteklog decenija javljali na kolektivnim izložbama. Šestić, kao pjesnik našeg pejzaža nije imao naročito širok raspon, ali će neki njegovi pejzaži, pregnantni i zaokruženi poput lirske pjesme, zadržati antologijsku vrijednost u našoj suvremenoj umjetnosti.

Josip Depolo, Vjesnik, 1.II.1960.
(Uz retrospektivu u Umjetničkom paviljonu)

Slikar rijeke (povodom njegove smrti)

"Ove godine cijelom domovinom sjaje lijepi proljetni dani. Onima na obalama zelene Korane, modre Dobre i sivosrebrne Save, Kupe, Mrežnice i Orljave poslijepodneva nalikuju najsvežijim odlomcima "Poslijepodneva jednog fauna". Koliko ih ima među stotinama i stotinama vedrih kupača, koji na trenutak s tihom melankolijom silaze u rijeku punu sunca - znajući da se nedavno ugasio život najvećeg našeg suvremenog slikara rijeke Ljudevita Branislava Šestića?

Naša književnost nije imala, na žalost, pisca rijeke tipa Guya de Maupassanta, niti je naša muzika imala muzičara tipa Claudea Debussyja. Zahvaljujući Lj. B. Šestiću to se nije dogodilo i s našim slikarstvom. Jedan među rijetkim, ako već ne i jedini među hrvatskim slikarima u posljednjih pedesetak godina, on je u konstituciji svoje umjetničke psihe imao ponajviše ona dva osnovna elementa velikih slikara impresionista, ljubitelja motiva rijeke: naivnost doživljaja i rafinman izraza.

Za Šestićem, za tim vrijednim, upravo izuzetnim slikarom duboko žalimo. Usuđujemo se napisati: u našim odnosima, žalimo za njim kao što je Francuska žalila za svojim slikarima, drugovima Claudia Moneta: za Pissaroom, Renoirom, naročito za Sisleyem.

Šestićevo djetinjstvo jest pejzaž našeg sjevera: golemo nebo i neizmjeran mir na obalama rijeka, u kojima se ogledavaju slike širokih polja i prozirnih šumaraka. Te prve slike njegova djetinjstva kao da su kasnije prešle ne samo u motiv njegovih slika nego su ušle čak i u njegov slikarski izraz: on neće biti samo jedan od najprofijenijih slikara naše rijeke i neba, nego će tok i zračnost njegova kista pretvarati boju u takvu originalnu strukturu kojoj po transkoventnosti i fluidnosti dugo neće biti premca u našem slikarstvu.

Šestić srednjoškolac bio je slikar vode. Slikao je vodenim bojama zagrebačku ulicu i uljenim bojama zagrebačku Savu.

Njegova uljena sličica "Medicinski fakultet" jedan je od rijetkih sačuvanih radova koji sadrži i motivom i izrazom sve ono što će kasnije karakterizirati Šestićevo slikarsku originalnost. U maglenoj daljini, ispod brežuljaka na kojem se crvene krovovi zagrebačkog Medicinskog fakulteta - plavi se savska ravnica - slikaru tako omiljeni kraj. Treba samo vidjeti kako je ta slika naslikana! Slikar je bio mlad, još nije imao ni dvadeset godina, ali potez se uključio u potez takvom kolorističkom sigurnošću da gledalac pomišlja da je to djelo nekog od najboljih naših pejzažista, koji je bliz krugu Račića, Becića i naročito Kraljevića. Osobito frapantno djeluje potez kista u trenucima kad ritmizira planove slika. Rijetko viđen vizualni sluh za slikanje pejzaža!

Odmah treba odati jednu tajnu: ovaj mladi slikar nije bio samo slikar, on je bio i muzičar - jedan od najvećih mlađih virtuoza glasovira. Tu tajnu treba iznijeti da se odmah u početku uoči duboka veza između slikarstva i muzike u Šestićevoj stvaranju. Ta je veza bila u njegovoј ličnosti organski duboka i trajala je do kraja njegova života.

Šestićeva ruka, živeći gotovo pola stoljeća između kista na platnu i

tipke na glasoviru, razvila se u umjetnički instrument neobične fizionomije. Spuštajući se s kista k tipci, ona je u zvukovnu materiju glasovira često unosila drhtaje pikturalne naravi i tako stvarala onu specijalnu akustičku aromu karakterističnu za muzičku atmosferu Debussyjeva impresionizma. Uzdižući se pak iz preljeva klavirske skale na paletu, ona je katkad povukla za sobom ponešto muzičkog fluida u prelijevanje boja.

Šestić se upisao na zagrebačku Akademiju likovnih umjetnosti. Došao je u slikarsku školu Vladimira Becića. Njegov potez što je do tada vrškom treptao u senzibilnom detalju - odjednom se smirio. Veliki naš Minhenac, prijatelj Račića i Kraljevića, bio je konstitucijom svoje umjetničke ličnosti i svojim odgojem potpuna suprotnost Šestiću. U zahvatu široki, u sintezi profinjeni potez - što ga je učio u Velasqueza i Maneta - Becić je nastojao svojim legendarnim temperamentom prenijeti i na svoje učenike. Jedan veliki ženski akt zvan "Ciganka", niz mrtvih priroda i pejzaža - pokazuju kako se Šestić snašao kod Becića. Gledajući akorde boja na tim njegovim slikama, uglavnom temeljene na zemljanoj paleti - površni bi gledalac uza sve divljenje, koje ima naročito prema odnosima okera i ljubičastog - požalio da Šestić umjesto Becića nije bio učitelj neki naš drugi slikar sljedbenik estetike Claudea Moneta. Ne treba žaliti jer Šestić vođen Becićem ne samo da je stvorio nekoliko prvorazrednih slika s osnovom u sintezi tona nego je stekao nešto što su imali gotovo svi veliki francuski impresionisti prije nego su zašli u slikanje morseliranom kompozicijom. Stekao je osjećaj za sintezu - tu silu koja će čuvati jedinstvo njegove slike i onda kad će se uputiti u najtanjaniju i najslobodniju kolorističku analizu na motivima šumaraka raspršenih u inju ili rijeke rasplinute u suncu.

U tom organskom prelazu iz tonske sinteze u kolorističku analizu Šestiću je pomogao i boravak u Parizu. U Louvreu je kopirao Rembrandtova "Čovjeka sa štapom" i Rysdaleov "Grm". Mrko žutilo štapa i tamno zelenilo grančica starih nizozemskih majstora još su mu jednom učvrstili oko prije no što se našao u dvorani impresionista pred razigranim, veselim žutilom Monetovih jedrenjaka i drhtavim, svijetlim zelenilom Sisleyevih živica.

Dvije izložbe, koje je Šestić priredio u to doba u zagrebačkom salonu Ulrich, pokazale su ne samo da je hrvatsko suvremeno slikarstvo dobilo jedan novi talent, koji slika naše rijeke Kupu, Mrežnicu, Koranu i Dobru, sitnu ali duboku vizualnu poeziju naših u travu skrivenih sela i u ruinsko bilje zaraslih gradića, nego su te izložbe pokazale da se javilo oko, svojom likovnom konstitucijom najsličnije oku impresionista. Gledajući potez Šestićeve kista: sitan ali drhtavo živ - kao najčešcu projekciju vizualnog dojma jednog mentaliteta, koji je u svojoj umjetničkoj osnovi rafinirano naivan - čovjek je imao dojam da je hrvatsko slikarstvo doživjelo da u Šestiću ima jednog, ako ne i jedinog, autentičnog slikara koji je najbliži sistemu impresionizma. Šestić je svojim djelovanjem obilato očistio hrvatsku težnju k impresionizmu od svih onih zabluda i krivotvorina kojima ju je opteretio "impresionizam" Vlaha Bukovca i niza drugih tadašnjih "avangardista". Bez duha i oka impresionista, crtajući i dalje akademski - u lošem smislu - oni su samo onako preslikali tehničke oznake impresionističkog izraza na svoje radove

i tobože ih zvali à la Monet!

Lj. Šestić bio je i duhom i okom impresionist. U najboljim trenucima donio je ljepotu hrvatskog impresionizma, i to u svakom elementu slike: i u crtežu i u boji. Njegova retrospektivna izložba, koju je nedavno priredio u zagrebačkom Umjetničkom paviljonu, to je potvrdila.

Povijest hrvatskog modernog slikarstva bilježi u Šestiću rijedak primjer uživjelosti jednog umjetnika u svoj poziv i u prirodu. Crtao je i slikao neprestano: u žarko ljetno podne, u ledeno zimsko jutro. Iz najtežih dana NOB donio je niz crteža i akvarela. U njemu kao da je trajao duh nesretne Slave Raškaj i Matoševe simpatije Ferde Kovačevića. U doba naših likovnih pomodnih besmislica gordo i prkosno tjerao je kult pikturalne blizine prirodi i čovjeku.

Zimus, prikovan uz krevet, s jastuka je morao gledati kako pada snijeg, tako draga izlika za pikturalno debisiranje. Ležao je u pidžami, mrkosivo i bijelo prugastoj, kao slomljena pokupska roda ili kao skršeni savski ždral. Kist mu se sušio, boje stvrđnule. Nestajalo je zelenilo iz manšeta hlača koje mu se ljeti obično očičkalo tamo negdje u vrevi trava oko Ivanje rijeke. Kažu, da je plakao kao dijete na prozoru kad je ugledao u bolničkom vrtu inje, a nije ga više mogao slikati...

Što je značio Ljudevit B. Šestić za hrvatsko moderno slikarstvo znamo danas, a sutra ćemo znati još više. Za sada je dovoljno reći: umro je zaista veliki slikar."

Matko Peić
Telegram, 14.IX.1962.

Posljednji impresionista u Hrvatskoj - Ljudevit Šestić

Karlovac i neposredna okolina grada, rijeke Kupa, Dobra, Mrežnica i Korana sa svojim slikovitim obalama, blagim gusto obraslim padinama i specifičnom bojom vode pružale su nebrojene mogućnosti za likovno izražavanje najizrazitijem predstavniku impresionističkog slikarstva u Hrvatskoj. Iako se taj impresionizam kod nas javlja sa zakašnjenjem od gotovo četvrt stoljeća, likovna vrijednost i svježina ostvarenih djela još i danas oduševljava i starije i mlađe generacije ljubitelja likovne umjetnosti.

Najizrazitiji predstavnici impresionističkog likovnog izraza javljaju se u Francuskoj u posljednjem deceniju 19. stoljeća, a najvrednija ostvarenja nastaju u prvom desetljeću dvadesetog stoljeća. Impresionističke tendencije javljaju se i u slikarstvu i u muzici već i daleko ranije kao izolirani i sporadični pokušaji da se u umjetničkom izražavanju dade adekvatan odraz vremena.

Impresionističko slikarstvo usmjерeno u prvom redu na vizualno, momentalno i slučajno novim skalama čistih pastelnih boja realizira na platnima autorove dojmove-igre svjetla i sjena, koje veoma često postojeće realne oblike pretvaraju gotovo u vizije. Tehnički postupak razlikuje se u mnogome od svih ranije upotrebljavanih - boja se nanosi na platno u sitnim mrljama ili criticama, koje postavljene jedna do druge omogućuju gledaocu iz odredene udaljenosti doživljavanje i proživljavanje zabilježenog. Svi impresionisti uklonili su iz svojih paleta većinu zemljanih i neutralnih boja, a u potpunosti su eliminirali crnu boju. Impresionizam s jedne strane dovodi do obogaćenja i proširenja slikarske vizije,

a s druge strane svojim analitičkim postupkom rastvara u pojedinim slučajevima i do potpunosti sve realne oblike.

Ljudevit Šestić, rođen u Đakovu 1900. krenuo je, nakon završene Akademije likovnih umjetnika u Zagrebu u razredu Vladimira Becića, u Pariz gdje je u potpunosti prihvatio ranije iznesen način likovnog impresionističkog izražavanja. Usprkos svih kasnijih suvremenijih smjerova u likovnoj umjetnosti Šestić sve do svojih posljednjih radova ostaje vjeran impresionističkom načinu likovnog izraza i upravo u toj postojanosti i jest dio njegovih kvaliteta. Nevjerojatno marljiv sve do svojih posljednjih dana života, Šestić je u svom šezdesetgodišnjem životu realizirao velik broj platna jedinstvene ljepote, ljupkosti i topline.

Boravak u Mostaru u manjem opsegu, a boravak u Karlovcu u potpunosti nesumnjivo su najkvalitetnija stvaralačka razdoblja ovog našeg impresioniste. Šestić u Karlovcu boravi od 1933. do

1941. gdje djeluje kao profesor crtanja u karlovačkoj gimnaziji. Brojni Šestićevi radovi koji se i danas nalaze u kućama naših sugrađana očito govore o mjestu i razumijevanju kojeg su Karlovčani pokazivali za autorove realizacije. Ratne strahote i trenutačni lirske doživljaj, kojima je Šestić svjedok u vrijeme svog sudjelovanja u narodnooslobodilačkoj borbi, ostali su nam zabilježeni u brojnim sačuvanim crtežima.

Ivana Vrbanić, Karlovački tjednik,
28.4.1966.

Šestić s prijateljima

Šestić se predao slikanju hrvatskog pejzaža, prepustajući se svojim raspoloženjima, svojim lirskim osjećajnim stanjima, koja su ga ispunjavala u dodiru s tim pejzažem. Šestić je slikao taj predio s radošću u duši, primajući u sebe njegovu pojavu onako, kako se pejzaž pokazao u sjaju vedrog dana, u sunčanom osvjetljenju ili u zasjenjenosti oblačnih neba ili u trenucima zatišja kada sve miruje kao u snu. Bili su to jednostavni motivi koji su ga inspirirali, često samo neki detalji, poneki inserti iz svakodnevne zbilje pejzaža, ali u opservaciji ovog slikara oni su počeli da se rascvjetavaju, da se njihov oblik prozračava i dobije tanano, lelujavo tkivo proljetnih strujanja.

Sagradio je on svoje pejzaže iz jednostavnih sitnih mrlja boja, slagao ih u nizove i tkao u tkiva, koja su počela odjednom živjeti svojim ritmom i svojom ustalasalošću. Kada gledamo te slike osjećamo da iz tih tkiva prostrujava zrak i svjetlost, koji predio iz svojih realističkih osnova dižu do stanja poetizacije. Nisu to uljepšani pejzaži, njihova realna podloga, njihova topografska vjernost je očigledna, njihova stvarnost nije narušena. Postoji tek jedan pristup, jedna metoda slikanja, jedan rukopis, hod kista po površini, koji taj objektivni poredak stvari oplemenjuje, koji naturalizmu oblika daje meku, zračnu, gotovo bismo rekli spiritualnu strukturu.

Pejzaž koji Šestić slika nije ostao samo u oku, nije njegov optički odsjaj, pejzaž taj prošao je kroz neke zone duše, kroz neke oblasti autorovog osjećajnog života i ponio aromu tih emocionalnih stanja. Od tamo izvire njihova lirska nota, često elegično intonirana, u svijetlom koloritu, u širokoj skali bjelina, od kojih su neke boje razrijedene do nevjerojatnog suptiliteta. Da li je to paleta Sisleya ili Moneta nije ovdje relevantan faktor, jer Šestić se nije smatrao pronalazačem, niti je imao takvih ambicija. On nije skrivao svoje afinitete, jer je slikao svoje pejzaže za sebe, dajući sebe u njima.

Šestića ćete uvijek prepoznati. Bilo gdje se nalazio. Često ga nalazite u antikvarijatima, ali među brojnim slikama i predmetima u takvom ambijentu Šestić blista svojom svježinom, svojom bjelinom, svojom dušom. I uvijek ćete se pogledom vratiti na njegove slike, na njegove skromne pejzaže, koji zrače čistoćom pogleda i ljepotom boja.

Otto Schweitzer, 1967.

...riječ je o slikaru koji je živio s prirodom i koji je slikao prirodu, sredstvima kojih se bio domogao i zadovoljio se njima, a kako kaže Matko Peić: "Imao je samo jedan kist... jer pravi slikar mora izvući sve nijanse iz njega..."

Rodio se Ljudevit Branislav Šestić u Đakovu 1900. godine, a umro je 1962. Selio se sa svojom obitelji tokom cijelog djetinjstva, crtajući posvuda. Jedna "Zima" sačuvana je čak iz 1913., a jedan akvarel, "Ilica", sačuvan je iz 1916. Prve prave, ali još uvijek predškolske slike začuđuju svojom zrelošću; to su "Medicinski fakultet" (1918) i "S Pantovčaka" (1919). Kao da mladi Šestić nastavlja na Miroslava Kraljevića. Od 1921. do 1925. na Akademiji, njegov idol u krajoliku, Ferdo Kovačević, poučavao ga je u crtanju glave, a kod Vladimira Becića učio je, naravno, konstruirati volumen. Tada je nastala "Ciganka" (1925), sva u formi i u tonu. S njom je zaslužio stipendiju za Pariz.

Proveo je u Parizu 1926. godine samo nekoliko mjeseci, a neobično je što je u domovini (nalazimo ga 1927. u Požegi na gimnaziji) nastavio slikati krajolike u Kraljevićevu kraju Becićevim volumenima ("Snijeg na oranici") - i izložio je taj svoj rani period u Zagrebu kod Ulricha 1929. To je izložba koju su zabilježile dvije kritike: Jerolima Mišea, veoma kritička, i ona Ljube Babića, veoma dobronomjerna.

Grgo Gamulin,
Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, knjiga
četvrta, 1997.

"Slikar Ljudevit Branko Šestić služio je kao nastavnik na srednjim školama. U nekoliko naših malih gradova, među ostalim i u Karlovcu, gradiću na četiri rijeke, s dva zvonika i redom jablana koji se vide izdaleka.

Tada, zelenilo se spuštalo do samog središta. Vrtovi su bili usred grada. U kasno ljeto žutjela se promenada, a maglena šetališta primala su usamljenike.

Sjećam se: stajao sam na podiju učionice kraj prozora i, udarajući malim ravnalom o dasku stola, zamišljeno gledao u ranu jesen, dok su đaci u općem metežu proljevali vodene boje.

Vidim ga kako ulazi krupnim koracima u zgradu gimnazije probijajući se kroz mnoštvo učenika koji čekaju da se otvore vrata škole; s torbama, s knjigama pod rukom u izlizanoj i prašnoj odjeći. Dug put, koji je od Kolodvorske ulice do Rakovca trebalo prevaliti u mjestu s tek jednom asfaltiranom ulicom, za kišnih dana ogledao se na njegovu zablaćenu kaputu.

U ljetne večeri mogla se čuti iz nekog gradanskog stana glazba Bacha, Couperina, Debussyja, koju je izvodila na klaviru Šestićevo ruka. Noćni šetači zastali bi slušajući.

U nekom vrtu, na rubu grada, u snijegu, na poplavljениm livadama, stajao je visok i nepomičan. Ili je slikao prizor koji se našao pred njim, često bez stalka, na komadu platna prebačenim preko ruke. Imao je u Karlovcu dvije izložbe. Jednu u "magistratu" na koju nas je doveo, učenike prvih razreda gimnazije. Ove izložbe nisu bile nigdje zabilježene, nisu imale ni kataloga, ni predgovora, ni reprodukcija.

Malo je likova u njegovu djelu, kod njega nema mrtvih priroda. Dvije magične i tajanstvene slike: "Predgrađe" i "Pejzaž" (reproducirane u katalozima zagrebačkih umjetnika 1935. i 1936. godine); jesu li izgubljene? Njihovi opći i jedva odredivi naslovi govore o Šestićevu nagnuću, pejzažu. Pastozni, gusti i teški namazi boje ne postoje u njegovu slikarstvu. Boja kao da je otrta na jedva grundiraniu platnu. Potezi se ne dodiruju, rastavljeni su. Između njih, bjelina pozadine treperi kao zrak.

Slikar Ljudevit Šestić gledao je jednostavno, dajući s nekoliko suzdržanih poteza neuhvatljivu raznolikost prirode. Ona se otkrivala njegovu duhu i osjećajima. Njegov je slikarski put bio bez ponižavajućih konvencija, bez prenemaganja. Te slike ne kriju potajnu neiskrenost, one su nijemo protivljenje vremenu i društvenim iskušenjima.

Do rata, on je bio slikar iz provincije koji šalje svoje slike u

Zagreb, a one ne nalaze mjesta među ogromnim platnima patetičnog sadržaja.

Kada je, u žestokom prodoru, apstraktna slika skinula sa zidova naših izložbenih prostora posljednje platno naslikano po receptima socijalističkog realizma, Šestić je imao pred sobom još pet godina života. Viđao sam ga na trgu ispred Kazališta, s Karлом Mijićem. Zapazio sam njegovo tjeskobno oko koje je gledalo kroz staklo kavane.

Ljeti 1962, u novinama: jedno suzdržano i suhoparno saopćenje o njegovoj smrti. Nekoliko ljudi na sprovodu.

Postoji izuzetni Šestić o kojem piše Ljubo Babić 1929. godine. Zatim njegova djela, nastala u teškom poslijeratnom razdoblju, u vremenu siromaštva i brutalnosti. Napokon patvorine, falsifikati. Nema njegove monografije, ne zna se za mnoga njegova djela. Nitko nije vodio brigu, ulazio u trag onih slika koje su u životnim teškoćama prodavali ljudi za mali novac, za doktora, za bolnicu."

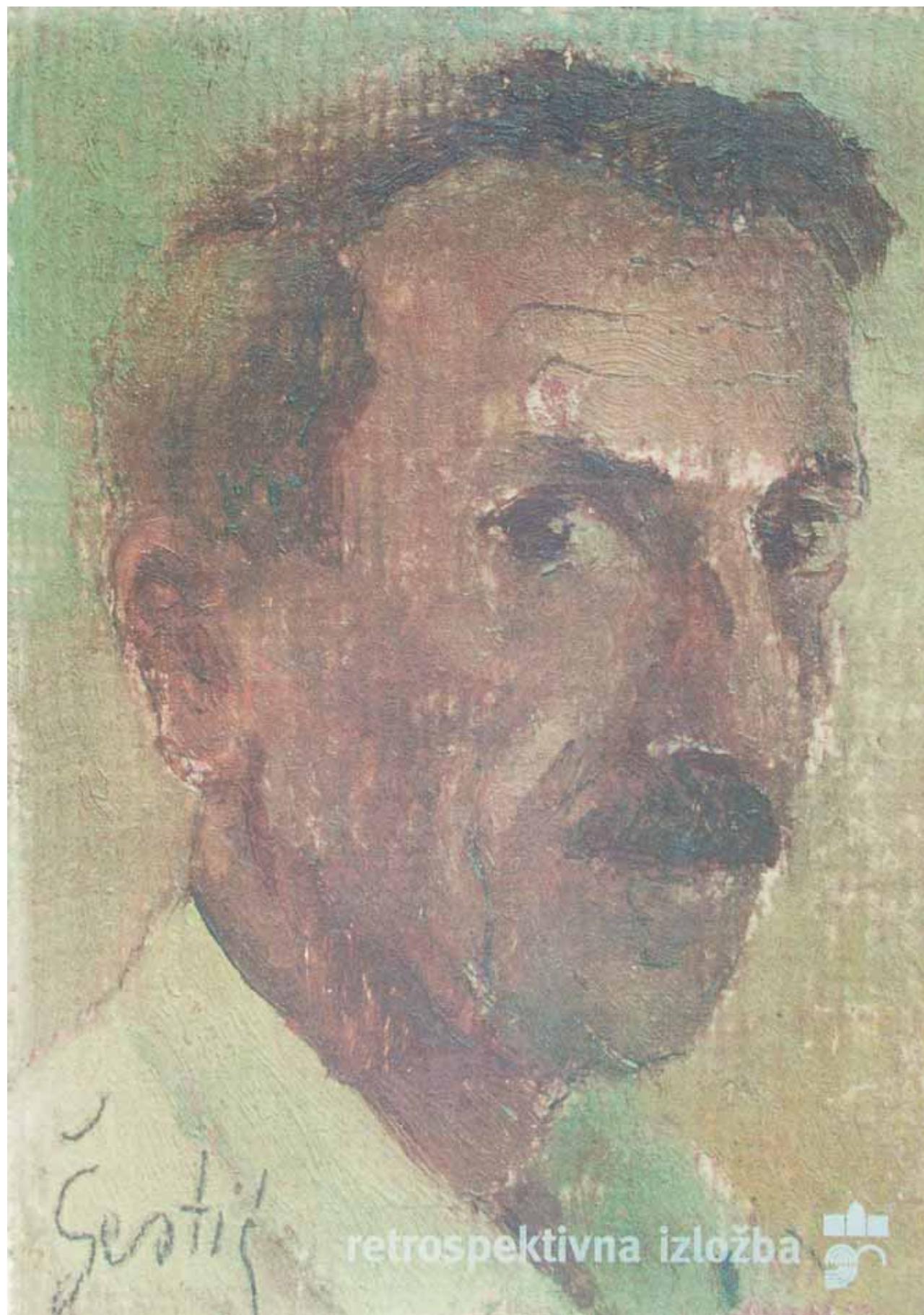
Josip Vaništa, 2005.

"Ljudevita Šestića sam upoznao 1942. godina u Topuskom gdje su se skupljali umjetnici, slikari, muzičari, arhitekti. Bio je to kao neki politički i umjetnički centar. Tamo su Murtić i Prica tiskali grafičku mapu na poemu *Jama Ivana Gorana Kovačića*.

U to vrijeme u Topuskom su boravili Randolph Churchill, Krbek - gradonačelnik grada Zagreba, i mnoge druge značajne ličnosti kulturnog i političkog života.

Šestić i ja smo stanovali u Topuskom zajedno. Bio je vrlo povučen čovjek, obrazovan, naročito muzički - odlično je svirao glasovir. Kao slikar radio je kao profesor crtanja na Gimnaziji u Karlovcu. Bio je vrlo suptilan slikar. Jedan mali blok je imao uvijek uza se. Kad je crtao držao ga je na lijevom koljenu i tako je stajao samo na jednoj nozi. Njegovi crteži iz rata su vrlo poznati. Veliki slikar Stojan Aralica imao je visoko mišljenje o slikarstvu Ljudevita Šestića."

Nikola Reiser, 2005.

Naslovica kataloga retrospektivne izložbe Ljudevita Šestića u Umjetničkom paviljonu, Zagreb i Galeriji Vjekoslav Karas, Karlovac, 2001. godine. Autor izložbe je Nikola Albaneže.

“Šestić spada u onu grupu ljudi koju sam uvijek volio i cijenio. Bio je obrazovan čovjek, vrlo drag i duhovit, svirao je izvrsno klavir, a osim toga bio je izuzetan slikar. Ti njegovi savski pejzaži koje je zaista doživljavao veličanstveno, i s punim srcem i s profinjenosću koja je danas vrlo rijetka. Ja sam ga volio i cijenio.

Bio sam puno mlađi, klinac za njega, no on je bio vrlo pristupačan, dobar čovjek koji je dolazio u kontakt sa svima otvoreno i sa srcem. Bio je skroman i to je bila njegova velika vrlina. Trajao je u svom životu i slikao onako kako je volio i to je bila i njegova i naša velika sreća jer takvog čovjeka imati među nama je bilo vrlo ugodno i lijepo.

Svaki čovjek ima pravo živjeti onako kako misli i ako je u tome nalazio sreću i zadovoljstvo ne postoji nikakav razlog zašto bi mijenjao svoj način gledanja, slikanja i razmišljanja. Ako je Šestić osjećao svijet oko sebe onakav kakav jest i tako ga stvarao novoga na svojoj slici, divim mu se i vjerujem u njega. Autentičan i dosljedan do kraja. Slike su mu dobre i dosljedne.

Šestić kao i Babić, Becić, Miše, Šulentić ... bili su dosljedni slikari, njihov rukopis je vidljiv, prepoznatljiv, njihov.”

Ljubo Škrnjug, 2005.

“Treba čestitati obitelji Henc što se odlučila Zagrebu prikazati jednog odličnog majstora Ljudevita Šestića.

Nisam ga poznavao jako dobro, no mogu reći da je bio vrlo simpatičan, drag čovjek, vrlo marljiv u likovnom smislu, sudjelovali smo na mnogim zajedničkim izložbama.

Nikada nisam video niti jednu njegovu tamnu sliku, uvijek su bile u vedrim, radosnim bojama. Svaka slika puna je radosti, svjetla. Poznato mi je da je u vrlo oskudnim okolnostima stvarao svoje slikarstvo. Slikao je u prirodi, na koljenima odmotavajući platno koje je sukcesivno slikao.

Ljudi su njegove slike voljeli, a vole ih i danas bio je i kod kolega uvažavan, možda ne koliko je zaslужio. Njegovo slikarstvo je meni vrlo drago i smatram ga iznimno vrijednim za hrvatsko slikarstvo.”

Mladen Veža, 2005.

Šestićeva kćer Branka na otvorenju Vežine izložbe u Galeriji Mona Lisa, 2005.

Intervju sa Šestićem

Ukratko - nisam mogao razgovarati u njegovom umjetničkom atelijeru, jer ga - nema. Istrgnut iz sredine, gdje mu je mjesto, bačen na lutanja našom pokrajinom nakon povratka s izleta u bujan i neiscrpriv umjetnički vrtlog Pariza, izložen svim tegobama pokrajinskoga mrtvila života i duha, gdje nije mogao bljesnuti njegov talent - Šestić živi bez atelijera. Razgovarao sam ovako - u času njegova slučajnoga kratkog boravka u Zagrebu...

... Koliko li životne i stvaralačke snage. Nije ga zahirilo mrvilo prašine, blata, sredine, gdje nije imao druga u naziranjima, pa čak ni za svakidašnji razgovor, koji vodi u dvore umjetničke duše, ne nije. Pun je poleta, a njegovi pogledi, želje, nastojanja i rad, vode ga, drže...on se ne da.

Stvara, skromno i tiho, povučeno. Malo, premalo, o njemu znade javnost, ne samo ona šira, već i umjetnički krugovi.

PORTRET SLIKARA BRANKA ŠESTIĆA

Staze njegova teškog života, kojem nije bježao, nego ga primao muževno, ostavile su na obrazima brazde duboke, ali vedro oko puno je mladenačke svježine.

Zahvaljujući slučaju, jer sada časovito živi u Karlovcu, sastali smo se nakon toliko vremena. Razgovor s njime upotpunit će galeriju naših umjetnika, koju donosimo.

Skroman do krajnosti, ne navikao običajima onih, osobito mladih i još ne izgrađenih slikara, koji vješto guraju svoje ime i čine ga zaslužnjim, nego li su to svojim radom zaslužili, teško govori o sebi...

Time bi bilo rečeno bar nešto o slikaru Branku Šestiću, dok njegova djela govore mnogo više...

Nije svakidašnja i ustaljena putanja njegova života. Nakon svršenog studija, na zagrebačkoj Umjetničkoj akademiji polazi u Pariz, odatle ravno - u našu pokrajinu. Svuda ga je. Prebacuju ga kao nastavnika, jer ne sagiba šiju pred protuhrvatskim nastojanjima, i trgaju od žarišta umjetničkog zbivanja hrvatskog naroda - Zagreba.

Zadnje mu je područje Bosna i Hercegovina, gdje nalazi bogato polje rada. Sada čeka sam sebe, da prihvati kist i boje, da progovori još jače i snažnije.

Prvi utjecaji u mom radu, bili su plod studija na našoj Akademiji, kao i utjecaj naših domaćih velikih majstora.

Što vam je dao Pariz?

Dao mi je nešto posve drugo, nego što sam video ovdje. Tamo može svaki slikar naći sve. To je riznica, gdje se slikar može dalje razvijati u onom smjeru, kojem tendira. Tamo sam našao čisto slikarstvo. Pohadajući redovito izložbe i prateći rad suvremenih slikara, osjetio sam jaki individualizam. Najviše me zagrijao veliki Claude Monet, a i drugi. Studij klasicizma u slikarstvu prošao sam kopirajući stare majstore u galeriji Louvre.

Što ste radili u Parizu?

Kao i ostali moji drugovi, nisam se upisao u redovitu školu, jer bi to značilo ponavljati ono, što smo prošli u Zagrebu, gdje smo imali odlične uzore u Babiću, Beciću i drugima. Naš rad razvijao se posve samostalno u slobodnim školama. Na poznatim izložbama proljetnih i jesenskih salona nalaze se predstavnici slikarstva svih naroda. Tu smo nalazili najbolje mjerilo međunarodnog slikarstva.

ZADNJI ČASOVI PLANČIĆA

Nezaboravna mi je uspomena na snažnog talentiranog Plančića, s kojim sam se svakog dana susretao. Bolni njegov svršetak ne mogu zaboraviti... On je postigao u Parizu zavidan uspjeh.

... Jednog dana dogovorili smo se, da će doći k njemu, da mu pomognem "grundirati" platno. Za vrijeme posla nenadano mu je pozlilo i ... otišao je u bolnicu, odakle se više nije vratio. Razorna boljetica raskidala je tijelo u kojem je živio tako velik slikarski talent - i... S Paračem posjećivao sam ga redovito u bolnici... I jednog dana bio je to naš zadnji razgovor s njime, tijelo je klonulo, dub se borio, ali je morao podleći...

... Čudno, još i danas lebdi mi pred očima: leži mrtav... položiše ga na sure daske, omotaše u ponjavu - tako to čine u bolnicama u Parizu - i odvedoše ga na groblje, gdje ga položiše u ljes.

To je bio zadnji oproštaj s Plančićem, koji je u Parizu imao sjajnih uspjeha. Tako mlad i nestade...

U kojem slikarskom pravcu nalazite sebe?

U čisto kolorističkom impresionizmu. Moji radovi prije Pariza bili su plod studija i nauke u našoj Akademiji, prema onom što sam kod kuće video od naših slikara, prema reprodukcijama, što smo svi akademičari kod kuće prolazili.

SLIKARSKI PUT PARIZ - BOSNA

... Pred nama su njegovi zadnji radovi iz Bosne i Hercegovine. Oživio je Mostar, napuštene džamije, mrvilo uskih, nepravilnih ulica, punih neravnih kamenja, šarolikost pitomih i divljih krajolika, bujnost mekih boja, sjena, zelenila i života tog kraja. On zamišljeno u njih gleda, glava mu prati pokrete ruku i govoreći o svakoj pojedinoj slici, dočarava nam poznati život tog kraja... To je moguće razlog, da iznenada pravi skok Pariz - Bosna:

Ja sam u Bosni našao najbolje tlo za svoj način rada, što se tiče intenziteta u bojama. Bosna i Hercegovina, osobito su me oduševile svojim prirodnim ljepotama. Sve slobodno vrijeme iskoristio sam potpuno za svoj rad. Želja mi je da taj rad nastavim osobito u kraju Konjic - Počitelj na Neretvi.

Stvari koje sam tu radio nisu bile određene, nisu bile čisto na liniji, za kojom sam išao i za kojom i dalje idem. Dok se čovjek otrgne od prijašnjih utjecaja mora proći dulje vrijeme.

Kako doživljavate prirodu i čovjeka i to prenosite na platno?

Prirodu i čovjeka mora umjetnik gledati kroz leću svog individualnog gledanja i naziranja. Jer nije dosta samo vidjeti. Umjetnik mora biti aktivni promatrač čovjeka, njegova života i prirode pred sobom. Čovjek, koji nije općenito umjetnik ili slikar gleda okolinu oko sebe pasivno.

U čemu nalazite svoj pravi slikarski izraz?

Uglavnom nalazim svoj izraz u pejzažu, premda radim i na drugim područjima slikarstva.

ŽIVOT SLIKARA U POKRAJINI

Kako sada živite i radite?

Sada povremeno boravim u Karlovcu, a gdje ću biti sutra ili prekosutra to ne znam, jer - da ne govorim o prilikama u kojima živim - tjera me uvijek neki nagon, da nekuda odem...

... Njegov je glas zadobio čudan prizvuk...

Kakav je život slikara u pokrajini?

Mnogi su u pokrajini zabirili i zapustili se, predali se samo nastavničkom radu. Ima slučajeva, genijalnih slučajeva za koje nitko ni ne zna. Ne želim nabrajati njihova imena, za koja sigurno znam da bi danas bili daleko nad poznatim mlađim slikarima. Oni se nisu manifestirali ni na jednoj izložbi.

Vi ste zagrebačko dijete i đak. Kako ste se našli u pokrajini?

Ja sam bio maknut 1933. iz Zagreba. Svake sam godine tražio da me vrate u Zagreb, ali to nije uspjelo. Da sam živio i radio u Zagrebu postigao bib - u to sam uvjeren - daleko veće uspjehe u radu, nego što ih imam, a pogotovo da nisam bio ovisan o nastavničkoj službi, koja mi je oduzela mnogo vremena.

Ja sam se u pokrajini uvukao u svoj individualni život, u sebe. Svaki slobodni čas bio sam zaokupljen mislima na svoj rad.

Boravak u pokrajini daje i pozitivne rezultate?

Da, ali samo onda, ako idemo u pokrajinu vlastitom pobudom.

IZBOR I OBRADA MOTIVA

Kako izabirete motiv i kako ga obrađujete? Dolazi li on sam?

To je tajna, koje ste se škakljivo dotakli. Ona je problem i za same umjetnike. Ne radi se o motivu i izboru ili izvoru motiva, niti se može kazati, da je to važno, ali se radi o tome, kako će slikar dobiti život na samom platnu. Ima izvjesnih načela i formula, koje slikar uči na akademiji i kojih se može držati, ali on se može od njih i oslobođiti. Često puta može slikaru ispasti jedan motiv na slici neočekivano dobro, bez obzira na motiv koji slikara moguće i nije oduševio, bolje nego li ga je očekivao. Mnogo ovisi o dispoziciji rada i samog gledanja na rad. Važan je zadatak sam problem koji slikar postavlja i na koji će ga način riješiti. U tome slikar mora biti dosljedan, jer inače gubi kontinuitet same stvari.

Vidite - pokazujući na jednu sliku - kod ove slike, od prve do zadnje mrlje ostalo je sve u jednoj vezi. Nema invencije bez eksperimentiranja.

Kakav račun polažete sami sebi?

Vidim da publika drži do mene više, nego ja sam. Htio bib dati još više. Sa dosadašnjim radom nisam zadovoljan. Znači da tendencije ima više, nego li sam pokazao.

U čemu još niste zadovoljni?

U mnogo čemu. Naime, posljedica svega toga, jesu izgubljene godine. Da sam imao onaj komfor, koji je slikaru za stvaranje bio potreban, a i sredstva, imao bib veće uspjehe. Slikar ne bi smio biti istrgnut iz koncepcije svog rada i slikarskog ambijenta i života.

ZA RAD TREBA VEDRINE, ONA STVARA ODUŠEVLJENJE

Da - pogled mu je zapeo na jednoj slici i kao da govori sam sebi, kao da u par riječi izgovara priču svog cijelog života - raspoloženje je veoma važna stvar kod stvaranja. Ne može se u jednom apatičnom stanju ništa napraviti. Letargično stanje može se u čovjeku provlačiti, ali za rad treba vedrine, jer bez vedrine nema ni oduševljenja...

Sjećam se vaših prijašnjih radova. Zašto ste zapustili akvarel?

Zato, jer vidim, da se u uljenoj tehnici može dalje ići, nego akvareлом. Akvarelu mogu mnogo zabvaliti i kanim se možda i vratiti na akvarel. Po svojoj mnogostranosti ulje imade mnogo šire područje rada.

U vašim prijašnjim i današnjim radovima ima mnogo nepodudaranja?

Jest. Razlog tome leži u naziranjima. Prije sam potpuno izbacio ton i formu, dočim za sadašnje radove mogu reći, da su divizionistički, način rješavanja motiva u mogućnosti maksimuma svijetle palete i tretiranja čistom bojom, što nema nikakve veze sa tonom, a forma može ovdje samo da bude na izvjesnu štetu toga.

Zbog čega?

Uglavnom smatram, da su u slikarstvu i ton i forma i prostor na štetu slikanja čistom bojom.

Znači, čista boja vam je slikarski ideal?

Za sada kod mene jest, a kako će dalje biti to ne znam. Ne znam, da li ću poći putem tona. To ne mogu znati, iako mi je ton dobro ležao kad sam ga njegovao u mom prijašnjem radu. Sklonost za boju, ta mi je prirođena.

NASTUP NIJE TAKO JEDNOSTAVNA STVAR

Jeste li priredili koju izložbu s bosanskim radovima?

U Mostaru, i to samostalnu izložbu. Doživio sam uspjeh, koji nisam očekivao. S istim radovima reprezentirao sam se u Zagrebu, u starom paviljonu, gdje sam imao dobar uspjeh.

Šestićeva retrospektiva u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, 2001.

Kanite li uskoro prirediti izložbu u Zagrebu?
Za sada nemam namjere istupiti pred javnost.

Zašto?

Želim postići veće uspjehe po vlastitom sudu, koji bi mene osobno zadovoljili. Mislim u prvom redu na moralnu manifestaciju i to je razlog zašto tako rijetko nastupam i zašto tako dugo nisam izlagao. Nastup nije tako jednostavna stvar. Na izložbu treba donijeti kompleks radova, koji će dati kvalitetu ne samo za javnost, nego za drugove, mene i kritičare. Prilike u kojima sam živio nisu mi dozvoljavale da izlažem ni onoliko, koliko sam htio. Eto, ovaj vaš članak, neka bude izložba mojih novih radova...

Naš je razgovor završen, a on dalje ode stazom svog života, koja je ispunjena jednim ciljem: slikati...

Rudolf Balaš, Hrvatski narod, 5.IX.1943.

Izložbe, samostalne i skupne:

Izložba slike Lj. B. Šestić,
Zagreb, I.1929.

Jugoslavensko kiparstvo i slikarstvo,
London, IV.-V.1930.

Izložba slike Lj. B. Šestića,
Zagreb, Salon Ulrich, 21.-31.V.1932.

I. izložba zagrebačkih umjetnika,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 10.V.-17.VI.1934.

Umjetnička izložba,
Karlovac, X.1934.

II. izložba zagrebačkih umjetnika,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 1.-31.V.1935.

III. izložba zagrebačkih umjetnika,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 17.V.-17.VI.1936.

Izložba članova grupe zagrebačkih umjetnika (V. Gecan, L. Junek,
Lj. Šestić, F. Šimunović, M. Tartaglia),
Zagreb, Umjetnički paviljon, 2.-31.V.1937.

Pola vijeka hrvatske umjetnosti,
Zagreb, Dom likovnih umjetnika kralja Petra I,
18.XII.1938.-31.I.1939.

XIV. izložba hrvatskih umjetnika,
Zagreb, Dom likovnih umjetnosti, 21.X.-25.XI.1939.

I. godišnja izložba hrvatskih umjetnika,
Zagreb, Dom likovnih umjetnosti, 19.V.-22.VI.1940.

II. izložba hrvatskih umjetnika u NDH,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 22.XI.-13.XII.1942.

Austellung kroatischer Kunst,
Berlin, I.-II.1943.

Austellung kroatischer Kunst,
Wien, IV.-V.1943.

III. izložba hrvatskih umjetnika u NDH,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 10-31.X.1943.

IV. izložba hrvatskih umjetnika u NDH,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 17.VI.-14.VII.1944.

Izložba umjetnika partizana,
Split, XII.1944.-I.1945.

Izložba umjetnika partizana,
Dubrovnik, II.1945.

Izložba umjetnika partizana,
Šibenik, II.1945.

Izložba umjetnika partizana,
Zadar, III.-IV.1945.

Izložba umjetnika partizana,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 20.VI.-25.VII.1945.

Izložba umjetnika partizana,
Rijeka,VIII.1945.

Izložba umjetnika partizana Hrvatske,
Ljubljana, VII.-IX.1945.

Izložba slavenske grafike,
Prag, 1946.

Slikarstvo i vajarstvo naroda Jugoslavije 19. i 20. st., Beograd,
Narodni muzej, 29.IX.-29.X.1946.

I. izložba ULUH-a,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 15.-30.XII.1946.

Slikarstvo i kiparstvo naroda Jugoslavije 19. i 20. st., Zagreb,
Moderna galerija i Umjetnički paviljon, 5.I.-10.II.1947.

Slikarstvo i vajarstvo naroda Jugoslavije 19. i 20. st., Ljubljana,
Narodna galerija, III.-IV.1947.

II. izložba ULUH-a,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 2.-22.VI.1947.

Slikarstvo i vajarstvo naroda Jugoslavije 19. i 20. st., Moskva,
Puškinov muzej, 12.VI.-7.VII.1947.

Slikarstvo i vajarstvo naroda Jugoslavije 19. i 20. st., Lenjingrad,
Ermitaž, VII.-VIII.1947.

Slikarstvo i vajarstvo naroda Jugoslavije 19. i 20. st., Bratislava,
XI.-XII.1947.

III. izložba ULUH-a,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 10.XII.1947.-10.I.1948.

Slikarstvo i vajarstvo naroda Jugoslavije 19. i 20. st.,
Prag, Manes, 15.I.-15.II.1948.

Umjetnost naroda Jugoslavije XIX. i XX. st.,
Varšava, Narodni muzej, i Krakov, III.1948.

Izložba grafike,
Zagreb, 1948.

IV. izložba ULUH-a,
Zagreb, Okrugli paviljon, 21.XI.-21.XII.1948.

Izložba likovnih radova iz NOB,
Zagreb, VII.-VIII.1949.

Izložba "Petorice" (V: Filakovac, D. Kokotović, Z. Lukinović, K.
Mijić, Lj. Šestić),
Zagreb, Salon Likum, 9.-25.I.1950.

Izložba ULUH-a povodom Dubrovačkog festivala,
Dubrovnik, 8.-21.IX.1950.

Izložba ULUH-a u čast izbora za Sabor NRH,
Osijek, 5.-14.XI.1950.

VI. izložba ULUH-a,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 29.XI.-29.XII.1950.

I. izložba članova zadruge LIKUM,
Zagreb, Salon LIKUM, 27.XII.1950.-10.I.1951.

Izložba ULUH-a,
Rijeka, Korzo, 14.-28.III.1951.

Likovne bilješke, izložba ULUH-LIKUM,
Zagreb, V.1951.

Izložba likovnih umjetnika Hrvatske,
Opatija, IX.1951.

- I. savezna izložba likovnih umjetnika FNRJ o 100-oj godišnjici smrti P. P.Njegoša,
Cetinje, 25.VIII.-15.IX.1951.
- Izložba LIKUM-a za vrijeme Velesajma,
Zagreb, IX.-X.1951.
- Slike, kipovi, grafika,
Zagreb, Salon ULUH, 21.X.-10.XI.1951.
- II. savezna izložba likovnih umjetnika FNRJ o 100-oj godišnjici smrti P. P. Njegoša,
Sarajevo, Vijećnica, 18.XI.-10.XII.1951.
- Motivi s našeg mora,
Zagreb, 30.VIII.-30.IX.1952.
- Izložba LIKUM-a,
Sisak, Kazalište;
Caprag, Željezara, II.-III.1953.
- Izložba LIKUM-a,
Zagreb, tvornica Rade Končar, III.-IV.1953.
- Izložba LIKUM-a,
Slavonski Brod, V.1953.
- Izložba LIKUM-a,
Zagreb, u ZET-u, V.1953.
- Izložba LIKUM-a,
Pula, VI.-VII.1953.
- Izložba ULUH-a,
Split, IX.1953.
- Revijalna izložba LIKUM-a,
Subotica, X.-XI.1953.
- Izložba LIKUM-a,
Zagreb, u Trgovačkoj komori, XI.1953.
- Izložba LIKUM-a,
Nova Gradiška, I.1954.
- Izložba LIKUM-a,
Požega, II.1954.
- Izložba djela Moderne galerije Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti,
Zadar/Zagreb, VII.-VIII.1954.
- Izložba crteža i grafike NOB,
Zagreb, X.-XI.1955.
- Pokretna izložba LIKUM-a za Narodnu banku,
Zagreb, XI.1955.
- XI. izložba ULUH-a u čast Dana Republike,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 29.XI.-25.XII.1955.
- Otkupni salon LIKUM-a,
Zagreb, Salon LIKUM, 1.-31.XII.1955.
- Prva izložba Gradske galerije suvremene umjetnosti, Zagreb, VI.-XII.1955.
- Izložba ULUH-a u čast 15. godišnjice bitke na Sutjesci, Zagreb,
Umjetnički paviljon, 26.VII.-10.VIII.1958.
- Ljudevit Šestić - izložba slika,
Karlovac, XI.1958.
- Pet godina otkupa Gradske galerije suvremene umjetnosti,
Zagreb, VII.-IX.1959.
- NOB u hrvatskoj umjetnosti,
Split, IX.1959.
- NOB u likovnoj umjetnosti,
Dubrovnik, X.-XI.1959.
- Ljudevit Šestić - retrospektivna izložba slika,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 24.I.-10.II.1960.
- Plavi salon,
Zadar, VII.-IX.1960.
- Dokumenti revolucije,
Zagreb, IV.-IX.1961.
- Izložba partizanske grafike i crteža,
Varaždin, VII.1961.
- Izložba ULUH-a u čast 20. godišnjice narodne revolucije, Zagreb,
Umjetnički paviljon, 28.XI.-20.XII.1961.
- Plavi salon,
Zadar, VII.-X.1962.
- 23 slike iz Zbirke Bauer,
Vukovar, Galerija umjetnina, X-XI.1963.
- Akvizicije I,
Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti, III.-IV.1963.
- Crteži, grafike i akvareli iz NOR-a,
Beograd, IV.-VI.1963.
- Likovna umjetnost u narodnoj revoluciji,
Zagreb, VII.1965.-III.1966.
- Zagrebački salon,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 8.V.-8.VI.1966.
- Ljudevit Šestić - memorijalna izložba,
Karlovac, IX.-X.1966.
- Bauer IV (izložba u čast Dana Republike),
Vukovar, Galerija umjetnina, XI.-XII.1966.
- Zbirka Bauer I i II,
Osijek, Galerija likovnih umjetnosti, VI.1967.
- Akvizicije I,
Osijek, IV.1968.
- 1929-1950. nadrealizam socijalna umetnost,
Beograd, IV.-VI.1969.
- Slike iz fundusa galerije,
Vukovar, VIII.-IX.1971.
- Tri partizana slikara,
Zagreb, XI.1972.
- Umjetnost narodne revolucije NOP-a Hrvatske,
Pazin, IX.-X.1973.
- Četvrta decenija: ekspresionizam boje, poetski realizam (1930-1940),
Beograd, Muzej savremene umetnosti, VI.-VII.1971.
- Likovna umjetnost u NOB-i Hrvatske,
Zagreb, Umjetnički paviljon, 21.VI.-29.IX.1974.

galerija
MONA LISA

10. zagrebački salon: HDLU - Počeci, Zagreb, V.-VI.1975.

Stalni postav recentne hrvatske likovne umjetnosti, Zagreb, VII.-IX.1975.

Jugoslavenska umjetnost u NOR-u 1941.-1945.,
Zagreb, IX.-X.1975.

Portreti 1941.-1945.,
Zagreb, V.-VI.1975.

Izbor ratnih portreta slikara partizana 1941.-1949., Vukovar,
XII.1975.

Autoportret u novijem hrvatskom slikarstvu,
Osijek, Galerija likovnih umjetnosti, II.-III.1977.

Autoportret u novijem hrvatskom slikarstvu,
Zagreb, IV.-V.1977.

Akvizicije IV 1973.-1977.,
Osijek, X.1977.

Grupa hrvatskih umjetnika 1936.-1939.,
Zagreb, Umjetnički paviljon, XII.1977.-I.1978.

Žena u likovnoj umjetnosti Narodne revolucije,
Zagreb, VI.-VII.1978.

Žena u likovnoj umjetnosti Narodne revolucije,
Varaždin, 1978.

Karlovačko slikarstvo od 1900. do danas,
Karlovac, VII.-IX.1978.

Mrtva priroda u novijem hrvatskom slikarstvu,
Osijek, Galerija likovnih umjetnosti, III.-VI.1979.

Hrvatsko slikarstvo 1900.-1970. iz zbirke dr. F. Kajfeža, Koprivnica,
IV.1980.

Akvizicije V. 1977.-1980.,
Osijek, III.1981.

Umjetnost Hrvatske u NOB-u 1941.-1945.,
Varšava, V.1981.

Hrvatski vedutisti od Bukovca do danas,
Dubrovnik, VIII.-X.1981.

Lik - figura u novijem hrvatskom slikarstvu,
Osijek, Galerija likovnih umjetnosti, XII.1981.-I.1982.

Pokupski slikari 1840.-1982.,
Karlovac, X.-XI.1982.

Novogodišnja prodajna izložba,
Zagreb, XII.1982.-I.1983.

Zbirka slika - Chromos,
Zagreb, I.-II.1983.

Imaginarna galerija,
Karlovac, IV.-V.1984.

Od Karasa do danas,
Karlovac, V.-VI.1984.

Novogodišnja izložba,
Zagreb, Galerija 11,XII.1984.-I.1985.

Ljudevit Šestić,
Zagreb, Galerija 11.X.-XI.1985.

Slike iz Zbirke dr. V. Malančeca,
Koprivnica, Galerija Koprivnica, IV.-V.1986.

U susret MSU,
Zagreb, Muzejski prostor, VIII.-IX.1986.

More u slikarstvu XIX. i XX. stoljeća na tlu Jugoslavije, Zadar,
1987.

Pejzaž u djelima hrvatskih slikara,
Koprivnica, X.1988.

Zbirka Bauer,
Zagreb, MGC, II.-IV.1989.

Ljudevit Šestić,
Karlovac, III.-IV.1989.

Hrvatska moderna (iz fundusa 1881-1943),
Rijeka, Moderna galerija, 15.VI.-15.IX.1992.

Hrvatsko slikarstvo 1817.-1902.,
Pula, IX.-X.1992.

Od Babića do Vidovića,
Zagreb, Umjetnički paviljon, IV.-V.1993.

Grafička zbirka ALU-Zagreb,
Đurdevac, Galerija Stari grad, IX.1993.

Zagreb kak imam te rad,
Zagreb, Muzejski prostor, V.1994.

Umjetnost hrvatskog antifašističkog otpora,
Zagreb, Hrvatski povijesni muzej, 25.VI.-24.VII.1994.

Donacija Ivana Lackovića Croate,
Đurdevac, Utvrda Stari grad, XII.1997.

Zbirka Lacković Croate,
Zagreb, MGC Gradec, XII.1997.-I.1998.

Zbirka umjetnina Zagrebačkog velesajma,
Zagreb, Zagrebački velesajam, X.-XI.1999.

Grafička zbirka ALU u Zagrebu,
Krapina, Galerija grada, XI.1999.

Iz fundusa Galerijske zbirke,
Sisak, Gradski muzej, XII.1999.

Ljudevit Šestić,
Zagreb, Umjetnički paviljon, I.-III.2001.

Ljudevit Šestić,
Karlovac, Galerija Vjekoslav Karas, III.-IV.2001.

Pet restauriranih djela iz zbirke Bauer i fundusa muzeja,
Vukovar, Gradski muzej, V.2002.

Akvareli, gvaševi, tempere iz fundusa Umjetničke galerije
Dubrovnik,
Dubrovnik, Umjetnička galerija, IV.2003.

Ljudevit Šestić,
Đakovo, Muzej Đakovštine, IX.2003.

Hrvatsko slikarstvo od Šulentića do Stančića,
Zagreb, Galerija Mona Lisa, II.-III.2004.

Bibliografija, tekstovi o Ljudevitu Šestiću

U salonu Ulrich..., Novosti, 26.I.1929.

Izložba Branislava Šestića, Svet, 16.II.1929.

Rome (Jerolim Miše): Izložba Šestića, Književnik, br. 3, 1929.

Lj. Babić: Šestićevo izložba u Ulrichovom salonu, Obzor, br. 34, 4.II.1929.

Ž. M. H.: Izložba Branka Ljudevita Šestića, 15 dana, 1.VI.1932.

Ivo Franić: Izložba Ljubomira B. Šestića, Narodne novine, 8.VI.1932.

Rudolf Balaš: Šestić o svom radu i životu, Hrvatski narod, br. 826, 5.IX.1943.

Matko Peić: Ljudevit Šestić, Naprijed, br. 43, 23.X.1953.

Vjekoslav Majer: Podne u Gornjem gradu, Narodni list, 10.VI.1954.

Retrospektiva Ljudevita Šestića, Vjesnik, 25.I.1960.

M. P.: Slikar pejzaža, Večernji list, 27.I.1960.

Retrospektivna izložba Ljudevita Šestića, Vjesnik, 28.I.1960.

J. Depolo: Pjesnik pejzaža, Vjesnik, 1.II.1960.

I. T.: Slikar prirode i atmosfere, Borba, 1.II.1960.
M. P.: Prirodno i ljudski, Večernji list, 30.I.1960.

Matko Peić: Slikar rijeke, Telegram, 14.IX.1962.

(z): Nije kasno..., Karlovački tjednik, 27.IX.1962.

M. P.: Majer - Šestić, Vjesnik, 25.VII.1964.

Ivana Vrbanić: Posljednji impresionista u Hrvatskoj - Ljudevit Šestić// Vaništa: Galerija Lj. Šestića, Karlovački tjednik, 28.IV.1966.

Traže se Šestićeve slike, Karlovački tjednik, 25.VIII.1966.

P. Skutari: Izložba djela Lj. Šestića, Karlovački tjednik, 29.IX.1966.

Privatna "Galerija", Karlovački tjednik, 13.X.1966.

Z. Š.: Gradani daju slike za izložbu, Večernji list, 18.X.1966.

Juraj Baldani: Izložba slika Ljudevita Šestića, prijepis snimke Radio Zagreba: Pročitajte, poslušajte, pogledajte od 25.X.1966.

Otto Schweitzer: Zakašnjeli impresionista, Glas Slavonije, 22.III.1967.

Matko Peić: Hrvatski umjetnici, Biblioteka: Gledišta, Znanje, Zagreb, 1968.

Matko Peić: Hrvatski slikari i kipari Slavonija-Srijem, Matica Hrvatska, Osijek, 1969.

I ove godine..., Karlovački tjednik, 23.X.1969.

M. Peić: Jadran - riznica umjetnina, Šestić, Vjesnik, 18.VIII.1971.

Matko Peić: Slikar iz Đakova (tekst iz Naprijeda 1953), Glas Slavonije, 14.X.1972.

S. B.: Tri partizana - tri slikara, 4.VII.-24.IV.1973.

Stanko Dvoržak: Neparalelne paralele, Karlovački tjednik, 26.XII.1974.

Matko Peić: Slavonski impresionist, Glas Slavonije, 8.X.1975.

Matko Peić: Slavonija likovne umjetnosti, Glas Slavonije, Osijek, Biblioteka Vez, knjiga 5, Osijek, 1975.

Josip Škunca: Slikar Karlovca, Vjesnik, 9.IX.1978.

L. Slijepčević: Slikar Ljudevit Šestić, Zbornik muzeja Đakovštine "Đakovo i njegova okolica", Đakovo, 1985., br. 3, str. 117-141.

Impresionistički torzo, Vjesnik, 13.XI.1985.

Josip Vaništa: Krajolici oslikani dušom, Vjesnik, 16.XI.1985.

(m. n.): Počast Ljudevitu Šestiću, Vjesnik, 15.II.1989.

(m. mu.): Šestić iz zbirki, Večernji list, 27.III.1989.

Grgo Gamulin: Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, svežak II, Zagreb, 1997.

Mladen Muić: Ljudevit Šestić na kraju stoljeća, Karlovački list, 9.XII.1999.

S. Tarbuk: Umjetnički zapis za buduće generacije, Karlovački list, 12.XII.1999.

Marijan Bakić: Uspješna promocija slikara, muzeja, banke i grada, Karlovački tjednik, 16.XII.1999.

Mladen Muić: Nezaboravni majstor Šestić, Karlovački list, 24.XII.1999.

Nikola Albanež: Ususret retrospektivi Ljudevita Šestića, Kontura, br. 63, I/IV 2000.

Traže se slike Ljudevita Šestića, Mali glasonoša, br. 1, Zagreb, III.2000.

Nikola Albanež: Predgovor u katalogu retrospektivne izložbe "Ljudevit Šestić 1900.-1962.", Umjetnički paviljon, Zagreb, 30.I.-11.III.2001. i Galerija Vjekoslav Karas, 21.III.-15.IV.2001.

Goran Jovetić: Novo svjetlo na Šestićevo opus, Vjesnik, 30.I.2001.

Retrospektiva Ljudevita Šestića, Jutarnji list, 30.I.2001.

Patricia Kiš: Neujednačen opus zaboravljenog slikara moderne Ljudevite Šestića, Jutarnji list, 31.I.2001.

Retrospektiva Ljudevita Šestića, Glas Slavonije, 31.I.2001.

Goran Jovetić: Nova valorizacija nekadašnjeg, marginalca, Vjesnik, 1.II.2001.

Sibila Serdarević: Opus uspona i padova, Slobodna Dalmacija, 1.II.2001.

Dorotea Jendrić: Rasvijetljena poetičnost slike, Večernji list, 3.II.2001.

Goran Jovetić: Novo vrednovanje nekad marginalnog opusa, Vjesnik, 4.II.2001.

Josip Škunca: Retrospektiva Ljudevita Šestića u Galeriji Karas, Vjesnik, 21.III.2001.

Paulina Granec: Slikar rijeke, Vjenac, br. 184, 22.III.2001.

Josip Škunca: U slogu slikarske tradicije, Vjesnik, 17.IV.2001.

Pejzaži Ljudevita Šestića, Vjesnik, 1.IX.2003.

Stanko Špoljarić: Hrvatsko slikarstvo od Šulentića do Stančića, Galerija Mona Lisa, 2004.

* Zahvaljujemo se Modernoj galeriji Zagreb, Muzeju suvremene umjetnosti Zagreb, Gradskom muzeju Karlovac, Galeriji umjetnina Osijek, Osnovnoj školi Dragutina Kušlana Zagreb i svim privatnim kolezionarima na posudbi slika čime su omogućili realizaciju ove monografije.

* Dio materijala za izradu biografije dobiven je iz Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Zahvaljujemo.

* Posebna zahvalnost za suradnju pri izradi monografije i pripremi izložbe Šesticevoj kćeri Branki.

Do sada u Galeriji Mona Lisa

1. More u djelima hrvatskih umjetnika, ljeto 2003.
2. Vilim Svečnjak - život i djelo, predgovor - Stanko Špoljarić, jesen 2003.
3. Katarina Henc - izabrana djela, predgovor - Stanko Špoljarić, jesen 2003.
4. Hrvatsko slikarstvo od Šulentića do Stančića, autor izložbe - Stanko Špoljarić, zima 2004.
5. Ljubo Škrnjug - slike iz Pariza, predgovor - Darko Schneider i Stanko Špoljarić, proljeće 2004.
6. More, mornari i galebovi, ljeto 2004.
7. Zlatko Prica - život i djelo, autori izložbe - Darko Schneider i Stanko Špoljarić, rujan 2004.
8. Mladen Veža - život i djelo, autor izložbe - Stanko Špoljarić, veljača 2005.
9. Ljudevit Šestić - život i djelo, autor monografije i izložbe - Nikola Albaneže, svibanj i lipanj 2005.

U pripremi

- Nikola Reiser - život i djelo, autor - Prof. Dr. Zvonko Maković

Galerija Mona Lisa
Zagreb, Tkalčićeva 77
tel. 01 46 68 649
www.galerija-mona-lisa.com